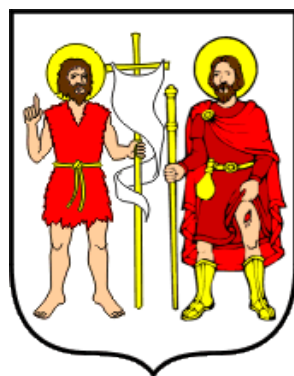

Strateški razvojni program Općine Sutivan za razdoblje od 2015.-2020.

AKTIVA BRAČ

Sadržaj:

1. UVOD	3
2. ANALIZA STANJA	4
2.1. ZAKONODAVNI OKVIR I DOSADAŠNJA PRAKSA	4
2.1.2. Opći podaci o Općini	4
2.2. Kapaciteti sustava Općine/Grada	6
2.2.1. Ljudski resursi.....	6
2.2.2. Proračun Općine.....	7
2.2.3. Imovina i vlasnički udjeli.....	13
2.2.4. Učinkovitost gradske uprave u provedbi dokumenata prostornog uređenja.....	13
2.2.5. Razvoj mjesne samouprave	13
2.2.6. Komunikacija s građanima.....	14
2.3. DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA	15
2.3.1. Stanovništvo.....	16
2.3.2. Stanovanje	19
2.3.3. Tržište rada.....	20
2.4. Gospodarstvo	20
2.4.1. Opći pokazatelji	20
2.4.2. Analiza pojedinih sektora	26
2.5. Prostorno planiranje i infrastruktura	32
2.5.1. Prostorno planiranje.....	32
2.5.2. Prometna infrastruktura.....	33
2.5.3. Promet u mirovanju.....	37
2.5.4. Vodovod i odvodnja.....	37
2.5.5. Zaštita okoliša - Upravljanje i odlaganje otpada.....	41
2.5.6. Energetski sustavi	43
2.5.7. ICT.....	44
2.8. Društvena infrastruktura	45
2.8.1. Odgoj i školstvo.....	45
2.8.2. Zdravstvo i socijalna skrb.....	49
2.8.3. Kultura	51
2.8.4. Sport i rekreacija.....	57
3. SWOT ANALIZA	58
3.1. SWOT analiza - Kapaciteti sustava Općine	58
3.2. SWOT analiza - Društvene djelatnosti.....	60
3.3. SWOT analiza - Gospodarstvo.....	61
4. STRATEŠKI RAZVOJNI PROGRAM	62
4.1. Vizija i misija.....	62

4.2. Strateški ciljevi razvoja	63
4.2.1. Prioriteti i mjere.....	64
4.3. Akcijski plan i popis projekata	69
DODACI.....	82

1.UVOD

Strateški razvojni program Općine Sutivan je temeljni dokument razvoja općine, formiran u svrhu planiranja, provedbe, kontrole i ocjenjivanja ukupnog razvitka u periodu od 2015. – 2020. godine.

Sadrži sažeti prikaz realno ostvarivih preferencija zajednice kao rezultat zajedničkog angažmana na rješavanju problema i potreba jedinice lokalne samouprave. Služi kao vodič i okvir lokalnoj samoupravi u procesu razvoja. Osim toga, potencijalnim investitorima daje uvid u strategiju zajednice u koju žele ulagati, dok je za donatore osnovni dokument na temelju kojega odlučuju o raspodjeli bespovratnih sredstava. Njegova svrha je: Sveobuhvatni održivi razvoj zajednice, optimalno korištenje resursa, postizanje zadanih ciljeva razvoja te zadovoljstvo stanovnika zajednice.

Kako bi se postigao željeni efekt, u izradu Strateškog razvojnog programa uključeni su predstavnici svih struktura zajednice formiranih u radne skupine. Na taj način se doprinijelo sveobuhvatnosti programa razvoja. Članovi radnih skupina su raspravom o trenutnom stanju, problemima i prioritetima zajednice, te uz konstruktivni sukob različitih mišljenja, formirali sliku realnoga stanja općine. Pravilno utvrđena slika stanja preduvjet je za određivanje prioriteta i ciljeva koji se postavljaju kao orijentir budućeg razvoja.

Koncept Strateškog razvojnog programa Općine Sutivan podijeljen je u tri opća dijela: Analiza stanja, SWOT analiza te posljednji, ključni dio definirani strateški razvojni program.

Analiza stanja je početna faza izrade dokumenta koji uključuje detaljnu analizu i presjek stanja po najvažnijim segmentima općine. Segmenti koji će se analizirati unutar ovog dijela su: opći podatci o Općini, demografija, gospodarstvo (sa naglaskom na poljoprivredu, turizam i brodogradnju), prostorno planiranje i infrastruktura, uključujući i zaštitu okoliša te društvena infrastruktura (odgoj i obrazovanje, kultura, zdravstvo, sport i rekreacija). Cilj ovog dijela je detaljna analiza sadašnjeg stanja općine u namjeri da te informacije posluže kao oslonac za donošenje budućih odluka.

Analiza pojedinih segmenata nije sama sebi svrha, nego predstavlja polaznu točku za sljedeći korak u izradi Strateškog razvojnog programa a to je SWOT analiza. Izradom SWOT analize identificirane su: vlastite snage Općine koje treba dalje jačati i razvijati, vlastite slabosti Općine koje treba umanjivati, vanjske prilike koje je potrebno koristiti i vanjske prijetnje koje je potrebno izbjegavati ili čije djelovanje je potrebno neutralizirati.

Ključni dio Strateškog razvojnog programa Općine Sutivan je definiranje ciljeva, prioriteta i mjera koji postavljaju temelje za budući razvoj.

2. ANALIZA STANJA

2.1. ZAKONODAVNI OKVIR I DOSADAŠNJA PRAKSA

Zakonski okviri (Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, Zakon o proračunu) u jedinicama lokalne samouprave jamče ključnu ulogu u organizaciji, upravljanju i izravnom pružanju javnih usluga građanima. Gradovi i Općine u upravnom sustavu vode ključnu ulogu u unaprijeđenju kvalitete života ljudi te uspostavi zajednica utemeljenih za razvoj šire društvene zajednice.

Okruženje u kojemu sudjeluje lokalno stanovništvo pojedinih općina zahtjeva spremnost na promjene kako bi se što efikasnije upravljalo sredstvima u korist budućeg razvoja lokalnih jedinica samouprave. Temeljem kvalitetnih strateških planova i projekata moguće je kroz raspoloživa sredstva EU te ostalih fondova, podizati kapacitete lokalne zajednice za kvalitetno poduzetničko djelovanje.

Prema Zakonu o proračunu iz 2009. godine (NN 87/08) gradovi i općine obvezni su prilikom izrade proračuna, osim općeg i posebnog dijela, izraditi i plan razvojnih programa. Ujedno, ovi planovi predstavljali su samo jedan dio proračuna, odnosno jedan isječak financijskog plana. Izmjenama i dopunama Zakona o proračunu iz 2012. godine (NN 136/12) mijenja se i sadržaj i bit planova razvojnih programa. Jedinice lokalne samouprave obvezne su izrađivati planove i to na način da on sadrži ciljeve i prioritete razvoja lokalne samouprave, a ti ciljevi povezani su što kvalitetnijim programom i provedbom proračuna

Zakonski akti na kojima se mora temeljiti pisanje strateških dokumenata planova su:

- Zakon o proračunu
- Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske
- Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske
- Razvojna strategija županije
- Prostorni plan općine
- Nacionalni program razvitka otoka
- Nacionalni plan upravljanja plažama
- Regionalni plan upravljanja plažama
- Plan upravljanja nekretninama

2.1.2. Opći podaci o Općini

Općina Sutivan je smještena na otoku Braču – nasuprot Splita, protežući se duž sjeverozapadne obale otoka Miraca do Bobovišća. Općina Sutivan naselje i luka na sjeverozapadnoj obali najvišeg jadranskog i najvećeg dalmatinskog otoka – Brača, dio je Splitsko – dalmatinske županije, te je jedna od najmanjih hrvatskih općina, ukupne površine 2.181,31 m². Općina Sutivan predstavlja obalno mjesto najbliže Splitu.

Popisom stanovništva iz 2011. godine Sutivan ima 822 stanovnika i 346 kućanstva. Kao obalno mjesto najbliže Splitu (13 km) nekad je svakodnevno bilo povezano brodom sa županijskim središtem, a danas su prometne veze usmjerene na susjednu luku Supetar, a direktne brze brodske pruge prema Splitu održavaju se samo za vrijeme turističke sezone. Na obalnom rubu posebno se ističu duboke i lijepe uvale Stiniva, Livka, Stipanska i Vičja luka.

Povijest Sutivana kao naselja vezana je za predio Bunte i okoliš crkvice Sv. Ivana. U njoj neposrednoj blizini otkopani su temelji starokršćanske crkve Sv. Ivana koja potječe iz 6. stoljeća. Crkva je u tlorisu

bila jednobrodna, a svetište se račvalo u tri nasuprotne apside. Pretpostavlja se da se u blizini crkvice nalazio i samostan po otkopanim ruševinama i sačuvanom imenu Mojstir (manastir – samostan) o čijoj djelatnosti nažalost nije sačuvan pisani trag. Od imena starokršćanske bazilike sanctus Johannes nastao je prije 10. stoljeća hrvatski oblik Stivan ili Sutivan. Iako je Sutivan zadržan kao službeno ime „Stivan” se javlja gotovo u svim povijesnim ispravama a i Bračani ga stalno tako nazivaju.

Sudeći prema veličini ostataka prethrvatske crkve i samostana tadašnje naselje je moglo imati oko stotinjak stanovnika, grupiranih u blizini samostana. Tragovi pretpovijesnog stanovništva nisu pronađeni, ali su u novije doba iskopima za temelje kuća pronađeni ostaci grobova iz ilirsko – rimskog doba i rimski grob na Bunti, a uz te nalaze vezuje se vrlo rano rimsko gospodarstvo „villa rustica” na koje će se u pokrštenom – romanskom Braču nadovezati starokršćansko razdoblje vidljivo po brojnim bazilikama širom otoka.

Noviji nalazi upućuju i na tragove rimske vile u temeljima Kavanjinova ljetnikovca u samom centru mjesta. U najdrevnijim ispravama 11. stoljeća spominju se posjedi splitskih plemića. Svi ti tragovi utvrđuju vezu koja se proteže iz Dioklecijanova vremena preko utrnuća Salone i do seobe naroda i nastavlja se u neprekinutom slijedu do današnjih dana. Odlukom Bračke uprave u Nerežišćima iz 1423. dodjeljuju se na korištenje novi pašnjaci u predjelima izvan postojećih okruga i ta se odluka smatra rođendanom primorskih naselja poput Sutivana i znakom mirnijih vremena.

Ubrzani razvitak Sutivana počinje poslije 1444. jer je do tada gusarenje onemogućavalo miran život pri moru. Tek nakon Mletačkog osvajanja Omiša Bračani se iz unutrašnjosti spuštaju na more. U stivansku uvalu i plodni dolac stižu doseljenici iz Donjeg Humca, a s kopna doseljenici iz Podgore i iz Splita. Prva iz Podgore dolazi obitelj Ivanović, a iz Splita plemić Jakov Natalis koji u uvali na samom moru gradi utvrđenu kuću. Ta je kuća najstarija u povijesnom zaštićenom sklopu kuća Ilić, a zanimljivo je da je jedan dio te zgrade podignute na žalu, imao u temeljima drvene balvane zabodene u morsko dno, poput zgrada u Veneciji.

Slika 1: Kartografski prikaz otoka brača

Izvor: AKTIVA BRAČ prema www.bracinfo.com, (datum posjete 14.01.2016.)

Slika 2: Opći podaci općine Sutivan

Županija	Splitsko-dalmatinska
Načelnik općine	Ranko Blažević
Naselja u sastavu općine	Sutivan
Površina	22,00 km ²
Stanovništvo (2011.)	822
Poštanski broj	21403

Izvor: AKTIVA BRAČ prema <https://hr.wikipedia.org/wiki/Sutivan> (datum posjete 14.01.2016.)

2.2. Kapaciteti sustava Općine/Grada

2.2.1. Ljudski resursi

Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga Općine Sutivan za poslove državne uprave prenijeti na Općinu Sutivan ustrojen je Jedinstveni upravni odjel koji neposredno izvršava i nadzire provođenje odluka i općih akata Općinskog vijeća.

Dužnosnike u Općini Sutivan čine općinska uprava koju predvodi općinski načelnik, te njegov zamjenik, i JUO koji broji 5 službenika i 2 namještenika.

Upravni odjel dužan je svojim radom omogućiti ostvarivanje prava i potreba građana i pravnih osoba u skladu sa zakonom i Statutom Općine Sutivan.

Jedinstvenim upravnim odjelom Općine Sutivan upravlja pročelnik kojega na temelju javnog natečaja imenuju općinski načelnik. Jedinstveni upravni odjel samostalan je u okviru svoga djelokruga i za svoj zakoniti i pravodobni rad u obavljanju poslova odgovoran je Općinskom vijeću i Općinskom načelniku.

Grafikon 1: Organizacijska struktura zaposlenih u općini Sutivan

Izvor: AKTIVA BRAČ prema Strateški plan općine Sutivan 2014.g.-2016.g.

2.2.2. Proračun Općine

Proračun jedinice lokalne samouprave je akt kojim se procjenjuju prihodi i primici te utvrđuju rashodi i izdatci jedinice samouprave za jednu godinu, u skladu sa zakonom i odlukom donesenom na temelju zakona, a donosi ga njezino predstavničko tijelo.

Svrha proračuna je da odredi jasan, logičan plan za alokaciju resursa JLS-a programima pružanja osnovnih javnih usluga. Važnost proračuna ogleda se u tome što ima ulogu; strateškog dokumenta, financijskog plana, pravnog akta te pouzdanog vodiča za upravljanje JLS-om.

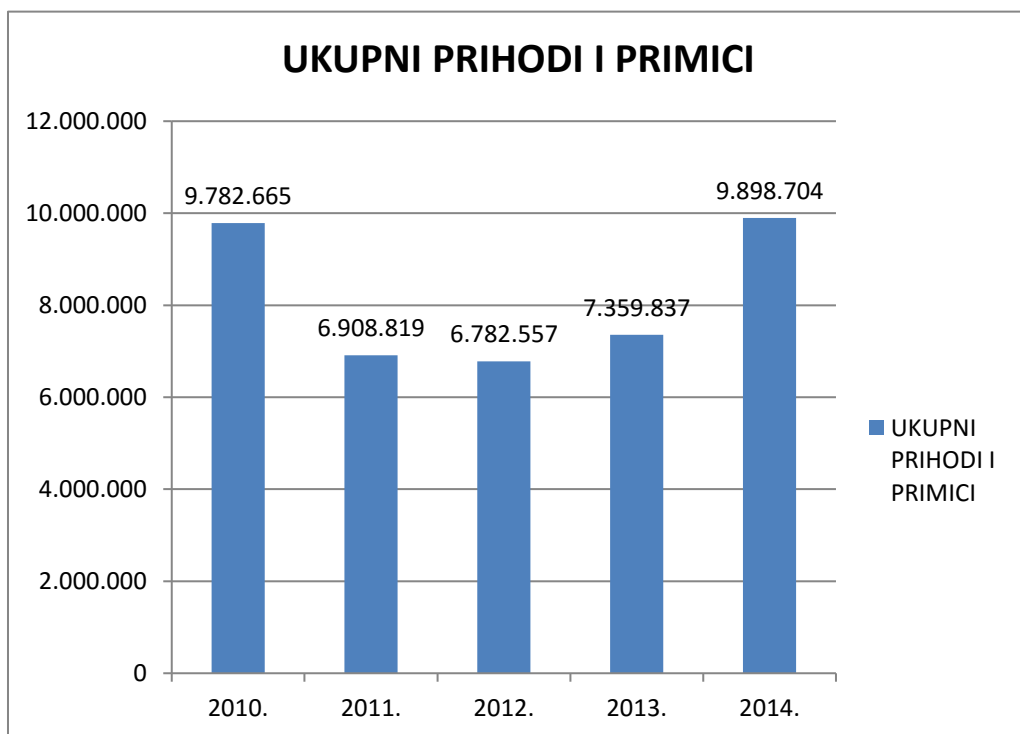
Tablica 1: Ostvareni prihodi i primici Proračuna Općine Sutivan za razdoblje od 2010.-2014.

Konto	Opis	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
6	PRIHODI POSLOVANJA	9.773.845	6.808.019	6.782.557	7.353.971	9.430.428
61	Prihodi od poreza	4.963.609	3.892.888	4.030.390	3.756.164	3.361.119
62	Doprinosi	0	0	0	0	0
63	Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar opće države	290.000	200.000	480.000	736.370	1.301.404
64	Prihodi od imovine	289.553	233.526	249.066	606.175	399.649

65	Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	2.961.528	2.481.605	2.023.101	2.255.262	3.555.624
66	Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija	1.269.155	0	0	0	812.632
67	Prihodi iz proračuna	0	0	0	0	0
68	Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	0	0	0	0	0
7	Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	8.820	100.800	0	5.866	468.276
71	Prihodi od prodaje neproizvedene imovine	0	0	0	0	460.175
72	Prihodi od prodaje proizvedene dugotrajne imovine	8.820	100.800	0	5.866	8.101
	UKUPNI PRIHODI	9.782.665	6.908.819	6.782.557	7.359.837	9.898.704
8	Primici od financijske imovine i zaduživanja	0	0	0	0	0
	UKUPNI PRIHODI I PRIMICI	9.782.665	6.908.819	6.782.557	7.359.837	9.898.704

Izvor: Aktiva Brač, prema: <http://www.mfin.hr/hr/lokalni-proracuni> (datum: posjete: 03.02.2016.)

Grafikon 2: Ukupni prihodi i primitci općine Sutivan od 2010.-2014.

Izvor: Aktiva Brač, prema: <http://www.mfin.hr/hr/lokalni-proracuni> (datum posjete: 03.02.2016.)

Iz gornje tablice i grafičkog prikaza sa prihodima i primitcima proračuna Općine Sutivan vidljivo je da:

- ✓ Ukupni prihodi i primitci općine Sutivan pokazuju oscilacije tijekom promatranog razdoblja, u kojem su prosječno iznosili 8.146.516 kuna. Značajnije povećanje, 34,5% u odnosu na prethodnu godinu možemo primijetiti tijekom 2014. godine. Najveći uzrok ovog povećanja su prihodi od pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar opće države, koji su 2014. iznosili 1.301.404 kn što je za 76,73 % više od prethodne godine.
- ✓ Prihodi poslovanja u razdoblju od 2010.- 2014. prosječno su godišnje iznosili 8.029.764 kuna ili 98,57% ukupnih prihoda i primitaka. Sukladno činjenici da prihodi poslovanja predstavljaju većinu ukupnih prihoda i primitaka, kod istih vidimo oscilaciju tijekom godina
- ✓ Unutar prihoda poslovanja prosječno najveći dio činili su Prihodi od poreza koji su prosječno godišnje iznosili 4.000.834 kn ili 48,93% ukupnih poslovnih prihoda
- ✓ Unutar ove stavke prihoda najviše su prosječno zastupljeni prihodi od poreza koji su prosječno činili 48,93% ove stavke prihoda
- ✓ Prihodi od imovine prosječno su činili 4,43% poslovnih prihoda, te pokazuju određenu konzistentnost tijekom promatranog razdoblja.
- ✓ Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada u prosjeku sudjeluju u prihodima poslovanja s 33,07%.
- ✓ Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija prosječno su iznosili 416.357 ili 5,16% poslovnih prihoda.
- ✓ Prihodi od prodaje nefinancijske imovine sudjeluju s ukupno 1,43% u ukupnim prihodima i primitcima.

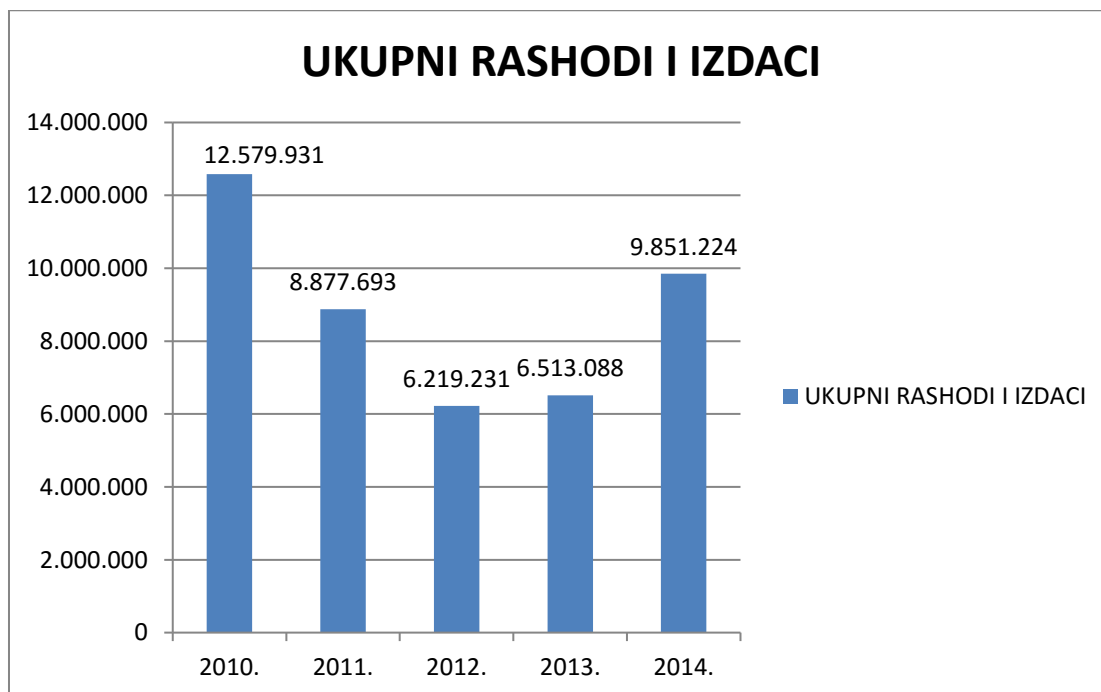
Tablica 2: Ostvareni rashodi i izdaci proračuna općine Sutivan za razdoblje od 2010.-2014.

Konto	Opis	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
3	RASHODI POSLOVANJA	6.712.826	5.856.271	5.016.093	5.776.212	4.843.338
31	Rashodi za zaposlene	2.162.127	2.182.898	2.242.284	2.225.024	1.670.737
32	Materijalni rashodi	3.310.482	2.540.816	1.856.757	2.202.523	2.344.013
34	Financijski rashodi	115.720	184.042	297.885	672.196	199.405
35	Subvencije	0	0	120.000	184.243	40.000
36	Pomoći dane u inozemstvo i unutar opće države	0	0	0	0	0
37	Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	619.670	417.323	28.740	27.000	64.500
38	Ostali rashodi	504.827	531.192	470.427	465.226	524.683
4	RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	5.867.105	3.021.422	1.203.138	736.876	4.307.886
41	Rashodi za nabavu neproizvedene imovine	396.639	247.273	271.891	358.227	2.428.776
42	Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	5.470.466	2.774.149	931.247	378.649	1.879.110

43	Rashodi za nabavu plemenitih metala i ostalih pohranjenih vrijednosti	0	0	0	0	0
44	Rashodi za nabavu proizvedene kratkotrajne imovine	0	0	0	0	0
45	Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini	0	0	0	0	0
	UKUPNI RASHODI	12.579.931	8.877.693	6.219.231	6.513.088	9.151.224
5	IZDACI ZA FINANCIJSKU IMOVINU I OTPLATE ZAJMOVA	0	0	0	0	700.000
	UKUPNI RASHODI I IZDACI	12.579.931	8.877.693	6.219.231	6.513.088	9.851.224

Izvor: Aktiva Brač, prema: <http://www.mfin.hr/hr/lokalni-proracuni> (datum posjete: 03.02.2016.)

Grafikon 3: Ukupni rashodi i izdatci općine Sutivan od 2010.-2014.

Izvor: Aktiva Brač, prema: <http://www.mfin.hr/hr/lokalni-proracuni> (datum posjete: 03.02.2016.)

Iz prikazane tablice i grafikona sa rashodima i izdatcima proračuna Općine Sutivan vidljivo je da:

- Prosječni ukupni rashodi i izdaci općine Sutivan u promatranom razdoblju su 8.808.233kuna. Ukupni rashodi i izdaci tijekom pet godina pokazuju značajnije oscilacije; tijekom 2012. iznosili su 6.219.231 kn, što je smanjenje za čak 49,44% u odnosu na 2010. Primjetno povećanje pojavljuje se tijekom 2014. kada su iznosili 9.851.224 kune ili 51,25% više u odnosu na prethodnu, 2013. godinu.
- Prosječni rashodi poslovanja tijekom promatranog razdoblja su 5.640.948 kn te čine 64,04% ukupnih rashoda i izdataka. Primjetna je oscilacija tijekom godina s tim da su se od 2010. do 2014. rashodi poslovanja smanjili; točnije tijekom 2010. su iznosili 6.712.826 kn što je 72% više od 4.843.338 kuna koliko su iznosili 2014. godine.

- Unutar poslovnih rashoda najzastupljenija stavka su materijalni troškovi koji su u prosjeku činili 43,45% poslovnih rashoda.
- Udio rashoda za zaposlene prosječno iznosi 37,17 % ukupnih poslovnih rashoda. Značajna promjena dogodila se tijekom 2013. kada su se ovi rashodi povećali za čak 225% u odnosu na prethodnu 2012. godinu.
- Rashodi za subvencije variraju tijekom promatranog razdoblja te prosječno čine 1,22% ukupnih rashoda poslovanja.
- Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade prosječno čine 4,10% ukupnih poslovnih rashoda, dok ostali rashodi čine 8,85% ukupnih poslovnih rashoda.
- Rashodi za nabavu nefinancijske imovine variraju u promatranom razdoblju. Prosječan udio ovih rashoda u ukupnim rashodima i izdacima je 34,37%. Unutar ovih rashoda najveća stavka koja čini 75,54% ovih rashoda su rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine.

2.2.2.1 Analiza proračunskih prihoda i investicijskog potencijala Općine

U ovom dijelu su ukratko prikazani rezultati proračunskih prihoda Općine (ili tzv. izvorni prihodi proračuna) u razdoblju od 2010.-2012. (prosjeak te tri godine), te 2013. i 2014.

Pod ostvarenim proračunskim prihodima¹ podrazumijevaju se ostvareni prihodi pojedinog JLS-a umanjeni za prihode:

- ✓ od domaćih i stranih pomoći i donacija,
- ✓ iz posebnih ugovora: sufinanciranje građana za mjesnu samoupravu i
- ✓ ostvarene s osnove dodatnih udjela u porezu na dohodak i pomoći izravnjanja za financiranje decentraliziranih funkcija.

U nastavku su rezultati općine Sutivan u navedenom razdoblju ukupno i po stanovniku.

Tablica 3: Proračunski prihodi Općine

Simbol	Općina Sutivan	2010.-2012.	2013.	2014.
I.	Proračunski prihodi	7.078.295	6.623.467	7.316.392
II.	Proračunski prihodi / stanovniku	8.611	8.058	8.901

Izvor: Aktiva Brač prema: Ministarstvo financija, <http://www.mfin.hr/hr/lokalni-proracuni>

U tablici je vidljivo da proračunski prihodi Općine u promatranom razdoblju bilježe određenu stabilnost i kreću se oko 7 milijuna Kn.

U 2014. godini bilježe rast u odnosu na prethodnu i iznose nešto više od 7,3 milijuna Kn ili 8.901 po stanovniku Općine.

¹ Zakon o proračunu (Narodne novine, br. 87/08, 136/12 i 15/15)

U tablici usporedbe proračunskih prihoda po stanovniku Općine Sutivan s ostalim navedenim kategorijama vidljive su iznimno veće vrijednosti u odnosu na prosječne rezultate na razini Županije i ukupno dalmatinskih županija.

Tablica 4: Proračunski prihodi po stanovniku i usporedba s prosjecima na razini županije i regije

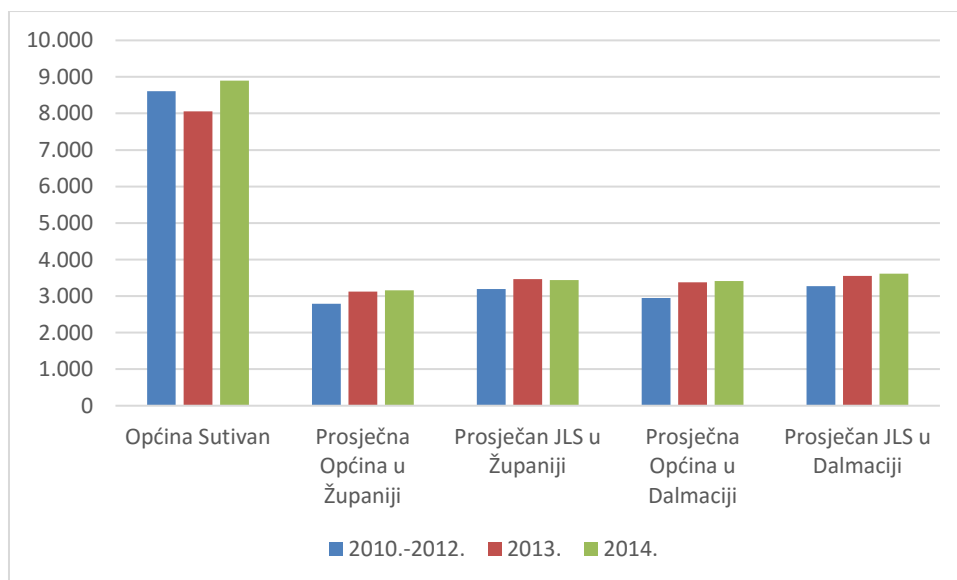
RB	Proračunski prihodi / stanovniku	2010.-2012.	2013.	2014.
1.	Općina Sutivan	8.611	8.058	8.901
2.	Prosječna Općina u Županiji	2.788	3.127	3.159
3.	Prosječan JLS u Županiji	3.197	3.463	3.441
4.	Prosječna Općina u Dalmaciji	2.952	3.375	3.414
5.	Prosječan JLS u Dalmaciji	3.272	3.551	3.612

Izvor: Aktiva Brač prema: Ministarstvo financija, <http://www.mfin.hr/hr/lokalni-proracuni>

Promatrajući rezultate Općine vidljivo je da su više nego duplo bolji od usporednih kategorija, ili točnije, bolji su za:

- ✓ 183 % od prosječne općine u Županiji;
- ✓ 159 % od prosječnog JLS-a u Županiji;
- ✓ 161 % od prosječne općine u Dalmaciji i
- ✓ 146 % od prosječne općine u Dalmaciji

Grafikon 4: Proračunski prihodi po stanovniku i usporedba s prosjecima na razini Županije i regije

Izvor: Aktiva Brač prema: Ministarstvo financija, <http://www.mfin.hr/hr/lokalni-proracuni>

Promatrajući prosječne rezultate na razini Županije vidljivo je da prosječna općina ima najlošiji rezultat, dok je prosječan JLS nešto bolji po ovom kriteriju (može se zaključiti da gradovi u istoj imaju nešto bolje rezultate), dok su rezultati na razini Dalmacije nešto bolji, gdje prosječna općina regije ima otprilike iste rezultate kao prosječna JLS u Županiji, dok je prosječan rezultat JLS-a regije veći za nekih 6%.

2.2.3. Imovina i vlasnički udjeli

Tablica 5: Ustanove i tvrtke koje se nalaze u vlasništvu općine Sutivan

Ustanove	Udio općine Sutivan
Hrvatska narodna knjižnica Antonio Rendić Ivanović	100%
Dječji vrtić Sutivan	100%
Osnovna škola Sutivan	Nema udjela, financijski pomaže
Turistička zajednica općine Sutivan	Nema udjela, TZ se nalazi u prostoru koji je Općina vlasnik

Izvor: AKTIVA BRAČ prema podacima dobivenih iz Općine Sutivan

Tablica 6: Ostale ustanove i tvrtke od važnosti za općinu Sutivan

Ustanove i tvrtke	Udio općine Sutivan
Komunalno poduzeće "Michieli Tomić" d.o.o., Gornji Humac	Poduzeće ima koncesiju za zbrinjavanje otpada- nema udjela Općine Sutivan
KJP Vodovod Brač d.o.o. Supetar	Općina ima 1/14 dijelova suvlasništva u temeljnom kapitalu
Elektrodalmacija, Pogn Brač, Supetar	Općina nema udjela niti imovinu u ovom pogonu

Izvor: AKTIVA BRAČ prema podacima dobivenim dobivenih iz Općine Sutivan

Poslovni prostori koji su dani u zakup su: Hrvatska pošta, Hrvatski telekom, Caffè bar Macel (dva prostora u pripremi za zakup).

2.2.4. Učinkovitost gradske uprave u provedbi dokumenata prostornog uređenja

Za vrijeme pisanja strategije u tijeku je Izrada usklađenja PP Općine Sutivan sa Županijskim planom, ugovor je potpisan sa Građevinskim fakultetom u Splitu, molbe se šalju direktno urbanisti, a za završetak samih izmjena se čeka završetak ove strategije.

2.2.5. Razvoj mjesne samouprave

Građanima se Ustavom RH jamči lokalna i područna (regionalna) samouprava. Pravo na samoupravu ostvaruje se putem lokalnih, odnosno područnih (regionalnih) predstavničkih tijela sastavljenih od članova koji su izabrani na slobodnim i tajnim izborima na temelju neposrednog, jednakog i općega biračkog prava. Građani mogu neposredno sudjelovati u upravljanju lokalnim poslovima, putem zborova, referenduma i drugih oblika neposrednog odlučivanja u skladu sa zakonom i statutom. Ovakva prava u Republici Hrvatskoj ostvaruju i građani Europske unije, u skladu sa zakonom i pravnom

stečevinom Europske unije, pa tako i u Općini Sutivan. Jedinice lokalne samouprave obavljaju poslove iz lokalnog djelokruga kojima se neposredno ostvaruju sve potrebe građana, te osobito poslove koji se odnose na uređenje naselja i stanovanja, prostorno i urbanističko planiranje, komunalne djelatnosti, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i sport, tehničku kulturu, zaštitu potrošača, zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša, protupožarnu i civilnu zaštitu. Jedinice područne (regionalne) samouprave obavljaju poslove od područnog (regionalnog) značenja, a osobito poslove koji se odnose na školstvo, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu te planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova.

2.2.6. Komunikacija s građanima

Općina Sutivan i TZ Sutivan komuniciraju s građanima putem web stranice www.sutivan.hr koja će za vrijeme izrade strategije biti nadopunjena i izmjenjena, te putem facebook stranica Sutivan, Sutivan.hr, i Sutivan info.

2.2.6.1. Suradnja s civilnim sektorom

Institucije lokalnog upravljanja u javnom sektoru

Prema Registru udruga kojeg objavljuje Ministarstvo uprave Republike Hrvatske, u Sutivanu je registrirano 15 udruga. Njihov popis prikazan je u Tablici 7.

Tablica 7: Udruge registrirane u Sutivanu

R.b.	Naziv udruge	Područje djelovanja
1.	Studio Renata	sport / kultura
2.	Borilački klub "Stivan"	Sport
3.	Boćarski klub "Stivan"	Sport
4.	Hrvatska humanitarna udruga "Kamen"	Humanitarna
5.	Klub za športski ribolov na moru "Sutivan"	Sport
6.	Malonogometni klub "Stivan"	Sport
7.	Nogometni klub "Bunta forest Sutivan"	Sport
8.	Paintball klub "Ka 4"	Sport
9.	Udruga maslinara Zlato Brača Sutivan	tradicijska baština
10.	Udruga multimedijalne kulture "Crno bili svit"	Kultura
11.	Udruga za ekologiju i očuvanje kulturne i tradicijske baštine "Svijet kao cvijet"	Kultura
12.	Udruga za promicanje glazbe i sporta "Talenti"	Sport
13.	Udruga za zaštitu okoliša "Naše more" Sutivan	očuvanje okoliša

Izvor: Aktiva Brač prema: Ministarstvo uprave RH

2.3. DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA

Prema Popisu 2011.g., na Braču je živjelo 13.956 stanovnika odnosno 3,06 % od ukupnog broja stanovnika Županije; gustoća naseljenosti je iznosila 35,56 st./km², što je gotovo trostruko manje od srednje gustoće naseljenosti Županije (102,5 st./km²) i više nego dvostruko manje od srednje gustoće naseljenosti Republike Hrvatske (78,5 st./km²).

Na otoku je prema popisu iz 1981.g. bilo 12.715 stanovnika, a 13.824 prema popisu iz 1991. - što je bio porast za 1109 stanovnika, uz indeks 1,09. U tom razdoblju, od dvanaest prostornih cjelina Splitsko-dalmatinske županije, samo tri prostorne cjeline - obalno područje (Splitska konurbacija i Makarsko primorje) te donekle otok Brač – imaju index gustoće iznad županijskog (1,086 za 91/81.). Popisom 2001., na otoku Braču utvrđen je porast od samo 207 stanovnika u odnosu na 1991. (indeks 1,01 za 01/91.), dok je županijski indeks za to razdoblje pao na 0,98. Popisom 2011., na otoku Braču je utvrđen blagi pad broja stanovnika u odnosu na prethodni popis.

Na području Općine Sutivan, prema popisu stanovništva iz 2011. godine popisano je 822 osobe i 346 kućanstva. Na prostoru Općine Sutivan živjelo je prema Popisu stanovništva 2001. godine 759 stanovnika, što čini udio od 0,6% u ukupnom stanovništvu Splitsko – dalmatinske županije, dok prema popisu stanovništva iz 2011. godine taj postotak iznosi 0,18%.

Prema donjem grafikonu kretanje stanovnika kroz povijest Općine Sutivan karakterizira prirodni prirast stanovništva.

Tablica 8: Prirodno kretanje i procjena broja stanovnika u 2014.g.u općini Sutivan

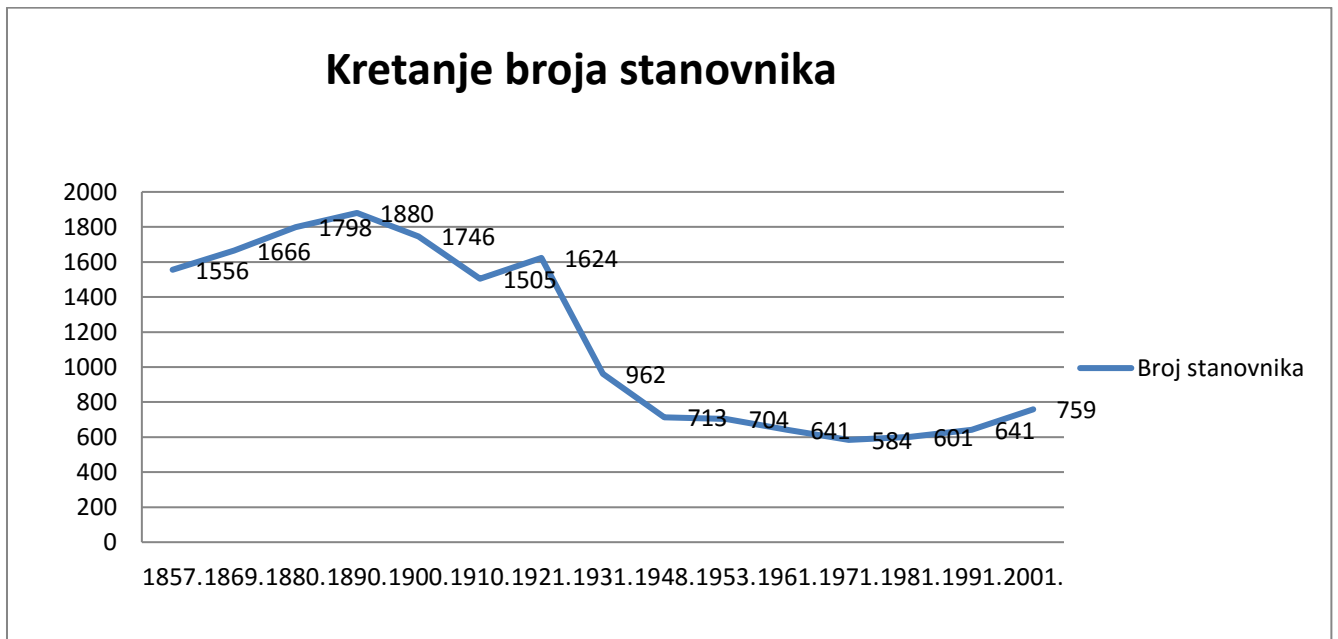
Prirodno kretanje stanovništva u 2014.g.	
Procjena stanovništva na dan 31.12.2014.	893
Živorodeni	8
Umrli	5
Umrli dojenčad	-

Izvor: Aktiva Brač, prema www.dzs.hr

Po zadnjoj statistici Državnog zavoda za statistiku, na dan 31.12.2014. u Općini Sutivan broji se 893 stanovnika, 8 novorođenih, 5 umrlih, te niti jedna umrla dojenčad. Po ovoj statistici se da zaključiti da je u Općini Sutivan natalitet veći od mortaliteta, a gustoća naseljenosti u 2011. iznosila je 37,30, a taj podatak također dolazi od Državnog zavoda za statistiku.

2.3.1. Stanovništvo

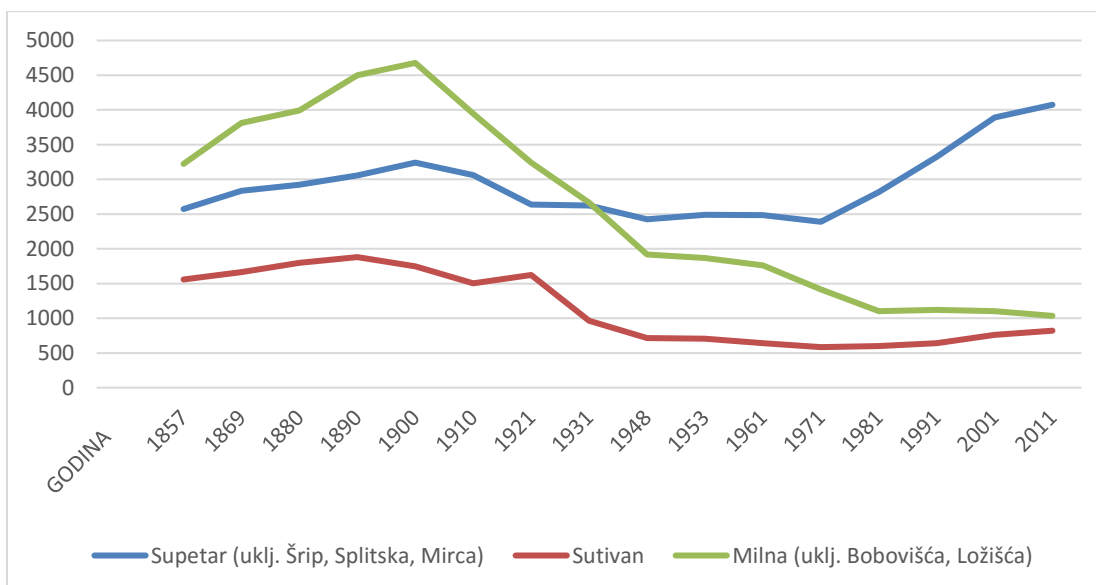
Grafikon 5: Kretanje broja stanovnika kroz povijest

Izvor: AKTIVA BRAČ prema: za godine 1857 – 1991., iz knjige: Fabijanović, Đ. 'Novija demografska obilježja otoka Brača', Brački zbornik br. 19, www.dzs.hr.

Iz prethodnog grafikona vidljivo je da je broj stanovnika u općini Sutivan najveći bio 1890.g. kada je iznosio 1880 stanovnika, a najmanji 1971. g. 584 stanovnika. Prema zadnjem popisu iz 2011.g. općina Sutivan broji 822 stanovnika. U odnosu na 1890.g. broj stanovništva 1971.g. se smanjio za 3.22%, dok se do 2011.g. broj stanovništva općine ipak malo povećao, te je tada bio smanjen za 2.28%.

Grafikon 6: Kretanje stanovništva kroz povijest

Izvor: AKTIVA BRAČ prema: za godine 1857 – 1991., iz knjige: Fabijanović, Đ. 'Novija demografska obilježja otoka Brača', Brački zbornik br. 19, www.dzs.hr.

Godine 1857. Sutivan broji 1 500 stanovnika , te se ta brojka penje i to najviše 1980., dok brojku od 1 500 stanovnika Sutivan opet ostvaruje 1910. godine. Od 1921. godine do 1971. primjećujemo konstantan pad broja stanovništva, te od 1991. do 2011. i do danas trend stanovništva je zadržan.

Da se kretanje stanovništva usporedi s drugim općinama u svom okruženju, može se primjetiti kako je općina Milna koja još uključuje mjesta Ložišća i Bbobovišća već i u 1857. godini bilježila veći broj stanovnika nego Sutivan, a značaj porast je bio 1900. godine kada broji više od 4 500 stanovnika. Od tada pad je konstantan sve do 1981. , a od 1981. trend stanovnika je malo veći od 1 000 te se zadržava i do danas. Supetar se po broju stanovnika nalazi negdje u sredini Sutivana i Milne, ali od 1971. godine osjeća se znatni porast stanovništva, a od 2001. godine do danas broj stanovnika porastao je za nekih 1,052% .

Tablica 9: Kontingenti stanovništva u općini Sutivan iz popisa 2011.g.

Spol	Uk.	0-6 g.	0-16 g.	0-17 g.	0-19 g.	Žene u fertilnoj dobi		Radno sposobno (15-64 g.)	60 i više g.	65 i više g.	75 i više g.	Prosječna starost	Indeks starenja	Koef. starosti
						Svega (15-49 g.)	od toga (20-29 g.)							
sv.	822	54	92	104	112	-	-	532	294	198	72	46,7	262,5	35,8
m	407	27	48	51	55	-	-	264	135	95	32	45,7	245,5	33,2
ž	415	27	44	53	57	149	52	268	159	103	40	47,7	279	38,3

Izvor: AKTIVA BRAČ prema www.dzs.hr

Prema popisu iz 2011.godine u općini Sutivan je bilo 822 stanovnika od čega 407 muškaraca i 415 žena. Populaciju do 6 godina čini 6.57 % stanovnika, do 16 godina 11.19% stanovnika, do 17 godina 12.65 % stanovnika, do 19 godina starosti čini 13.63 % stanovnika, dok broj žena koje se nalaze u fertilnoj dobi iznosi 201. Radno sposobno stanovništvo od ukupnog broja stanovnika zauzima 532 stanovnika općine Sutivan, tj. 60.32%. Prosječna starost u općini Sutivan iznosi 46,7 godina. Općina Sutivan ima jednu mušku osobu - doktora znanosti u dobi od 70-74 godine, dok nepismenih na području općine Sutivan ima dvoje (muškarac i žena) u dobi od 75 godina i više.

Tablica 10: Popis stanovnika prema starosti i spolu iz popisa 2011.g.

Spol	Uk.	Starost				
		0-24	25-49	50-74	75-94	95 i više
sv.	822	164	232	354	71	1
M	407	74	120	172	32	
Ž	415	82	112	182	39	1

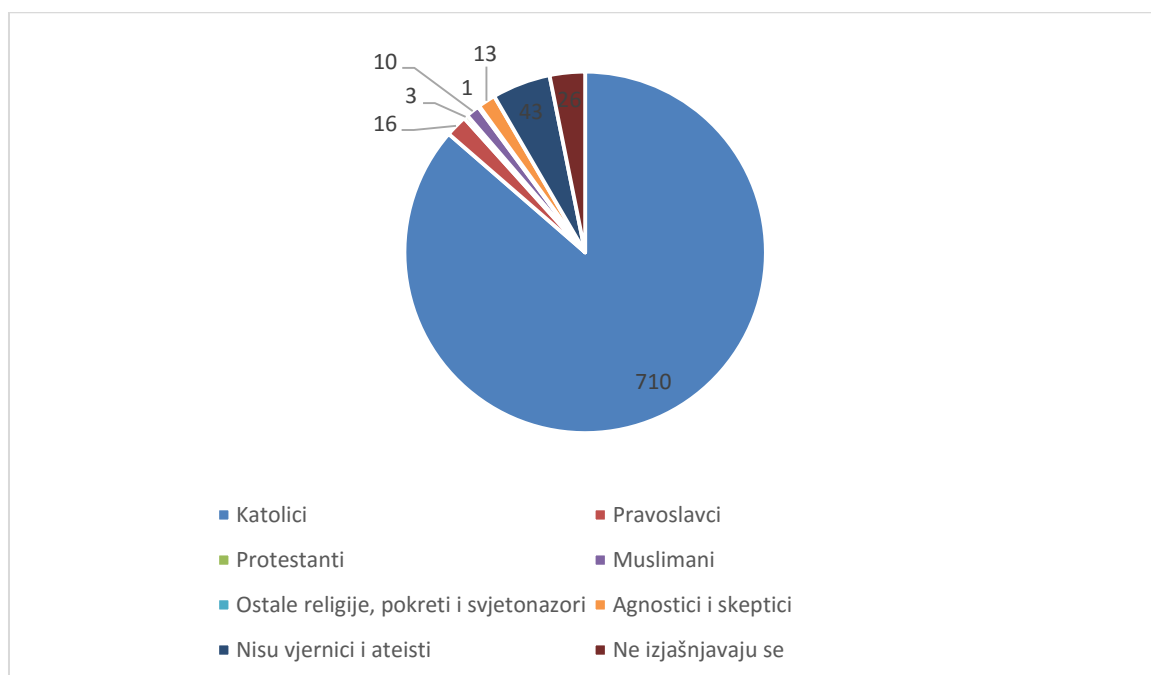
Izvor: AKTIVA BRAČ prema www.dzs.hr

Kada se promatra spolna struktura stanovništva , ona je u Sutivanu prilično uravnotežena. Nešto veći broj žena od muškaraca posljedica je nešto dužeg životnog vijeka žena (žene dominiraju u starijim dobnim skupinama), kao što je to slučaj i na razini Hrvatske u cjelini, kao i Splitsko-dalmatinske županije.

Interesantno je uočiti da je broj žena u fertilnoj dobi mali, te one čine tek manje od 36% ukupnog broja žena na području općine (za razliku od prosjeka na razini Hrvatske koji je 43,86%). Po tome Sutivan spada među zadnje općine na Braču, bolji je tek od Milne i Selaca. Malo učešće žena u fertilnoj dobi dodatno umanjuje mogućnost ne samo demografske obnove, nego i same demografske održivosti Sutivana.

Od ukupnog broja stanovnika u općini Sutivan iz prethodne tablice u 2011.g. je bilo 325 osoba koji od rođenja stanuju u istom naselju, tj.39,53 % stanovnika od ukupnog broja stanovnika u općini . S područja Republike Hrvatske je bilo 318 osoba tj. 38,63 % , a iz ostalih zemalja 179 osoba tj. 21.77 % stanovnika od ukupnog broja popisanih u 2011.g.

Grafikon 7: Stanovništvo prema vjeri u općini Sutivan

Izvor: AKTIVA BRAČ prema www.dzs.hr.

Iz prethodnog grafikona je vidljivo da se od ukupnog broja stanovnika u općini prema popisu iz 2011.g., najveći broj stanovnika izjašnjavao kao katolici, točnije 710 osoba , zatim 16 osoba se izjasnilo kao pravoslavci, 3 osobe su se izjasnile kao protestanti, te 10 osoba kao musliman

Tablica 11: Stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti,starosti i spolu

Starost	Spol	Uk.	Zaposleni	Nezaposleni		Ekonomski neaktivni			
				nezaposleni, traže prvo zaposlenje	nezaposleni, traže ponovno zaposlenje	umirovljenici	osobe koje se bave obvezama u kućanstvu	učenici ili studenti	ostale neaktivne osobe
UK	sv.	730	307	3	32	218	79	46	45
UK	M	359	207	2	16	79	10	20	25
UK	Ž	371	100	1	16	139	69	26	20
15-24	sv.	72	15	1	4	-	2	42	8
	M	35	8	1	2	-	-	20	4

	Ž	37	7	-	2	-	2	22	4
25-39	sv.	153	95	2	14	-	23	4	15
	M	81	62	1	8	-	2	-	8
	Ž	72	33	1	6	-	21	4	7
40-54	sv.	150	95	-	7	16	23	-	9
	M	77	57	-	3	7	4	-	6
	Ž	73	38	-	4	9	19	-	3
55-69	sv.	220	79	-	7	101	25	-	8
	M	103	59	-	3	31	4	-	6
	Ž	17	20	-	4	70	21	-	2
70-74	sv.	63	12	-	-	47	2	-	2
	M	31	11	-	-	19	-	-	1
	Ž	32	1	-	-	28	2	-	1
75 i više	sv.	72	11	-	-	54	4	-	3
	M	32	10	-	-	22	-	-	-
	Ž	40	1	-	-	32	4	-	3

Izvor: AKTIVA BRAČ prema www.dzs.hr

U prethodnoj tablici je prikazana struktura stanovništva od 15 g. i više u općini Sutivan prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu, iz koje je vidljivo da je prema popisu iz 2011. od ukupno 730 stanovnika sa više od 15.g. , bilo 307 zaposlenih, 33 nezaposlena, 218 umirovljenika, 79 osoba koje se bave obvezama u kućanstvu, 46 osoba koje se tada još obrazovale, te 45 neaktivnih osoba.

2.3.2. Stanovanje

Tablica 12: Privatna kućanstva prema broju članova iz popisa 2011.g.

	Uk.	Broj članova kućanstva						Prosječan broj osoba u kućanstvu
		1	2	3	4	5	6	
Broj kućanstava	346	118	99	58	49	16	6	2,32
Broj osoba	802	118	198	174	96	80	36	-

Izvor: AKTIVA BRAČ prema www.dzs.hr

Prema popisu iz 2011.g. broj privatnih kućanstava prema broju članova je iznosio 346 od ukupno 802 osobe. U 2011.g. u općini Sutivan je bilo 118 kućanstava sa 1 članom, 99 kućanstava sa 2 člana, 58 kućanstava sa 3 člana, 49 kućanstava sa 4 člana, 16 kućanstava sa 5 članova i 6 kućanstava po 6 članova. Prosječan broj osoba u kućanstvu je iznosio 2,32.

2.3.3. Tržište rada

Prema podacima iz 2012. godine, koji su vidljivi dolje u tablici, na području Općine Sutivan ima 47 nezaposlenih od ukupnog broja radno aktivnog stanovništva (532 osobe – prema popisu iz 2011. godine)

Tablica 13: Nezaposlenost po dobi u općini Sutivan, podaci iz 2012.g.

Ukupna nezaposlenost	Raspon godina					
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-59	60 i više
47	7	18	8	5	8	1

Izvor: AKTIVA BRAČ prema www.dzs.hr

Tablica 14: Stanovništvo prema glavnim sredstvima za život i spolu

Spol	Uk	Prihodi od stalnog rada	Prihodi od povremenog rada	Prihodi od poljoprivrede	Starosna mirovina	Ostale mirovine	Prihodi od imovine	Socijalne naknade	Ostali prihodi	Povremena potpora drugih	Bez prihoda
sv.	822	221	44	75	229	37	14	15	27	21	237
m	407	139	26	71	108	9	7	2	9	8	95
ž	415	82	18	4	121	28	7	13	18	13	142

Izvor: AKTIVA BRAČ prema www.dzs.hr

U općini Sutivan od ukupno 822 stanovnika, 221 stanovnik ima prihode od samostalnog rada, 44 stanovnika ima prihode od povremenog rada, 75 stanovnika ima prihode od poljoprivrede, 229 stanovnika spada pod umirovljenike, 37 stanovnika ima prihode od ostalih mirovina, 14 stanovnika ima prihode od osobne imovine, 15 stanovnika su korisnici socijalne naknade, 21 stanovnik koristi povremenu potporu od drugih dok je bez prihoda 237 stanovnika.

2.4. Gospodarstvo

2.4.1. Opći pokazatelji

Gospodarske aktivnosti u Sutivanu slijedile su karakteristike poslovnih kretanja otočkog okruženja, a usko su povezane za veličinu stanovništva i raspoložive prirodne resurse.

Tradicionalni život od poljoprivrede postepeno je tijekom godina gubio na značaju paralelno s raseljavanjem stanovništva privučenog procesom industrijalizacije na kopnu i jačanja turizma na otoku. Turizam je značajno promijenio uvjete življenja u otočnoj sredini.

Vrijednost zemljišta se postupno povećavala i uvjetovala drugačije razmišljanje o značaju zemljišta te o vrijednosti rada u tradicionalnim poslovima. Prodaja koja je kasnije uslijedila omogućila je dijelu

stanovnika stvaranje početnog kapitala za bavljenje ugostiteljstvom i turizmom barem kao dopunske djelatnosti, ali neki su taj novac iskoristili samo za privremeno povećanje standarda življenja ili za napuštanje otoka (najčešće kupovanjem nekretnina za život na kopnu ili rjeđe ulaganjem u neke oblike poslovnih aktivnosti na kopnu).

Budući da su veliki dio nekretnina kupovali stranci, za njih je najlakši način bio otvaranju poduzeća u tu svrhu, pri čemu su većina tih poduzeća registrirana za poslovanje nekretninama ili za ugostiteljske i turističke usluge.

Prema registru HGK sa sjedištem u Sutivanu registrirano je čak 172 tvrtke, od kojih je aktivnih 138, od kojih svega četrnaest ima registrirane i zaposlene osobe (iako uglavnom nemaju promet koji bi pokazivao da te osobe i primaju plaću).

Prema podacima baze Amadeus koja prenosi podatke o poslovanju za 98 poduzeća sa sjedištem u Sutivanu velika većina nema nikakva prometa ili svega nekoliko tisuća, dok samo četiri tvrtke imale barem u jednoj od dvije izvještajne godine preko 100 tisuća kuna prometa, što pokazuje da sam broj registriranih poduzeća ništa ne znači, odnosno da su službeni pokazatelji o poslovanju poduzeća nepodešeni za analizu stvarnih gospodarskih aktivnosti u Sutivanu.

Općina Sutivan ima indeks razvijenosti 138,63 % prosjeka Hrvatske, što je svrstava u petu skupinu jedinica lokalne samouprave prema razvijenosti.²

² Prema: Agencija za razvoj Varaždinske županije – AZRA d.o.o., „Razvojna strategija Lokalne akcijske grupe Brač, Šolta“, Varaždin, ožujak 2013.

Tablica 15: Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika po djelatnostima u 2014.g.

	Djelatnost	Broj poduzetnika tekuće razdoblje			Ukupni prihodi (u 000 kn)		Ukupni rashodi (u 000 kn)	
		ukupno	dobitaši	gubitaši	2014. g.	2015. g.	2014. g.	2015. g.
A	Uzgoj uljanih plodova	2		2			2	2
C	Proizvodnja vina od grožđa	1		1			21	4
	Umrežavanje snimljenih zapisa	1	1		238	351	400	297
	Proizvodnja ambalaže od plastike	1	1			3.914		2.712
	Gradnja brodova i plutajućih objekata	1	1			442		262
F	Organizacija izvedbe projekta za zgrade	8	6	2	1.585	155	2.020	178
	Gradnja stambenih i nestambenih zgrada	9	4	5	10.260	12.523	9.616	11.497
	Posredovanje u trgovini poljoprivrednim sirovinama, živim stokom, tekstilnim sirovinama i poluproizvodima	1		1	13	28	12	47
G	Nespecializirana trgovina na veliko	1		1	1	1	78	94
	Trgovina na malotekstiolom u specijaliziranim prodavaonicama	1	1		244	268	243	266
I	Hoteli i sličan smještaj	1		1	583	502	2.246	2.864
	Odmarališta i slični objekti za kraći odmor	5		5	100	73	374	441
	Ostali smještaj	3	1	2	77	61	160	222
	Djelatnosti restorana i ostalih objekata za pripremu i usluživanje hrane	1		1	223	235	519	282
J	Izdavanje ostalog softvera	1	1		35	32	45	28
L	Kupnja i prodaja vlastitih nekretnina	20	6	14	1.174	957	1.397	1.140
	Iznajmljivanje i upravljanje vlastitim nekretninama ili nekretninama uzetim u zakup (leasing)	9	2	7	230	254	439	331
	Agencija za posredovanje nekretninama	5		5	289	221	252	260
	Upravljanje nekretninama uz naplatu ili na osnovi ugovora	3	1	2	273	360	555	642
M	Savjetovanje u vezi s poslovanjem i ostalim upravljanjem	9	5	4	495	416	491	493
	Inženjerstvo i snim povezano tehničko savjetovanje	1		1	38	6	37	24
N	Djelatnost putničkih agencija	1		1	53	57	100	115
S	Djelatnost za njegu i održavanje tijela	1		1		15		16
	Nepoznati razred djelatnosti	1	1		351	622	227	248
	UKUPNO	87	31	56	16.262	21.493	19.234	22.464

Izvor: AKTIVA BRAČ prema podacima dobivenim od FINE

Iz prethodne tablice se može isčitati da se na području Sutivana najveći broj poduzetnika bavi sa kupnjom i prodajom vlastitih nekretnina, točnije 20 poduzetnika od njih 87 ukupno. Slijedeće djelatnosti koje su po zastupljenosti odmah nakon su iznajmljivanje i upravljanje vlastitim nekretninama ili nekretninama uzetim u zakup (leasing), djelatnost savjetovanja u vezi s poslovanjem i ostalim upravljanjem te agencija za posjedovanje nekretninama. Najveće prihode u obe promatrane godine ostvaruju djelatnosti gradnje stambenih i nestambenih zgrada (u 2014.g.-10.260.000 kn, u 2015.g. – 12.253.000 kn), kupnje prodaje vlastitih nekretnina (u 2014. g. - 1.174.000 kn, u 2015. g. 957.000 kn).

Tablica 16 : Popis poduzeća u općini Sutivan i rezultati njihovih poslovanja

Naziv	Sredstva	Prihodi	Bruto profit	Neto profit	Zaposleni
LIVEL	6.097.100	11.971.200	1.187.900	946.500	30
LAGENA	2.054.800	3.914.100	1.202.300	931.800	9
A.N.T.A. d.o.o.	300	1.398.500	-264.500	-264.500	0
ZAVANIŠKA d.o.o.	65.900	684.900	-10.100	-10.100	1
ILIĆ DVOR HOTEL d.o.o.	107.446.600	502.400	-2.361.500	-2.361.500	3
DOMUS RECREATIONIS d.o.o.	8.389.100	458.600	5.500	4.400	0
GLOBAL OFFSHORE ENGINERRING d.o.o.	283.400	442.200	179.900	143.900	5
AUTO-ŠKOLA PRINC d.o.o.	247.700	356.900	77.500	7.500	4
FORUM AUDITIUM d.o.o.	6.214.100	351.400	54.600	54.600	1
CHERNOV d.o.o.	7.454.500	344.000	3.600	1.400	3
FLORALIA d.o.o.	2.241.000	295.400	-163.400	-163.400	2
PLETER IVANOVIĆ d.o.o.	123.900	267.600	1.700	1.300	1
MIHALY FULOP d.o.o.	4.652.900	235.000	-47.300	-47.300	2
AHLANDER d.o.o.	3.204.400	181.100	-19.500	-19.500	0
VALLOTA d.o.o.	4.021.800	161.400	1.000	1.000	0
PERKEN d.o.o.	3.890.600	159.300	-57.200	-57.200	0
LIKVA d.o.o.	131.400	128.000	6.300	6.300	1
LILIUM d.o.o.	3.784.400	118.000	600	500	0
HUMULUS d.o.o.	3.505.500	117.400	4.400	3.500	0
DUVIDIDONIA d.o.o.	3.783.400	109.300	6.600	5.300	1
SERGGY d.o.o.	2.398.700	97.300	-21.000	-23.000	0
S.V.K.C. d.o.o.	6.109.600	91.900	23.800	23.800	0
LJILJANA BOJIĆ d.o.o.	2.049.100	85.000	-39.900	-39.900	2
CENTRIUM d.o.o.	1.623.000	84.200	13.900	13.900	0

Izvor: AKTIVA BRAČ prema <http://or.minpo.hr/>

Tablica 17: Popis poduzeća koji imaju sezonsko poslovanje u općini Sutivan

R.br.	Naziv obrta
1.	ATLANTIS III DIVE CENTAR , uslužni obrt vl. LASZLO BAJKO , Sutivan
2.	BISTRICA , obrt za ugostiteljstvo vl. JERKO GRUBŠIĆ , SUTIVAN
3.	BUNTA , obrt za ugostiteljstvo vl. LIDIJA SABLJIĆ , SUTIVAN
4.	FLORA , OBRT ZA KOZMETIČKE I PEDIKERSKE USLUGE vl. FLORA LUKŠIĆ , Sutivan
5.	KARLO , obrt za trgovinu dl. DAVOR BRTIČEVIĆ , SUTIVAN
6.	MALO MISTO, TRGOVAČKI OBRT vl. SANJA TONŠIĆ
7.	OBRTNIČKE USLUGE , ALDURA - SPORT , SUTIVAN
8.	PEĆAR , OBRT ZA IZNAJMLJIVANJE vl. IVAN PEĆAR , SUTIVAN
9.	POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA , PILENKA , SUTIVAN
10.	SHUSHUR, FRIZERSKI SALON vl. MARGITA GRUBŠIĆ , Sutivan
11.	TRGOVAČKI OBRT , A. B. R. , Sutivan
12.	TRGOVAČKI OBRT , OAZA , SUTIVAN
13.	TRGOVINA I USLUGE , PANTERA , Sutivan
14.	TURISTIČKI OBRT "FORTUNAL YACHTING" GORAN ANDRIĆ, SUTIVAN, BR. BRANITELJA 4.
15.	UGOSTITELJSKI OBRT ADRIA DESIGN, ZOLTAN VOROŠ, SUTIVAN
16.	UGOSTITELJSKI OBRT K E K O, MARINA MARTINOVIĆ, SUTIVAN
17.	UGOSTITELJSKI OBRT DORA BARTUL LUKŠIĆ SUTIVAN
18.	USLUŽNI OBRT , SJAJ , SUTIVAN
R.br.	Naziv obrta (Trajno poslovanje)
1.	AUTOMEHANIČARSKI OBRT , AUTO SERVIS NINKOVIĆ , SUTIVAN
2.	FRIZERSKI OBRT , STAR , SUTIVAN
3.	GRAĐEVINSKI OBRT , ČOZIĆ , SUTIVAN
4.	GRAĐEVINSKI RADOVI , LIVEL , SUTIVAN
5.	KEKO , zajednički građevinski obrt vl. FRANE i TOMISLAV MARTINOVIĆ , Sutivan
6.	KLESARSKI OBRT , STAMPADOR , SUTIVAN
7.	KRSTUL, obrt za građevinske radove vl. TOMISLAV LJUBETIĆ, SUTIVAN
8.	KUĆANSKI APARATI , MARIO , SUTIVAN
9.	LAGENA , SUTIVAN
10.	OBRT ZA USLUGE, PULITA , SUTIVAN
11.	ORCA , obrt za popravak vl. VEDRAN JUTRONIĆ , Sutivan
12.	PRIVREDNI RIBOLOV , BARBA JERE , SUTIVAN (restorani pizzerije - Bracera)
13.	R & A , obrt za građevinske radove vl. ROKO MERČEP , SUTIVAN
14.	RAČUNALSKE USLUGE , ZOA , SUTIVAN
15.	RIBARSKI OBRT , PALAGRUŽA , SUTIVAN
16.	SJAJ II , uslužni obrt vl. DRAŽENKA PERIČEVIĆ , SUTIVAN

Izvor: Aktiva Brač prema: <http://or.minpo.hr/>

Prema registaru obrtnika Ministarstvu gospodarstva i poduzetništva sezonski u Sutivanu posluje 18 obrta, cjelogodišnje 23, a 3 obrta iz drugih mjesta imaju izdvojene pogone u Sutivanu. Na svojstva trgovine kao gospodarske djelatnosti ključno utječu dvije činjenice: gravitacijski utjecaj obližnjih općina ali i sezonalnost turističke potražnje. Cjelogodišnje poslovanje u predjelu trgovine i osobnih usluga namijenjeno je usluživanju isključivo lokalnog stanovništva, koje međutim jedan dio potražnje zadovoljava i u susjednom Supetru, najbližem i najsnažnijem otočnom centru, te u Splitu s kojim postoji trajektna veza preko Supetra.

Svakodnevna opskrba stanovništva je u potpunosti zadovoljena s tri prodavaonice mješovite robe, od čega su dvije manje (80 i 150m²) u lancu Studenac i jedna veća (400 m²) u Konzumu. Pripadnost lancima omogućuje cjelogodišnju opskrbu stanovništva po konkurentnim cijenama, a parkiralište povezano s trgovinom omogućuje pristup stanovnicima udaljenijih dijelova Općine. Sezonske oscilacije u potražnji odražavaju se na sezonsko usklađivanje broja zaposlenih.

Tablica 18: Troškovi plaća poduzetnika po područjima djelatnosti na području općine u 2014.g.

Iznosi u tisućama kuna									
Djelatnost		Troškovi osoblja		Neto plaće i nadnice		Proječan broj zaposlenih na bazi sati rada		Prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom u kunama	
		2014. godina	2015. godina	2014. godina	2015. godina	2014. godina	2015. godina	2014. godina	2015. godina
C	Umrežavanje snimljenih zapisa	44	43	30	29	1	1	2.479	2.414
	Proizvodnja ambalaže od plastike		902		560		9		5.185
	Gradnja brodova i plutajućih objekata		177		105		5		1.754
F	Organizacija izvedbe projekta za zgrade	41		25		1		2.051	
	Gradnja stambenih i nestambenih zgrada	1.978	1.978	1.323	1.297	37	32	2.979	3.378
G	Posredovanje u trgovini poljoprivrednim sirovinama, živm stokom, tekstilnim sirovinama i poluproizvodima	11	26	7	17	1	1	583	1.393
	Nespecijalizirana trgovina na veliko		21						
	Trgovina na malotekstilom u specijaliziranim prodavaonicama	75	78	49	52	2	1	2.061	4.309
I	Hoteli i sličan smještaj	555	627	312	339	3	3	8.653	9.424
	Odmarališta i slični objekti za kraći odmor					2	2		
	Djelatnosti restorana i ostalih objekata za pripremu i usluživanje hrane	165	26	80	16	2	2	3.344	686
L	Kupnja i prodaja vlastitih nekretnina	155	190	102	127	3	3	2.832	3.530

	Upravljanje nekretninama uz naplatu ili na osnovi ugovora	272	282	163	166	2	2	6.800	6.927
M	Savjetovanje u vezi s poslovanjem i ostalim upravljanjem		15		10		1		825
	Inženjerstvo i s njim povezano tehničko savjetovanje		14		8				
N	Djelatnost putničkih agencija	60	69	42	47	2	2	1.736	1.964
S	Djelatnost za njegu i održavanje tijela		5		3		1		260
	UKUPNO	3.356	4.453	2.133	2.777	56	65	33.518	42.049

Izvor: AKTIVA BRAČ prema podacima od FINE

2.4.2. Analiza pojedinih sektora

2.4.2.1. Poljoprivreda

Sutivan svoj povijesni razvoj temelji se na poljoprivrednim resursima, ali vremena kad je općina Sutivan živjela od poljoprivrede te od poljoprivredno povezanih aktivnosti su nažalost odavno prošla. Nasuprot tome, velik broj domaćinstava aktivan je u dopunskoj poljoprivrednoj proizvodnji. Veliki broj takvih parcela nije pogodan za intenzivniju tržišnu proizvodnju, te je velik dio proizvodnje u stvari namijenjen vlastitoj potrošnji ili prodaji mimo službenog tržišta (tzv. ilegalnoj ili prodaji "na crno"). Značajan dio poljoprivrednih aktivnosti se i ne odvija primarno radi povećanja prihoda kućanstva, nego zbog očuvanja tradicije i kao rekreativna aktivnost koja služi kao bijeg od svakodnevnice bez potrebe da ostvare značajnija gospodarska kretanja.

Prema podacima dobivenim od Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u 2012. god je isplaćen potpora za poljoprivrednu proizvodnju za 57 fizičkih osoba, gdje se u najvećem broju radi o iznosima od po nekoliko tisuća kuna. Najveći iznos potpore bio je oko 50 tisuća, zatim 30 tisuća, te ostale od 10 do 20 tisuća.

Suvremeni razvoj općina se više ne može zasnivati na tome da cjelokupno stanovništvo živi od poljoprivrede kao ranijih godina, ali uvjet za opstanak poljoprivrede je njezino uključivanje i kombiniranje u splet komplementarnih djelatnosti koje omogućuju stvaranje prihoda kućanstvima. Značajnija poljoprivredna proizvodnja održala se jedino u maslinarstvu kako u općini Sutivan tako i na području cijeloga otoka. Pojam maslinarstva na ovim prostorima iz godine u godinu bilježi rastući trend, a dijelom proizlazi iz specifičnosti da tijekom godine zahtijeva relativno mali angažman i vrlo se dobro kombinira sa obvezama u turizmu i ugostiteljstvu koji su s vremenom postali glavni pokretač otočkog gospodarstva.

U strukturi poljoprivrednih površina veća je zastupljenost površina pod maslinicima i vinogradima, a nešto manje ima oranica, šuma, pašnjaka i neplodnih površina. Ovakva struktura rezultat je dugogodišnjeg bavljenja Sutivanjana poljoprivredom, što je općinu svrstalo na prvo mjesto po gustoći naseljenosti po površini katastarske općine. Na prijelazu prošlih stoljeća upravo je takvo pogodno tlo uvjetovalo visoku razinu poljoprivrede u ukupnom proizvodu domicilnog stanovništva, pa je upravo na temeljima poljoprivrede i kasnije pomoći iz dijaspore Sutivan tada izgradio svoje bogatstvo. Jedan dio vinograda danas je zapušten, dok je na dijelu površine došlo do promjene u kulturama (nasadi agruma) ali u posljednjih desetak godina uočljiv je intenzivan povratak maslinarstvu. Područje općine Sutivan ima sva obilježja mediteranske klime sa blagim zimama i vrućim ljetima. Srednja godišnja temperatura kreće se oko 16,5 °C. Temperatura zimi rijetko pada ispod ništice. U prošlosti su važnije gospodarske

grane bile ribarstvo i vinogradarstvo. Međutim zbog bolesti vinove loze i tzv. vinske klauzule poljoprivreda je oslabila, a veliki broj stanovnika krajem XIX. i početkom XX. stoljeća iselio se u Sjevernu i Južnu Ameriku.

Tablica 19: Privatna kućanstva prema korištenome poljoprivrednom zemljištu, broju stoke i peradi

Skupine kućanstava prema korišt. Polj. zem.	Uk.	Broj kućanstava									
		s oranicama	s voćnjacima	s vinogradima	s maslinicima	s ostalim polj. zeml	s govodima	s ovcima	s kozama	sa svinjama	s peradi
Ukupno	346	2	8	6	90	16	1	16	2	1	18
bez zemlje	248	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
do 0,09 ha	9	-	3	-	4	2	-	-	-	-	-
0,-10 do 0,49 ha	13	-	-	-	13	2	-	-	-	-	2
0,50 do 0,99 ha	13	-	3	3	12	1	-	2	1	-	-
1,00 do 2,99 ha	41	-	-	4	40	4	1	3	1	1	7
3,00 do 4,99 ha	15	2	2	1	14	4	-	6	-	-	4
5,00 do 7,99 ha	7	-	-	1	7	3	-	5	-	-	1

Izvor: AKTIVA BRAČ prema www.dzs.hr

Tablica 20: Poljoprivredne površine u arkod sustava za Općinu po vrstama uporabe na 23.11.2015.

Vrste uporabe	Površina u AKROD-u (ha)	Broj ARKOD parcela	Broj poljoprivrednika *
Oranica	2,56	20	16
Livade	0,39	2	2
Krški pašnjak	14,89	36	22
Vinogradi	2,43	20	16
Iskrčeni vinogradi	0,25	1	1
Maslinik	384,02	551	246
Voćne vrste *	1,86	16	13
Mješani trajni nasad	12,04	15	12
Ostalo zemljište	10,13	21	16
UKUPNO	428,57	682	***250

Izvor: AKTIVA BRAČ prema podacima od Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

Napomena:

* U VRSTU UPORABE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA "VOĆNE VRSTE" UBROJENE SU POVRŠINE POD VOĆNJACIMA, CITRUSIMA I ORAŠASTO DREVNIM KULTURAMA

** pojedino poljoprivredno gospodarstvo može imati ARKOD parcele s više vrsta uporabe poljoprivrednog zemljišta i time se zbraja u svakoj kategoriji

*** ukupni broj poljoprivrednika prikazuje jedinstveni broj istih u Općini Sutivan

Tablica 21: Podjela i broj gospodarstava u općini Sutivan

Tip gospodarstva	Broj PG –a
Obiteljsko gospodarstvo	95
Trgovačko društvo	7
Ukupno	102

Izvor: AKTIVA BRAC prema podacima od Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

2.4.2.2. Turizam

Posljednjih je desetljeća poljoprivreda kao dominantni izvor prihoda za većinu aktivnog stanovništva općine Sutivan ustupila mjesto sve jačem razvoju turizma, ali i općem iseljavanju stanovništva. Demografska i gospodarska slika Sutivana se bitno izmijenila i sada uključuje i nove načine razumijevanja zemljišnih kapaciteta koji se sve više prenamjenjuju u turističke svrhe. Međutim, Sutivan još uvijek, u trenutku pisanja ove strategije, nema hotel, već svoje smještajne kapacitete bazira isključivo na privatnom smještaju, unatoč tome što je još pred gotovo 100 godina u Sutivanu postojao iznimno uspješan hotel „Vesna“, kapaciteta 28 kreveta, zahvaljujući kojem je već unutar dvije godine Sutivan zauzeo treće mjesto na otoku, prema broju turističkih noćenja. Sutivan je i danas dobro pozicioniran u utrci za najveći broj noćenja, a to potvrđuju i službeni podatci Državnog zavoda za statistiku, prema kojima je turistički promet u općini u zadnjih deset godina višestruko porastao. No, u njegovoj je posjećenosti još uvijek prisutna iznimna sezonalnost. Prema podacima iz 2012. godine, smještaji kapaciteti popunjeni su najviše tijekom dva mjeseca vrhunca sezone i to u postotku od 79%, dok je 18% raspoređeno u ostala dva mjeseca sezone, a tek 3% kapaciteta popunjeno je tijekom ostatka godine (DZS SI-1492). Procijenjeno je kako u Sutivanu postoji oko 5000 ležaja koji u sezoni mogu poslužiti kao dodatni kapaciteti (uz postojećih 2754), ukoliko poraste broj turista, no upravo zbog nepostojanja turističkih naselja i/ili hotela, teško je ostvariti veću atraktivnost van sezone, čemu valja pridodati i nedostatan razvijanje specifičnih turističkih proizvoda koji bi kreirali temelje za posjet van sezone. Osnovu turističke atraktivnosti Sutivana čine upravo prirodne karakteristike – povoljna klima, more i mediteranska vegetacija, što automatski limitira potražnju u doba kada ove karakteristike nisu u potpunosti iskoristive. Sezonalnost turističke aktivnosti na području Sutivana uvelike je posljedica dugogodišnje orijentacije na klasični turistički proizvod sunca, plaža i mora.

Međutim, situacija se posljednjih godina mijenja u korist razvoja specifičnih oblika turizma, koji s obzirom na bogatu i sadržaju kulturnu povijest mjesta te visok stupanj očuvanosti prirodnog krajolika, imaju izrazito plodno tlo za uspješan razvoj. Bogat kulturni kapital Sutivana očituje se i u zanimljivim ličnostima koje su iz njega potekle ili u njemu boravile, a koje su svojim prisustvom i djelovanjem kreirale bogatu povijesnu i kulturnu riznicu čije blago i sadržaj tek treba staviti u funkciju. Sve ovo, a u kombinaciji s nizom postojećih kulturnih spomenika te sportskih resursa, čini Sutivan pogodnim za razvoj turističkih proizvoda namijenjenih užim tržišnim nišama, posebice van sezone. Plairanje takvih

proizvoda Sutivan će izdignuti iz uobičajene ponude otoka Brača i diferencirati u odnosu na druge konkurente na otoku i van otoka koji još uvijek svoj razvoj baziraju isključivo ili dominantno na prirodnim resursima.

Već sad je Sutivan predvodnik u razvoju specifičnih oblika turizma na Braču – njegov Bike friendly projekt upisan je u viziju i strategiju cjelokupnog razvoja općine Sutivan. Cikloturizam se nametnuo kao prirodan odabir, odnosno savršena nadopuna postojećim resursima kao što je primjerice pogodan teren za diferencijaciju biciklističkih staza, kako bi se zadovoljile različite potrebe različitih biciklista, ali i kreiralo poveznicu između obiteljskog turizma kao do tada dominantnog oblika turizma te aktivnog, odnosno avanturističkog, koji se pojačano razvija.

Ovdje je odlične temelje postavila i manifestacija koja već više od 10 godina u Sutivan privlači stotine mladih avanturista – Vanka regule. Ovaj sportski festival je privlačio sve više posjetitelja svake godine, što aktivnih sudionika, što posjetitelja, a uspjehu razvoja aktivnog turizma, a potom i cikloturizma pogoduje i postojeći park prirode u Sutivanu, s brojnim sportsko-rekreativnim sadržajima, gastronomskom ponudom i zoološkim vrtom, koji jednako dobro zadovoljava potrebe svih uzrasta.

Uz navedene, bitno se spomenuti i druge postojeće resurse za razvoj aktivnog turizma: brojni poljski putevi koji se iz Sutivana prostiru prema susjednim naseljima kreiraju odličnu bazu za razvoj trekking ponude, također diferencirane sukladno sposobnostima i željama turista – od obične šetnje do penjanja na Vidovu goru, turist iz Sutivana može posjetiti mnoge lokalitete i posvjedočiti posebnosti prirodnog krajolika općine Sutivan, ali i bitnog dijela otoka Brača. Također, u okolici Sutivana nalazi se i nekoliko penjačkih lokacija, odnosno penjališta na kojima turisti mogu uživati u slobodnom penjanju, samostalno ili pod nadzorom instruktora. I ovo je jedan od resursa koji pruža temelje za razvoj cjelogodišnjeg turizma, s obzirom na samu opremljenost stijena i samih uvjeta na lokaciji kao i postojanje umjetne stijene u Sutivanu.

Naslonjeno na sve navedeno, cikloturizam idealan je izbor za budući usmjereni razvoj turizma u Sutivanu, koji potiče pred i postsezonski razvoj, a koji istovremeno ne isključuje i mogućnost drugih oblika turizma u destinaciji. Upravo zato, kao drugi dominantni specifični oblik turizma razvija se i kulturni – na temelju bogate tradicije i povijesti, kreirani su brojni kulturni sadržaji, posebice u kontekstu Sutivanskog kulturnog ljeta, koje počinje od 1. srpnja.

Paralelno sa strategijom razvoja općine Sutivan je izrada Strategije turizma Sutivana i izrada Strategije i akcijskog plana za razvoj cikloturizma općine Sutivan za razdoblje 2015g.-2016.g. „Bike Friendly Sutivan“.

Turistička zajednica u Sutivanu je osnovana 1998.g. te se od tada aktivno bavi kreiranjem i poboljšavanjem turističke ponude i razvoja mjesta u cjelini. Gosti koji borave u Sutivanu imaju mogućnost nesmetano potražiti pomoć i dobiti odgovore na sva pitanja koje se odnose na Sutivan ali i cijeli Brač. Također lokalni stanovnici koji se bave privatnim iznajmljivanjima ili ugostiteljstvom u uredu turističke zajednice mogu dobiti odgovore na pitanja vezana za poslovanja njihovih objekata.

Način dolaska turista

Općina Sutivan je tipična auto-destinacija za individualne goste, agencijskih (grupnih) gostiju ima u malom broju. Posjetitelji u Sutivan većinom dolaze izravno s autom, a neki dolaze s avionom preko Splita ili drugih hrvatskih destinacija gdje iznajme auto.

Tablica 22: Turistički promet općine Sutivan u razdoblju od 2011.-2015.

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
DOLASCI	8.743	8.845	9.737	10.937	11.343
Domaći	774	692	723	739	758
Strani	8.071	8.051	9.014	10.198	10.558
NOĆENJA	83.556	83.653	87.709	100.652	104.040
Domaći	7.611	6.407	6.594	7.472	7.958
Strani	75.945	77.246	81.115	93.180	96.082

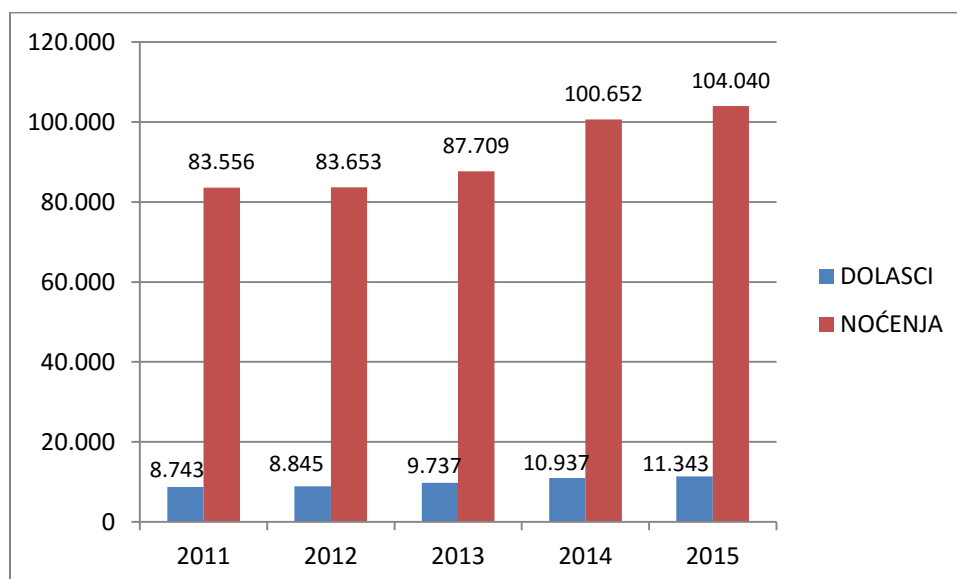
Izvor: Aktiva Brač, prema: TZO Sutivan

Kako vidimo iz tablice, unazad 5 godina turistički promet na području općine Sutivan bilježi rast. U razdoblju od 2011. do 2015. povećao se:

- ✓ broj dolazaka za 29,74%
- ✓ broj noćenja za 24,52%

U promatranom razdoblju od 2011.-2015. prosječno je godišnje ostvareno 9.921 dolazaka, od čega 7,43% otpada na domaće te 93,08 % na strane turiste. Nadalje, prosječan broj ostvarenih noćenja tijekom promatranih 5 godina je 91.922 od kojih, sukladno postotku dolazaka stranih i domaćih turista, 7,84% otpada na domaće turiste te 92,16 % na strane turiste. No, treba naglasiti da unatoč ukupnom povećanju broja dolazaka i broja ostvarenih noćenja tijekom promatranog razdoblja, gledajući odvojeno dolazke i noćenja domaćih turista vidimo oscilacije tijekom godina. Tako se broj dolazaka domaćih turista 2012. smanjio za 10,6%, a broj ostvarenih noćenja za 15,9% u odnosu na 2011. godinu.

Grafikon 8: Turistički promet općine Sutivan u razdoblju od 2011.-2015.

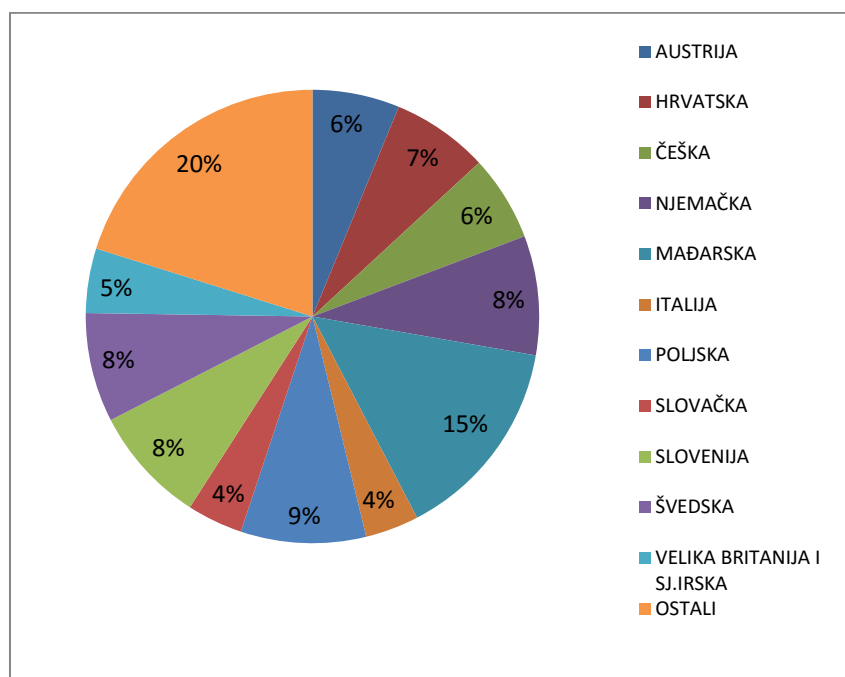

Izvor: Aktiva Brač, prema: TZO Sutivan

Najveći turistički promet zabilježen je tijekom 2015. godine, kada je ostvareno 11.343 dolazaka te 104.040 noćenja. Najmanji turistički promet zabilježen je tijekom 2011. godine, kada je ostvareno 8.743 dolazaka te 83.556 noćenja.

Prosječna dužina boravka turista u općini Sutivan 2015. godine iznosila je 9,2 dana; domaći turisti boravili su 10,5 dana dok su strani turisti boravili 9,1 dana.

Grafikon 9: Struktura turista na području općine Sutivan tijekom 2015.g. prema zemlji porijekla

Izvor: Aktiva Brač, prema: TZO Sutivan

Kada gledamo strukturu gostiju prema zemlji podrijetla prevladavaju gosti iz Mađarske koji su u 2015. godini ostvarili 15% od ukupnog broja dolazaka. Drugi po broju dolazaka su gosti iz Poljske koji su činili 9% ukupnih dolazaka u 2015. godini.

Slijede turisti iz Njemačke, Slovenije, Švedske, Austrije, Češke, Velike Britanije i Sj. Irske, Italije i Slovačke. Domaći turisti činili su 8% od ukupnog broja dolazaka.

Općina Sutivan svoje smještajne kapacitete bazira isključivo na privatnom smještaju, unatoč tome što je još pred gotovo 100 godina u Sutivanu postojao iznimno uspješan hotel „Vesna“. Općina raspolaže sa 2754 osnovne postelje te s 5000 dodatnih kapaciteta(postelja) koji u sezoni mogu poslužiti kao dodatni kapaciteti, ukoliko poraste broj turista, no upravo zbog nepostojanja turističkih naselja i/ili hotela, teško je ostvariti veću atraktivnost van sezone, čemu valja pridodati i nedostatan razvijanje specifičnih turističkih proizvoda koji bi kreirali temelje za posjet van sezone.

2.5. Prostorno planiranje i infrastruktura

2.5.1. Prostorno planiranje

Općina Sutivan pripada otočnom dijelu prostora Županije i prilikom prostornog planiranja prati njene razvojne odrednice, temeljene na obzirnom turističkom razvoju, poljoprivredi i ribarstvu te pratećim uslužnim djelatnostima. Provedbu dokumenata prostornog uređenja za Općinu Sutivan obavlja SDŽ, Upravni odjel za graditeljstvo i prostorno uređenje, Ispostava Supetra u Supetru. U periodu 2014.-2015. godine Jedinostveni upravni odjel donio je za svaku godinu preko 100 rješenja o naknadi za legalizaciju i isto toliko i više rješenja o komunalnom doprinosu. Nijedan zahtjev nije odbijen.

U cilju zaštite i racionalnijeg korištenja prostora Općina Sutivan definiranjem namjene i korištenja površina temeljno razgraničava prostor Općine na područja pretežito namijenjenih izgradnji (građevinska područja) i ne-građevinska područja (samo iznimno gradiva). Ovime se naglašava razlika između pretežito izgrađenih prostora namijenjenih potrebama rasta i razvoja stanovništva i gospodarstva od prostora koje se štiti i održava zbog vrijednih resursa prirodne sredine (šume, poljoprivredno zemljište, prostori posebnih prirodnih vrijednosti namijenjenih rekreaciji itd.) i ukupne ekološke ravnoteže. Osim toga i jedno i drugo područje dopušta uspostavu prostornih koridora namijenjenih tehničkoj infrastrukturi (promet, elektroopskrba, vodoopskrba, telekomunikacije).

Cjelokupni prostor Općine Sutivan se dijeli na manje poslovne jedinice (zone) prema dvije osnovne kategorizacije:

- S obzirom na korištenje i namjenu prostora na zone različite namjene i uvjeta korištenja
- S obzirom na mogućnost građenja na građevinska područja i ostala područja u kojima je građenje moguće samo iznimno i pod posebni uvjetima.

Prostorni plan je temeljni dokument prostornog uređenja svake jedinice lokalne samouprave. Nakon provedene javne rasprave plan usvaja predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave, to jest općinsko vijeće. Prostorni plan uređenja općine određuje usmjerenja za razvoj djelatnosti i namjenu površina te uvjete za održivi i uravnoteženi razvitak na području općine.

Prostorni razvoj naselja ili dijela naselja detaljnije se uređuje urbanističkim planom, odnosno detaljnim planom uređenja koje u skladu s prostornim planom također donosi predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave.

Prostorno planiranje u općini Sutivan se odnosi na Zone mješovite namjene naselja (neizgrađeni dijelovi građevinskog područja veći od 5000 m², Izdvojene zone gospodarske namjene (poslovne i ugostiteljsko turističke) te zone sportskih centara za koje je obavezna izrada urbanističkog plana uređenja :

- Sutivan Istok
- Majakovac
- Povijesna jezgra Sutivana
- Sutivan Jug
- Dekleva

- Poslovna zona
- Turistička zona Bistrica
- Turistička zona Borak (Likva)
- Turistička zona Grgina luka
- Turistička zona Petrade
- Športski centar Teniski centar (južno od Grgine luke)
- Športski centar Jug
- Zona kod groblja
- Rekreativna zona Borak Likva
- Studenac
- Vića luka

2.5.2. Prometna infrastruktura

O razvijenosti funkcije prometa otok-kopno i unutar općinskog prometa zavisi stupanj otočne funkcionalne povezanosti i integralnosti . U prometnom sustavu neovisno o njihovoj uzajamnosti i specifičnoj integriranosti razlikujemo tri prometna podsustava:

1. cestovni promet,
2. pomorski promet
3. zračni promet

2.5.2.1. Cestovni promet

Na području otoka Brača se nalazi razgranata mreža javnih i nerazvrstanih cesta od čega 5 državnih cesta ukupne dužine 89,3 km. Okosnica cestovnog prometa otoka Brača svakako je cesta Supetar – Bol, a uz nju najznačajnije su ceste Gornji Humac – Sumartin, Supetar – Pučišća, te Supetar – Sutivan - Milna. Postoji i mreža nerazvrstanih cesta, poljskih i šumskih putova, puteljaka i šetnica koje su aktivnog prometnog značaja te je moguća u budućnosti njihova dogradnja i prekategorizacija u višu kategoriju. U postojećoj cestovnoj infrastrukturi Sutivan je povezan županijskom cestom od Supetra preko Miraca i to je ključna prometnica za pristup Sutivanu.

Ova cesta se nalazi u dobrom stanju i dobrih je karakteristika, te uz prometna rješenja u zaobilaznici Supetra i ulasku u Supetar omogućava dobru povezanost Sutivana kako s ostatkom cestovne mreže na Braču, tako i sa svim sadržajima u gradu Supetru te trajektnom lukom kao poveznicom sa kopnom.

Međutim, na ulasku ove ceste u Sutivan (gdje ona ima i funkciju jugoistočne obilaznice mjesta) dogodila se već situacija da je naselje prešlo na južnu stranu ceste, te se javlja i frekventnije pješačko prelaženje. Stoga je potrebno poduzimati i pojačavati sigurnosne mjere, što s druge strane dovodi do usporavanja prometa.

Druga cestovna poveznica Sutivana je zapravo nastavak ove županijske ceste od Sutivana prema Milni (preko Ložišća i Bobovišća).

Ova je cesta na području Sutivana u dobrom stanju i čini okosnicu za povezivanje južnog dijela općine (koji ima velik prostorni potencijal).

Prolaz ove prometnice kroz Ložišća i Bobovišća je problematičan, ali to za Sutivan ne predstavlja značajniji problem.

Slika 3: Cestovni promet na području općine Sutivan

- Županijska granica
- Gradska/općinska granica

PROMET

Cestovni promet

Javne ceste

Postojeće

- ≡≡≡ Državna cesta - autocesta
- ≡≡ Državna cesta - brza cesta
- ≡ Državna cesta
- Županijska cesta
- Lokalna cesta
- Čvorište državne ceste
- ⊗ Granični cestovni prijelaz

Planirane

- - - - Državna cesta - brza cesta
- - - - Državna cesta
- - - - Ostale ceste
- - - - Alternativni koridor
- - - - Uređenje kritične dionice trase
- ≡≡ Cestovne građevine - most
- ■ ■ ■ Cestovne građevine - tunel

Izvor: AKTIVA BRAČ prema <http://www.dalmacija.hr/ustroj/upravni-odjeli/uo-za-prostorno-ure%C4%91enje/plan-prostornog-ure%C4%91enja-sd-zupanije/list-br2>, datum posjete 13.01.2016.g.

Ključni prometni problem Sutivana je zapadna zaobilaznica mjesta, odnosno pristup zapadnim dijelovima općine Sutivan. U ljetnom periodu pristup i promet kroz zapadni dio Sutivana izuzetno je otežan. Stoga se intenzivni napori ulažu u izgradnju zapadne zaobilaznice. Njena trasa je već definirana i vodi od glavnog (južnog) ulaza u mjesto do uvale Likva u ukupnoj predviđenoj dužini od 3.744 m (s pomoćnim osima). Za prvu dionicu u dužini od 960 m već je izrađen glavni projekt i dobivena potvrda glavnog projekt, praktički su u potpunosti riješeni imovinsko-pravni odnosi, te je sve spremno za početak radova čija je vrijednost procijenjena na 6.000.000 kn. Za drugu dionicu upravo se radi parcelacijski projekt i kreće u otkup/izvlaštenje zemljišta. Ovaj će posao (izgradnja zaobilaznice) očito biti prioritetni projekt Općina Sutivan i u idućem dugoročnom razdoblju.

Ulice u naselju Sutivan, naročito u starim dijelovima, nisu prilagođene intenzivnom automobilskom prometu. To naročito predstavlja problem u ljetnim mjesecima, kada se posebnim režimom prometa pokušava olakšati situaciju. S druge strane, ulice ispunjene kogulama te kale u starim dijelovima naselja predstavljaju bogato nasljeđe Sutivana koje zahtijeva posebna ulaganja u održavanje i restauriranje. Parkiranje je dodatan problem, naročito u središtu mjesta. U naselju Sutivan postoje tri veća parkirališta: uređeno parkiralište 'Pjover' (78 mjesta) kojim upravlja Općina Sutivan, parkiralište preko puta Konzuma (oko 50 mjesta) kojim također upravlja Općina, te javno parkiralište na području Odmarališta (s oko 80 mjesta). To ukupno daje oko 200 parkirališnih mjesta, što u ljetnom periodu nije ni približno dovoljno, Stoga je ljeti izraženo parkiranje na ulicama i drugim javnim površinama, što dodatno otežava promet. Područje općine Sutivan prilično je dobro pokriveno mrežom poljskih, protupožarnih i šumskih putova. Njena ukupna dužina danas je oko 25 km, ali se i dalje razvija, što ulaganjima iz javnih izvora (Hrvatske šume, programi uređenja poljskih putova, Općina), što privatnim ulaganjima. Ova mreža jako je značajna u otvaranju i korištenju potencijala prostora općine Sutivan kako u poljoprivredne, tako i u turističke svrhe.

2.5.2.2. Brodski promet

Luka u Sutivanu je lokalnog značenja i ograničenog (malog) kapaciteta pa služi samo za potrebe lokalnog stnovništva. Veliki lukobran može primiti brodove manje i srednje veličine, dok mogućnost pristajanja trajekata (s rampama za iskrcaj/ukrcaj automobila) ne postoji. Sutivan već dugi niz godina nije povezan redovitim linijskim pomorskim vezama ni u kom smjeru. Tek povremeno se uspostavljaju ljetne linije – uglavnom prema Splitu, brodovima malog kapaciteta i ograničenih maritimnih sposobnosti.

U putničkom pomorskom prometu Sutivan je usmjeren na luku usredštu otoka- Supetru, a veza sa Supetrom se odvija putem autobusnih linija ili u individualnom aranžmanu (uglavnom automobilima). Za eventualni razvoj ribarstva nedostaje u luci Sutivan prostor za privez srednjih i većih ribarskih brodova i pretovar ribe.

2.5.2.3. Zračni promet

Zračni promet na području otoka Brača odvija se putem zračne luke Brač na teritoriju Općine Pučišća koja prema međunarodnim propisima spada u zračne luke 2C kategorije te zauzima površinu od oko 400 000 m². On je sezonskog karaktera (nema cjelogodišnjih linija) i orijentiran je prvenstveno turističkom prometu na području Bole.

Zračni promet na Braču omogućuje turističkom gospodarstvu proširenje područja odakle gosti dolaze, jer oni koji su do sada dolazili ili su bili takozvani automobilski gosti ili su bili gosti koje se transferiralo preko splitske i zadarske zračne luke. Nedavno je u suradnji s europskim agencijama koje pokazuju zanimanje za prodaju kapaciteta na Braču i zračnim prijevoznicima postignut dogovor o uvođenju dodatne četiri linije za vrijeme sezone zbog povećane potražnje gostiju koji žele ljetovati na otoku Braču.

Zračna luka Brač registrirana je za javni promet, domaći i međunarodni, ali u nekim aspektima nije posve zadovoljavajuća što se posebno ogleda u manjak staza za vožnju, sustavu voznih staza koji je nezadovoljavajući naročito sa tehničke strane za slijetanje i uzlijetanje većih aviona, dok je pristup prometnicama relativno zadovoljavajući.

Broj ukupnih operacija zrakoplova koji iznosi 1362 letova ukazuje koliko je zračna luka napredovala s dolaskom novog direktora u zadnju godinu dana te od kolike je važnosti kontinuitet njenog poslovanja. Od ukupno 1362 leta, 256 se odnosilo na komercijalne operacije zrakoplova, a 128 na uzlijetanja. Ukupan promet putnika iznosi ukupno 10.000. Od ukupnog prometa putnika na unutarnji promet otpada 2000 redovitih, a 8000 na izvanredne međunarodne promete.

U pogledu zračnog prometa Sutivan se može služiti kako aerodromom Brač, tako i Zračnom lukom Split. Međutim, Aerodrom Brač je relativno udaljen od Sutivana (oko 38 kilometara), a zbog nepostojanja redovitih linija, on nema praktički veliko značenje za općinu Sutivan. S druge strane, korištenje veza preko Zračne luke Split otežano je činjenicom da od Zračne luke Split do Sutivana treba promijeniti još tri prijevozna sredstva da bi se preko Splita i Supetra stiglo do Sutivana.

Tablica 23: Poslovanje zračne luke na otoku Braču u 2014.g.

Broj ukupnih operacija zrakoplova	1362
Broj komercijalnih operacija zrakoplova	256
Uzlijetanja	128
Promet putnika ukupno, tis.	10
U unutarnjem prometu	2
Redoviti	2
Izvanredni	0
U međunarodnom prometu	8
Redoviti	-
Izvanredni	8
Putnici u direktnom tranzitu, tis.	0
Promet tereta ukupno, t.	-
U unutarnjem prometu	-
U međunarodnom prometu	-

Izvor: AKTIVA BRAČ prema <http://www.dzs.hr>.

Iz tablice se može dobiti uvid u poslovanje zračne luke na otoku Braču, koja pokazuje da je u 2014.g. broj ukupnih operacija zrakoplova bilo 1362, a od čega se 256 operacija odnosilo na komercijalne operacije zrakoplova, 128 operacija se odnosilo na uzlijetanje, dok je na unutarnji promet utrošeno 2 operacije, a na međunarodni promet 8 operacija.

2.5.2.4. Javni promet

Javni cestovni promet povezuje Sutivan (autobusnim) linijama sa Supetrom i Milnom koje održava prijevoznik Autotrans Rijeka d.o.o. Broj linija je zadovoljavajući, a kako značajne kategorije stanovnika (umirovljenci, učenici i studenti ...) ne plaćaju autobusne karte ili plaćaju po povlaštenoj cijeni, može se reći da je autobusni prijevoz pristupačan mještanima Sutivana. Za vrijeme sezone Autotrans Rijeka d.o.o. (od lipnja do kraja rujna) uvodi dodatne linije koje voze ne samo do Sutivana, već i gosti koji odsjedaju u Sutivanu, imaju povećanu mogućnost obilaska cijelog otoka. Prijevoz školske djece u Supetar obavlja po ugovoru mali privatni prijevoznik s Brača. U Sutivanu je registriran relativno velik broj taxi-prijevoznika, koji obavljaju prijevoz po cijelom otoku Braču.

2.5.3. Promet u mirovanju

Na području Općine Sutivan postoje tri velika parkinga koja su besplatna te se ne naplaćuju.

Prvi se nalazi u Vukovarskoj ulici - novi moderni parking sa 78 parking mjesta, drugi je u ulici Domovinskog rata sa 63 parking mjesta i treći je makadamska varijanta parkinga nasuprot konzuma za otprilike 80 parking mjesta. Također na području Općine Sutivan također ima klik - klas sistem parking mjesta koji se naplaćuju. Ukupno ih ima 40 komada i svi imaju istu cijenu, praktički na razini cijelog Sutivana i svaki od parking mjesta spadaju u I. zonu.

U trenutcima pisanja strategije se radi na izradi izmjene samog prometnog rješenja, kako bi ti klik - klakovi bili dio dokumentacije općine Sutivan.

2.5.4. Vodovod i odvodnja

2.5.4.1. Vodoopskrba

Na području grada Supetra postoji jedno poduzeće koje upravlja vodoopskrbnim sustavima, odnosno Vodovod Brač d.o.o. za vodoopskrbu i odvodnju otpadnih voda koje provodi uslugu vodoopskrbe u Gradu Supetru i svim Općinama na području otoka Brača. Isto društvo provodi uslugu odvodnje otpadnih voda na području Općina: Bol, Pučišća, Postira, Selca i Sutivan, te samog Grada Supetra. Vodovod Brač d.o.o. je u vlasništvu 8 jedinica lokalne samouprave, sa sjedištem u Supetru.

Otok Brač je siromašan vodom, pa je vodoopskrbni sustav otoka i Grada riješen unutar regionalnog sustava Omiš – Brač – Hvar – Šolta, koji dobiva vodu iz uređaja za pročišćavanje Zagrad. Voda iz uređaja Zagrad u središnji vodospremnik VS Brač dolazi gravitacijskim putem podmorskim cjevovodom profila: jedan DN 170mm, 2 cjevovoda DN 202mm i jedan cjevovod DN 400mm. Njihove dužine su 8.000m.

U periodu vršne potrošnje ljeti gravitacijski dotok nije dostatan, te se stavlja u pogon procrpnica „Trstena“ koja je smještena na Braču na mjestu izlaza podmorskih cjevovoda iz mora. Gravitacijski kapacitet podmorskih cjevovoda je 280 l/s, radom procrpnice kapacitet se povećava na 380 l/s. Voda se dalje dovodi kopnenom dionicom DNv 508mm L=880m do centralne vodospreme VS Brač koja se nalazi na koti 146,24 m.n.m. i čija je zapremina 2x2000m³.

Iz vodospreme Brač voda se distribuira u tri pravca:

- prema istoku ISTOČNI MAGISTRALNI OGRANAK DN 250-150mm duljine oko 28.000m (koji opskrbljuje istočna naselja otoka Brača)

- prema zapadu ZAPADNI MAGISTALNI OGRANAK DN 400-150mm duljine oko 23.000m (koji opskrbljuje zapadna naselja otoka Brača i otok Šoltu),
- prema jugu JUŽNI MAGISTRALNI OGRANAK DN 450-400mm duljine oko 13.500m (koji opskrbljuje južni dio otoka Brača i otok Hvar).

Opskrba područja se osigurava gravitacijski iz vodosprema koje su smještene uz magistralne ogranke, te putem nekoliko crpnih stanica kojima se voda dovodi do vodosprema područja koja su smještena na višim kotama. Prema otoku Hvaru je položen podmorski cjevovod DN 202mm i Du 364 mm , te prema Šolti također podmorski cjevovod DN 202mm.

Postojeća vodosprema sustava na području općine je vodosprema Sutivan (volumena 1010m³ i kota dna 72,73 m.n.m), koje se napaja iz središnjeg vodospremnik Brač (kapaciteta 2*2000 m³) gravitacijskim cjevovodom promjera 400 i 350 mm. Opskrba aglomeracije Sutivan osigurava se dovodnim gravitacijskim cjevovodima.

Primarni izvori pitke vode za otok Brač je rijeka Cetina. Riječni sliv kojem pripada rijeka Cetina je sliv rijeke Cetine, a prihvatno vodno tijelo je Zagrad smješteno u Omišu. Područje je krševito. Centralno kloriranje vode se vrši na uređaju za pročišćavanje "Zagrad" – Omiš, a kojim upravlja "Vodovod Omiš". Ukoliko je količina slobodnog klora u mjesnoj mreži manja od dozvoljenih propisanih količina (0,20 mg/lit), vrši se dokloriranje vode u mjesnoj vodospremi. Nema prekida /ograničenja u opskrbi bilo kojeg područja u bilo kojem dijelu godine. U periodu špice potrošnje kada je Qsr.dnevno otoka veće od gravitacijskog kapaciteta uključuje se u rad procrpnica „Trstena“. Kapacitet procrpnice je 380 l/sek, a što predstavlja ukupni raspoloživi kapacitet triju otoka (Brač, Hvar, Šolta) na uređaju.

Ukupan broj vodovodnih mjerila koncem 2014. godine za općinu Sutivan iznosio je 1467, od čega je 1172 mjerila u domaćinstvima, 80 poloprivrednih, 215 za pravne osobe. Od ukupnog broja vodoopskrbnih korisnika, 858 ih je spojeno na sustav odvodnje otpadnih voda.

Potrošnja vode za period od 01.01.2014 do 31.12.2014 iznosio je 85.365 m³ za domaćinstva, 64753,0 m³ za poljoprivredu i 30.883,0 m³ za poduzeća. Ukupna potrošnja vode u navedenom periodu općine Sutivan iznosi 127.984,0 m³.

Temeljem podataka iz Vodoopskrbnog plana Splitsko-dalmatinske županije gubici vode po pojedinim vodovodima na području Županije iznose od 30-80%. Vodovod Brač d.o.o je vodovod s najmanjim gubicima na području Županije.

2.5.4.2. Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

Do danas je izgrađen središnji i zapadni dio kanalizacijskog sustava Sutivan, dio sekundarne sabirne mreže, postojeći podmorski ispust i crpna stanica na mjestu ispusta.

Kanalizacijski sustav je potrebno dograditi sa uređajem za pročišćavanje odgovarajućeg stupnja na odgovarajućoj lokaciji, crpnom stanicom s pripadajućim tlačno – gravitacijskim cjevovodom za odvodnju otpadnih voda zapadnog dijela grada, te sa sekundarnim kolektorima u ulicama gdje nije rješena odvodnja.

Do sada su izgrađeni slijedeći glavni objekti:

- I PODMORSKI ISPUST S DIFUZOROM
- ispust $\varnothing_v/\varnothing_u$ 315/277,6 mm, PEHD L=870 m

- II CRPNA STANICA 2 – CENTALNA
Namjena koje je crpljenje otpadnih voda u podmorski ispust.
- crpna stanica Q = 74,0 l/s H = 7,8 m

- III CRPNA STANICA 1 SA TLAČNIM CJEVOVODOM
Q = 38,0 l/s H man = 17,7 m
- tlačni cjevovod \varnothing 150 mm, L=133 m.

- IV GRAVITACIJSKI KOLEKTORI
- istočni za CS1 \varnothing 250 mm, L=552 m,
- zapadni za CS1 \varnothing 250 mm, L=120 m,
- istočni (ogranak smjer sjever-jug) kolektor za CS1 \varnothing
250 mm, L=130 m,
- zapadni za CS2 \varnothing 300 mm, L=427 m i \varnothing 250 mm L=67 m,
- istočni za CS2 \varnothing 350 mm, L=514 m.

Postotak stanovništva priključen na sustav javne odvodnje je 59,0%.

Postotak stanovništva koji koristi septičke jame je 41,0%.

Trenutno je u izgradnji odvodnja otpadnih voda dijela općine pod nazivom SUTIVAN – ISTOK, a koji se sastoji koji se sastoji od C.S. i pripadajućeg gravitacijskog i tlačnog kolektora.

Vodoopskrba gospodarske zone Paklenica

Potrebno je isprojektirati i izgraditi komunalne vodne građevine za vodoopskrbu gospodarske zone.

Potrebno je izraditi uređaj za pročišćavanje otpadnih voda odgovarajućeg stupnja na odgovarajućoj lokaciji. Izgradnja uređaja temeljem Pravilnika o graničnim vrijednostima emisija otpadnih voda i pratećih Propisa treba biti realizirana do 2023.god.

ODVODNJA OTPADNIH VODA SUTIVAN-ZAPAD

Potrebno je pripremiti i ishoditi: idejni projekt, glavni projekt, izvedbeni projekt, ishođenje lokacijske dozvole, ishođenje građevinske dozvole.

SEKUNDARNI KOLEKTORI ODVODNJE OTPADNIH VODA MJESTA SUTIVAN

Potrebno je pripremiti i ishoditi: idejni projekt, glavni projekt, izvedbeni projekt, ishođenje lokacijske dozvole, ishođenje građevinske dozvole.

Realizacija predloženog projekta je nužna zbog poboljšanja vodoopskrbe i odvodnje predmetne aglomeracije kroz rekonstrukciju postojećeg i izgradnju novog sustava, a naročito zbog turističkog razvoja grada.

Tablica 24: Sustav odvodnje otpadnih voda u općini Sutivan

Količina odvodnje otpadnih voda 2011. god.		Dužina glavnog kolektora u funkciji	Ukupna dužina kolektora u funkciji		Broj priključaka na sustav odvodnje 01.09.2012. god.		Br. C.S. u funkciji	Uređ. za pročišćavanje
m ³	%	M	M	%	Kom	%	Kom	kom
70435	8,75	1812	6500	10,05	830	14,84	2	1

Izvor: Aktiva Brač prema Vodovod Brač d.o.o.

Za potreba turističkog naselja Tiha mala izgrađena je posebna (mala) vodosprema, dok su kuće u Vićoj luci priključene na lokalnu mrežu Bobovišća na moru. Sve kuće u obuhvatu naselja Sutivan priključene su na vodovod, međutim mogućnosti širenja mreže i povećanja kapaciteta vodoopskrbe su ograničene – u prvom redu samim ograničenim kapacitetom regionalnog vodovoda, zatim ograničenim kapacitetom zapadnog ogranka, te na kraju i lošim stanjem pojedinim dijelovima lokalne mreže.

Jedan broj (novoizgrađenih) kuća na višim kotama ima u špicama potrošnje problem zbog slabog pritiska vode jer su blizu kote same vodospreme. Lokalna mreža u Sutivanu (njena današnja dužina je oko 15 km) građena je postepeno i nesistematično, izvedena je od cijevi različitog profila i materijala, često uz dosta improvizacija, te bi na njoj bile potrebne značajne rekonstrukcije i stalna ulaganja u održavanje.

Što se tiče 'poljoprivrednih priključaka', tj. korištenja vode iz vodovoda za navodnjavanje poljoprivrednih kultura, režimom korištenja za njih je predviđeno da se isključuju tokom ljeta (kada je voda zapravo najpotrebnija), a vrlo je restriktivna i sama mogućnost njihovih dobivanja. S ciljem poticanja intenzivne poljoprivredne proizvodnje (koja je nemoguća bez navodnjavanja) u Sutivanu je izrađen projekt navodnjavanja s 3 velike vodospreme koje bi se punile zimi. Međutim, cijena tog sustava već u startu je prilično visoka, jer bi početno ulaganje iznosilo oko 16.000.000 kuna.

Mjesto Sutivan ima izgrađen kanalizacijski sustav na koji je priključeno oko 70% kuća. Izgrađeni dio kanalizacijskog sustava, dužine oko 5 km, uglavnom pokriva potrebe za odvodnjom centralnog dijela mjesta čime je riješena zaštita od zagađenja najkritičnijeg dijela obalnog područja, mjesna luka i plaže. Oko 30% kuća u Sutivanu još uvijek nije priključeno na kanalizaciju, već se koriste septičkim jamama (preko 400 kuća priključenih na vodu nije priključeno na kanalizaciju), koje najčešće nisu niti ispravno građene niti dobro održavane. To predstavlja značajnu prijetnju, a vjerojatnost incidenata najveća je upravo o ljetnoj sezoni jer se dobrim dijelom radi o kućama koje se intenzivno koriste samo u ljetnom periodu. Stoga se razvoj kanalizacijskog sustava u Sutivanu mora nastaviti, prvenstveno sa ciljem obuhvata cijelog naselja, a također i u smislu boljeg pročišćavanja prikupljenih otpadnih voda (gdje bi do 2025. trebao biti izgrađen uređaj za pročišćavanja prvog stupnja).

U Sutivanu ne postoji (zasebni) sistem prikupljanja i odvodnje oborinskih voda. Na nekim su mjestima oborinske vode usmjerene i povezane s kanalizacijskim sustavom, ali to nije dobro ni dugoročno prihvatljivo rješenje. Kako je centralni dio Sutivana vrlo podložan povremenim naletima oborinskih voda, u perspektivi treba tražiti cjelovito i dugoročno rješenje.

2.5.5. Zaštita okoliša - Upravljanje i odlaganje otpada

U uređenje i održavanje javnih površina u Sutivanu se u zadnjih posljednje vrijeme vrlo malo ulagalo, iako je pri Općini bilo formirano Komunalno društvo koje je u jednom periodu imalo i do 17 zaposlenika. Danas je za (osnovno) održavanje i čišćenje javnih površina angažiran vanjski servis, dok se za pojedinačne/povremene zahvate dodatnog uređivanja javnom nabavom također angažiraju vanjski izvođači.

Prikupljanje, odvoz i zbrinjavanje komunalnog otpada povjereno je tvrtci Michelli – Tomić d.o.o. iz Gornjeg Humca, koja u tom području pokriva veći dio otoka Brača. Kontejnere za prikupljanje smeća nabavlja Općina Sutivan, te ih daje na korištenje i održavanje spomenutoj firmi. Prikupljanje krupnog otpada locirano je u samom središtu mjesta, te za to treba pronaći prikladniju lokaciju. U skladu s novom regulativom.

Inače, zbog malog i vremenski ograničenog prometa, u Sutivanu je mali interes za (komercijalno) korištenje javnih površina, tako da to pitanje i nije sistematičnije riješeno od strane Općine (koja je inače za to nadležna).

Inače, zbog malog i vremenski ograničenog prometa, u Sutivanu je mali interes za (komercijalno) korištenje javnih površina, tako da to pitanje i nije sistematičnije riješeno od strane Općine (koja je inače za to nadležna).

Tablica 25: Odlagalište Košer

Broj stanovnika	Turisti prosječno godišnje	Ukupno svi	Broj noćenja po turistu	Ukupno otpad (t/god.)	Otpad po stanovnik u (t/god.)	Otpad po turistu (t/god.)
826	246	1.072	89.915	518	399	119

Izvor: AKTIVA BRAČ prema Izvješće o provedbi plana gospodarenja otpadom u splitsko - dalmatinskoj županiji za razdoblje od 2007. do 2015.g.

Tablica 26: Pregled prijavljenih podataka u općini Sutivan u 2010.g. i 2011.g.

Ključni broj otpada	Ukupno sakupljeno (t) u 2010.	Ukupno sakupljeno (t) u 2011.
20 03 01	518	594
20 03 07	120	98

Izvor: AKTIVA BRAČ prema Izvješće o provedbi plana gospodarenja otpadom u splitsko - dalmatinskoj županiji za razdoblje od 2007. do 2015.g.

Problem krutog otpada se rješava na razini otoka a ne na razini Općine.

Na području Općine Sutivan nisu predviđena odlagališta krutog otpada niti neki drugi posebni objekti kao što su pretovarne stanice islično. U općini se smeće sakuplja na lokalnoj razini u skladu s planom sakupljanja i direktno odvozi na odlagalište.

Na lokalnoj razini su poduzete sve mjere zbrinjavanja opasnog otpada kao što su: lijekovi, akumulatori, boje, zaštitna sredstva i druge opsane tvari. Isto tako poduzimaju sve mjere da se odgovarajuće zbrinjavanje motornih ulja i sva druga i masnoće.

Ovaj otpad sakupljen na lokalnoj razini odlaže se s propisima I planovima Županije.

Općina Sutivan ima odličn suradnju sa Fondom za zaštitu okoliša energetska učinkovitost, te su u nazad dvoije godine uz njihovu financijsku pomoć omogućili Sutivanu zelene otoke, te čistilicu koja je od velikog značaja, posebno za uske ulice koje priliče Sutivanu.

Slika 4: Ekološka mreža u općini Sutivan

Izvor: AKTIVA BRAČ , prema <http://www.dalmacija.hr/ustroj/upravni-odjeli/uo-za-prostorno-ure%C4%91enje/plan-prostornog-ure%C4%91enja-sd-zupanije/list-br8>, datum posjete 14.01.2016.g.

TUMAČ PLANSKOG ZNAKOVLJA :

GRANICE

Teritorijalne i statističke granice

- Državna granica
- Županijska granica
- Gradska/općinska granica

EKOLOŠKA MREŽA

- Područja od značaja za zajednicu (pSCI)
- Područja posebne zaštite (SPA)
- Područja od značaja za zajednicu (pSCI)

Projekt Zeleni Brač na kojem je sudjelovala i Općina Sutivan obuhvaća nacionalni prioritet, a ogleda se u povećanju udjela u kontroliranom skupljanju i zbrinjavanju otpada kroz informiranje i educiranje stanovništva o benefitima ovakvog pristupa za cijelu društvenu zajednicu. Opći cilj ovog projekta je senzibilirati stanovništvo prema procesu odvajanja otpada te educirati isto prema utvrđenim smjernicama odluke o gospodarenju otpadom. Edukacije su se vršile u vrtiću i osnovnoj školi grada Supetra, OŠ "Sutivan", a stanovništvo se informiralo putem biltena koji su podijeljeni na kućne adrese na području cijele općine. Projekt Zeleni Brač je financiran od strane Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost.

Osim informiranja o odvajanju otpada, vršile su se i radionice. S vrtićem i školom je poduzeće „Aktiva Brač“ provodila edukativno - zabavne radionice gdje su zasadili autohtono bilje (zasadilo se 260

sadnica), i posebno sa vrtićem od boca, kartona, čepova radili edukativne igrice, držace za penkale, i sl. Paralelno sa edukacijom općina je nabavila kante za odvojeno prikupljanje otpada, koja su postavljena na području općina - Zeleni otoci.

2.5.5.1. Ostali aspekti zaštite okoliša

MJERE SPRJEČAVANJA NEPOVOLJNOG UTJECAJA NA OKOLIŠ

Zaštita kopnenog okoliša

Prostornim planom je kategorizirano zemljište prema bonitetu, tj. njegovoj podobnosti za poljodjelsko korištenje. Na prostoru općine najvrijednija tla su namijenjena uzgoju maslina i vinove loze. Ostali dio je namijenjen ispaši ovaca i koza. Propisane su mjere i način korištenja zemljišta te zaštite tla koje uključuju:

- Obradu tla u skladu sa reljefnim i klimatskim značajkama, očuvanjem i poboljšanjem strukture tla, te izbjegavanjem zbijanja obradivog tla,
- Očuvanje sadržaja svojstvenog humusa u tlu i karakteristikama područja,
- Uspostavljanje integralnog korištenja agrokemikalija te primjenom novih sredstava za zaštitu bilja,
- Davanje prednosti ekološkoj ili drugim ekološko prihvatljivim načinima oljoprivredne proizvodnje,
- Provedbu postupaka procjene utjecaja na okoliš prema zakonu i ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu.

Nužno je i provoditi mjere zaštite zraka shodno namjeni prostora i dozvoljenim granicama koncentracije pojedinih tvari. Zaštita šuma i šumskih zemljišta se provodi sukladno odredbama Županijskog plana, a sve temeljem odgovarajućih zakona i propisa.

U mjere zaštite okoliša spada i zaštita lovnih resursa te zaštita zaštićenih vrsta i lokaliteta. Ostale mjere sprječavanja negativnog utjecaja na okoliš se odnose na zaštitu voda, zaštitu mora, zaštitu okoliša od elektroenergetskih objekata, zaštitu od elementarnih nepogoda i ratnih opasnosti, zaštitu od požara i zaštitu od potresa.

2.5.6. Energetski sustavi

Općina Sutivan dopušta postavljanje sunčanih kolektora na svim građevinama izvan zona zaštićenih kao spomeničke cijeline (osim uz suglasnost nadležne službe zaštite) ili na pojedinačnim građevinama koje nemaju status spomenika kulture. Postojeći sustav elektroopskrbe otoka Brača razmjerno je jednostavne strukture. O elektroenergetskoj mreži na području otoka brigu vodi HEP – operator distribucijskog sustava d.o.o., Elektrodalmacija Split - pogon Brač, a također se očekuje se i pojava novih opskrbljivača iz EU ali i ulaganje u obnovljive izvore energije što će u budućnosti povećati opseg i kvalitetu opskrbe energetskih sustava. U prijenosnom sustavu zadržavaju se postojeće trase nadzemnih, podmorskih i podzemnih dalekovoda:

- KV110 kV TS Dugi Rat (kopno) – (podmorski kabel) – Kabela stanica (KS) Lozna Mala – TS110/35 kV Nerežišća
- KV110 kV TS Dugi Rat – (podmorski kabel) – Kabela stanica (KS) Postira - TS110/35 kV Nerežišća
- nadzemni dalekovodi DV35 kV od TS110/35 kV Nerežišća prema istoku, jugu i zapadu otoka.

Operator distribucijskog sustava ne vidi nikakvih problema u dopremi i distribuciji dovoljnih količina kvalitetne električne energije na otok i praktički do svih značajnijih lokacija potrošnje na otoku.

PPU je predvidio uvođenje spoja na glavni dalekovod u istočnom dijelu građevinskog područja naselja. U neizgrađenim i u dijelomično izgrađenim dijelovima naselja izgrađeni su mjesni TS 10 (20) / 0,4 Kv u kabelskoj izvedbi tipske snage 630 kVa, u skladu sa potrebama temeljenim na programiranim kapacitetima u obuhvatu propisanih urbanističkih ili detaljnih planova uređenja.

Za nove zone koje su koriste za turističke namjene razvio se elektroopskrbni prsten približno trasom mjesne obilaznice u smjeru zapada te dalje približno po trasama postojećih poljskih puteva odnosno budućih prometnica prema jugozapadu i jugu do već opskrbljene uvale Mala tiha gdje prsten zatvara.

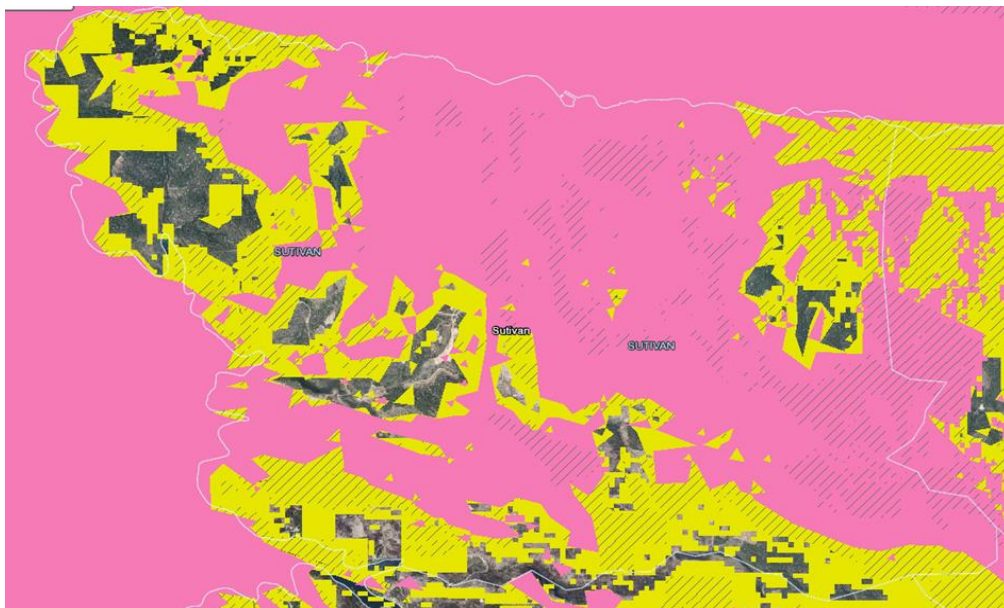
Za postojeće i planirane nadzemne dalekovode DV 10 Kv, DV 20 Kv utvrđuje se preporučena širina koridora 2x 15m tj, 20 m. Također, izgrađen je novi vod Supetar-Sutivan, te se trafostanica za novi vod nalazi 600 metara od mjesta Mirca.

2.5.7. ICT

Uvođenje širokopojasnog pristupa ima pozitivan utjecaj na razvoj društva. Njime se povećava pristup učinkovitosti cjelokupnih procesa u Općini Sutivan, ali i općenito društvu, te se povećava konkurentnost radne snage i gospodarstava, što može imati pozitivan utjecaj na gospodarski rast i razvoj, kako Sutivana tako i Republike Hrvatske u cjelini.

Uz privatna kućanstava, kao i korisnike usluga širokopojasnog pristupa, potencijalnu korisničku bazu u Sutivanu čine i korisnici iz poslovnog segmenta (obrti i tvrtke), različita tijela, te obrazovne i zdravstvene ustanove. Uz uobičajene usluge dostupne putem širokopojasnih priključaka (brzi pristup internetu, javna govorna usluga i distribucija TV sadržaja), korisnicima se omogućava i pristup brojnim sustavima i aplikacijama javnih usluga koje nam već sada olakšavaju poslovanje (e-obrazovanje, e-zdravstveno i e-uprava).

Slika 5: Prikaz široko pojasnog pristupa na području općine Sutivan

Izvor: AKTIVA BRAČ prema <http://bbzone.hakom.hr/>, datum posjete 14.01.2016.g.

Prikaz obuhvaća područja općine Sutivan, prikazana različitim bojama, za koja operatori imaju mogućnost pružanja širokopojasnog pristupa pristupnim brzinama od 2 do 30Mbit/s, od 30 do 100 Mbit/s i većim od 100 Mbit/s putem vlastite infrastrukture koja obuhvaća sve tehnologije, odnosno područja na kojima pojedini operatori mogu u kratkom roku i bez značajnih ulaganja spojiti korisnike na vlastitu pristupnu infrastrukturu. Gore prikazano stanje temelji se na podacima koje su dostavili operatori HAKOM-u.

Tablica 27: Privatna kućanstva prema posjedovanju osobnog računala i korištenju interneta

Ukupan broj privatnih kućanstava	Kućanstvo posjeduje osobno računalo (stolno ili prijenosno)			Kućanstvo se koristi internetom		
	Da	ne	nepoznato	da	Ne	Nepoznato
346	161	182	3	152	191	3

Izvor: AKTIVA BRAČ prema www.dzs.hr

U općini Sutivan od ukupno 346 privatnih kućanstava, stolno ili prijenosno računalo ima 161 kućanstvo, tj. 46.53 % , dok se internetom koristi 152 kućanstva, tj. 43.93%.

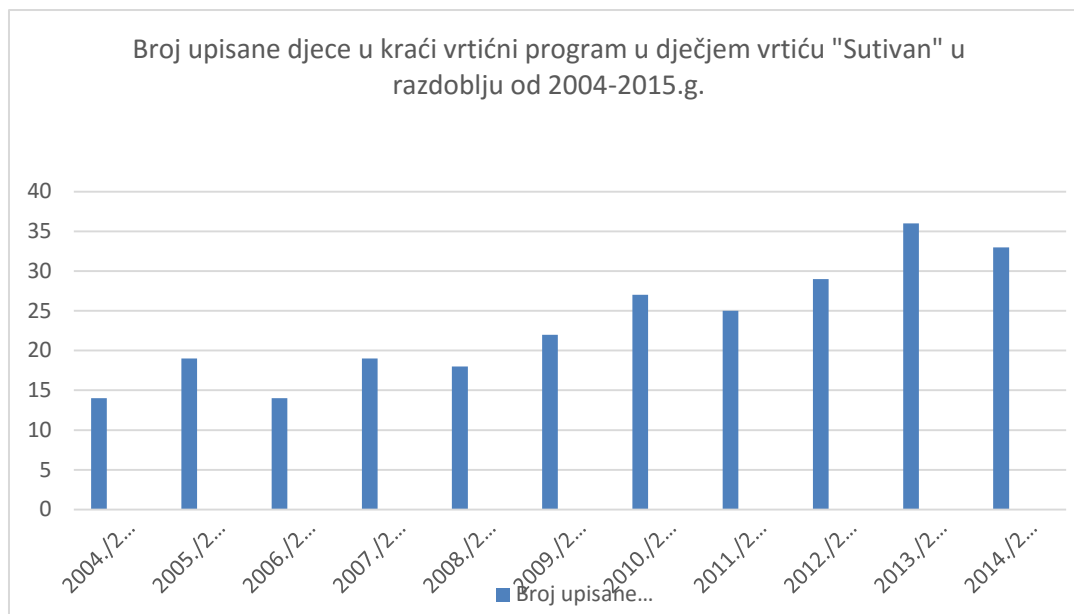
2.8. Društvena infrastruktura

2.8.1. Odgoj i školstvo

U općini Sutivan postoji dječji vrtić "Sutivan" koji pruža uslugu kraćeg vrtićnog programa. Prema definiciji Državnog zavoda za statistiku (DZS) takav kraći vrtićni program obuhvaća djecu od treće godine života do odlaska u školu.

U školskoj godini 2013./2014. 35 djece podijeljeno je u dvije mješovite vrtićne odgojno-obrazovne skupine. Kretanje broja djece koji pohađaju odgojno-obrazovni program u Sutivanskom vrtiću mogu se vidjeti u slijedećem grafikonu.

Grafikon 10: Broj djece upisane u kraći program u dječjem vrtiću „Sutivan“, 2004.-2015.

Izvor: AKTIVA BRAČ prema Dječji vrtić "Sutivan"

Zbog nezadovoljavajućih prostornih kapaciteta rad s odgojno-obrazovnim skupinama organiziran je u dvije smjene.

Za potrebe rada vrtića zaposlene su dvije odgojiteljice, a jedna od njih uz vođenje jedne odgojno-obrazovne skupine obavlja i funkciju ravnateljice vrtića. Iako navedeno otežava obavljanje poslova iz djelokruga opisa radnog mjesta, ono je karakteristika većine vrtića u manjim mjestima. Ravnateljica prepoznaje važnost ulaganja u ljudski kapital te se educira na raznim seminarima. Dvije odgojiteljice ujedno čine ukupan broj zaposlenih.

Prema trenutnom stanju raspoloživih kapaciteta za pružanje usluge predškolskog odgoja i obrazovanja, prostor se ističe kao najveća prepreka daljnjem razvoju. Naime, u postojećim uvjetima, zbog nedostatka prostora, dodano zapošljavanje ne bi stvorilo nužne preduvjete za proširenje usluga na jaslične i duže vrtićne programe.

Problem je prepoznat od strane nositelja ekonomske politike u općini Sutivan. Naime, u Strateškom planu općine Sutivan 2014.-2016. godine, u sklopu općeg cilja razvoja gospodarstva Općine i stvaranja uvjeta za održiv razvitak, kao jedan od rezultata navedena je rekonstrukcija vrtića u Sokolani.

Za sada, za potrebe organiziranja dječjih priredbi dječji vrtić po potrebi koristi prostor Hrvatska narodna knjižnica Antonio Rendić Ivanović Sutivan (HNK ARI), koja se nalazi u istoj zgradi.

Opremljenost prostora je zadovoljavajuća, iako je potrebno naglasiti kako sam prostor ograničava korištenje ostalih materijalnih resursa. Tako je donacija u obliku igračaka namijenjenih dječjem vrtiću "Sutivan", zbog nedostatka prostora poklonjena vrtiću "Mrvica" u Supetru.

Osim nedostatnog i nezadovoljavajućeg unutarnjeg prostora, vrtić trenutno nema vanjski prostor te kao zamjenu za njega koristi obližnji dječji park. Zbog neadekvatnosti parka, koji nije ograđen i ima problema s otpadnim vodama, korištenje vanjskog prostora ne može se ocijeniti zadovoljavajućim, čak predstavlja opasnost za djecu, na što upozoravaju zaposlenici vrtića, ali i roditelji.

U Strateškom planu općine Sutivan 2014.-2016., izrada projektne dokumentacije parka navedena je kao rezultat u sklopu ostvarivanja općeg cilja Upravljanje razvojem Općine kroz proces prostornog planiranja.

Najbliži susjedni vrtić koji pruža jaslični, kraći te duži vrtićni program, nalazi se u gradu Supetru. Iako je dječji vrtić "Mrvica", smješten u Supetru, prema ekonomskoj cijeni u postojeće programe upisivo djecu okolnih mjesta, već nekoliko godina to nije slučaj.

Naime prednost pri upisu djece u programe predškolskog odgoja, između ostalog, čini prebivalište oba roditelja u gradu Supetru, odnosno Donjem Humcu i Nerežišćima (dječji vrtić "Mrvica" obuhvaća dječje vrtiće u Supetru i Nerežišćima).

Kako su kapaciteti vrtića nedovoljni i za djecu iz navedenog grada i općina, tako nije moguć upis djece iz okolnih općina.

U općini Sutivan djeluje područna škola u kojoj se izvodi nastava za učenike od 1. do 4. Razreda, dok nastavu od 5.-8 razreda sutivanska djeca pohađaju u osnovnoj školi Supetar.

Tablica 28: Osnovnoškolsko obrazovanje u osnovnoj školi „Supetar“ (šk.god.2013./2014.)

Ukupan broj učenika	351
Broj učenika u razrednoj nastavi	131
Broj učenika u razrednoj nastavi Nerežišća	34
Broj učenika u razrednoj nastavi Sutivan	27
Broj učenika u predmetnoj nastavi	159
Ukupan broj razrednih odjela	20
Broj razrednih odjela u matičnoj školi	15
Broj razrednih odjela u područnim školama	5

Izvor: AKTIVA BRAČ prema Školski kurikulum OŠ Supetar za školsku godinu 2013./2014.

Nastava je u područnoj školi Sutivan organizirana u dva kombinirana razreda (1. i 2. te 3. i 4. razred) s ukupno 27 učenika (stanje u školskoj godini 2013./2014.). Prema državnom pedagoškom standardu osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja, kombinirani razredni odjel sastavljen od učenika dvaju razreda od 1. do 4. razreda ima najviše 16 učenika. Zbog postojećeg broja učenika, prema prognozama ravnatelja osnovne škole "Supetar", Ivica Radića, održivost područne škole Sutivan za sada ne dolazi u pitanje. U školskoj godini 2014./2015., u područnoj školi Sutivan, upisano je 9 djece u 1. razred te se nastava nastavlja odvijati u kombiniranim razredima. Za usporedbu, u školskoj godini 2014./2015. nakon dužeg vremena u područnoj školi Nerežišća formirana su četiri razreda. Naime u spomenutoj školskoj godini upisano je 10 djece u 1. razred, a ukupan broj učenika iznosi 40.

Odgojno obrazovni proces nakon 4. razreda nastavlja se u matičnoj školi Supetar u Supetru. Za održavanje predmetne nastave formiraju se odjeli u kojima se učenici putnici integriraju s učenicima iz Supetra. U predmetnoj nastavi radi 21 učitelj, a škola zapošljava sljedeće stručne suradnike: psihologa, knjižničara, defektologa i pedagoga. U sklopu škole postoji školska knjižnica. Osim organiziranja

dodatne, dopunske i izborne nastave, organiziraju se izvannastavne aktivnosti, izvanučionička nastava, obilježavanje pogodnih datuma, školske priredbe i razni projekti.

Matična škola Supetar uz pružanje osnovnoškolskog obrazovanja, iznajmljuje poslovni prostor u sklopu zgrade škole u Supetru, a prihode od iznajmljivanja namjenski troši za unapređenje nastavnih procesa, na zahtjev razrednih i predmetnih nastavnika. Na taj se način doprinosi osiguravanju potrebnih nastavnih pomagala.

Osim zbog brojnosti djece u područnoj školi Sutivan, njeno ukidanje i organiziranje razredne nastave u matičnoj školi u Supetru, nije moguće zbog popunjenih prostornih kapaciteta matične škole.

Na otoku Braču srednjoškolsko obrazovanje pruža se u tri srednje škole: u srednjoj školi "Brač" u Supetru, u "Klesarskoj školi" u Pučišćima, srednjoj školi "Bol" u Bolu, te učeničkim domovima u Pučišćima i Bolu. Osim navedenih srednjih škola učenici pohađaju i srednje škole u Splitu. Prema Zakonu o otocima (NN 34/99, 149/99, 32/02, 33/06) učenici, studenti i umirovljenici s prebivalištem na otoku, imaju osiguran besplatan prijevoz.

Od srednjih škola na Braču, srednja škola „Bol“ u Bolu upisuje učenike u program opće gimnazije te za zanimanje hotelijersko-turističkog komercijaliste. Učenici koji gravitiraju ovoj školi dolaze iz mjesta koja se nalaze na jugoistočnoj strani Brača, a u školskoj godini 2013./2014. školu su pohađala 134 učenika. „Klesarska škola“ u Pučišćima je strukovna škola u kojoj se školovanje klesara odvija kroz jedan četverogodišnji program klesarskog tehničara te dva trogodišnja programa klesara i rudara površinskog kopa. Od 100 upisanih učenika, prosječno četvrtina učenika ima prebivalište u Pučišćima, četvrtina dolazi iz ostalih mjesta na Braču, a preostali učenici dolaze iz cijele Hrvatske. U razgovoru s ravnateljem škole, Tončem Vlahovićem, u zadnjih 20-tak godina tek je troje učenika iz Sutivana pohađalo "Klesarsku školu" u Pučišćima. Najbliža srednja škola s najviše programa nalazi se u Supetru. Osim što upisuje učenike u program opće gimnazije, srednja škola „Brač“ nudi niz strukovnih trogodišnjih programa. Za školsku godinu 2014./2015. srednja škola „Brač" upisuje učenike u sljedeće obrazovne programe: opća gimnazija (četverogodišnji program) te kuhar, automehaničar, frizer, elektroinstalater i prodavač (trogodišnji programi). U sljedećoj tablici navedeni su podaci o broju učenika po godina obrazovanja s izdvojenim brojem učenika dnevnih putnika iz Sutivana.

Tablica 29: podaci o broju učenika u srednjoj školi „ Brač“

Školska godina	Ukupan broj učenika	Učenici putnici iz Sutivana	Broj odjela
2008./2009.	138	11	10 (6 kombiniranih)
2009./2010.	146	9	10 (6 kombiniranih)
2010./2011.	150	5	10 (6 kombiniranih)
2011./2012.	147	3	10 (6 kombiniranih)
2012./2013.	152	9	10 (6 kombiniranih)
2013./2014.	131	7	9 (5 kombiniranih)

Izvor: AKTIVA BRAČ prema SŠ „Brač“

Prisutnost učenika putnika iz Sutivana po pojedinim programima i razredima u školskoj godini 2013./2014. prikazana je u sljedećoj tablici.

Tablica 30: Učenici iz sutivana u školskoj godini 2013./2014. u SŠ „Brač“

Obrazovni program	Razred	Broj učenika putnika iz Sutivana
Opća gimnazija	2.	1
	3.	1
	4.	1
Kuhar	2.	1
	3.	2
Frizer	1.	1
	3.	1

Izvor: AKTIVA BRAČ prema SŠ „Brač“

Prijevoz putnika organiziran je autobusima „Autotransa“. Početak nastave usklađen je s dolaskom autobusa, koji učenike dovodi ispred školske zgrade, gdje ih dočekuje po završetku nastave. Velik broj putnika ukazuje na postojanje problema u organizaciji i provedbi bogatijeg i raznovrsnijeg vannastavnog rada, jer većina učenika putnika ne može sudjelovati u njima nakon 15h. Uz to i velik broj nastavnika putuje na posao u školi.

Iako je ponuda srednjoškolskih programa na otoku limitirana, prema mišljenju ravnatelja, u skladu je s gospodarskom strukturom otoka. Ipak, učenici sve veći interes pokazuju prema školovanju izvan otoka, što, pretpostavlja se, smanjuje vjerojatnost njihovog povratka i života na otoku.

2.8.2. Zdravstvo i socijalna skrb

Zdravstvena djelatnost na otoku ostvaruje se kroz primarnu zdravstvenu zaštitu. Zdravstvena zaštita na primarnoj razini pruža se kroz djelatnosti: opće/obiteljske medicine, zdravstvene zaštite predškolske djece, preventivno-odgojnih mjera za zdravstvenu zaštitu školske djece i studenata, javnog zdravstva, zdravstvene zaštite žena, stomatološke zdravstvene zaštite, higijensko-epidemiološke zdravstvene zaštite, medicine rada, zdravstvene zaštite mentalnoga zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti, patronažne zdravstvene zaštite, zdravstvene njege u kući bolesnika, hitne medicine, sanitetskog prijevoza, ljekarništva te laboratorijske dijagnostike.

U Sutivanu djelatnost opće/obiteljske medicine obavlja jedan tim, a ordinacija se nalazi u koncesiji. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine, broj stanovnika u Sutivanu iznosi 822 stanovnika, dok prema evidenciji Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje broj osiguranih osoba u Sutivanu, na dan 31.01.2014. iznosi 807 osoba. Navedeni podaci ukazuju na nepovoljnu strukturu odnosa liječnika/stanovnika. Ipak, ovaj podatak treba oprezno razmatrati jer zbog ostvarivanja različitih povlastica, dio stanovništva ima prijavljeno prebivalište u Sutivanu, a zapravo tamo ne

prebiva. Osim navedenog, dodatan nedostatak je izostanak konkurencije koja stvara preduvjete za učinkovitiju zdravstvenu uslugu.

Daljnjom analizom sustava primarne zdravstvene zaštite uviđaju se novi problemi. U općini Sutivan, osim ordinacije opće/obiteljske medicine ne djeluje ni jedna druga ustanova iz sustava primarne zdravstvene zaštite. Sve ostale ustanove, od ljekarne, stomatološke ordinacije, laboratorija i ostalih pripadajućih ustanova nalaze se u Supetru.

Na posljepku, dostupnost zdravstvenih usluga izvan djelokruga primarne zdravstvene zaštite (osim usluga stacionara koji se nalazi u Supetru) određena je činjenicom da se općina Sutivana nalazi na otoku. Time u korištenju usluga specijalno-konzilijarne i stacionarne zdravstvene zaštite dijeli probleme s ostalim otočkim mjestima. Iako je u usporedbi s ostalim srednjodalmatinskim otocima Brač dobro povezan s kopnom, dostupnost zdravstvenih usluga predstavlja jedno od glavnih ograničenja životu na otoku. Osim što utječe na kvalitetu stanovništva cijelog otoka, stvara probleme u organiziranju skrbi za starije i nemoćne, utječe na kvalitetu turističke ponude i ne utječe pozitivno na odluku o doseljavanju i/ili ostanku na otok.

Centar za socijalnu skrb Supetar-Brač, ustanova je koja pruža usluge socijalne skrbi za stanovnike cijelog Brača, a nalazi se u Supetru. Unutar djelokruga Ministarstva socijalne politike i mladih, kao krovne institucije za pružanje socijalne skrbi, između ostalog nalazi se razvoj uslužnih djelatnosti za potrebe osoba starije životne dobi, razvoj izvaninstitucionalnih oblika skrbi za starije osobe, obavljanje drugih poslova skrbi o starijim osobama koji nisu stavljeni u nadležnost drugim tijelima, a sve s ciljem poboljšanja njihove kvalitete života. Pružanje navedenih usluga izazov je za jedinice lokalne i regionalne samouprave zbog negativnih demografskih trendova, odnosno starenja stanovništva. U uvjetima kada se mijenja tradicionalna uloga obitelji i kada mlađe generacije zbog zaposlenja veći dio dana izbivaju iz doma, sve je upitnije organiziranje skrbi za starije i nemoćne po modelu "samostalne osobne usluge".

U Sutivanu postoji dom za starije i nemoćne. Njegov rad organiziran je u sklopu Samostana sestara služavki Malog Isusa. U 2014. godini unutar navedene ustanove pruža se skrb za 13 osoba, čime su kapaciteti ustanove popunjeni. Nekada su časne sestre na skrbi imale 27 osoba. Komfort je tada bio manji, ali danas, iako postoji potražnja za dodatnim smještajem, oni zbog nedostatka sestara nemaju kapaciteta za primanje dodatnih korisnika. Od 13 osoba koje trenutno borave u domu, javna usluga osigurana je za pet korisnika, dok je preostali dio kapaciteta popunjen privatnim iznajmljivanjem. Cijena pružanja usluge se sukladno tome razlikuje te iznosi 3.200kn, odnosno 4.000kn za privatno pružanje usluge. Časne sestre ističu kako je potražnja veća od ponude, iako naglašavaju da se potražnja koju zbog ograničenosti radne snage ne mogu zadovoljiti, uglavnom odnosi na starije i nemoćne osobe čije prebivalište nije na otoku Braču.

Dosadašnju suradnju s općinom Sutivan ocjenjuju uspješnom, a odnosila se na pomoć oko manjih materijalnih izdataka za popravke u samostanu. S udrugama registriranim u općini do sada nisu surađivali, dok su djeca iz vrtića "Sutivan" te djeca koja pohađaju područnu školu za Božić održavala predstave u samostanu. Dvije volonterke iz mjesta pomažu u pružanju usluga, što se najčešće odnosi na šetnju pokretnih korisnika usluga doma.

2.8.3. Kultura

Na sutivanskom groblju nalaze se katakombe. Uz općinu Sutivan jedino se Varaždin može pohvaliti istima. Katakombe su smještene u ukopnim nišama i raspoređene u dva podzemna hodnika. Izgrađene su 1913.godine po nacrtima inženjera A.Nonveillera.Vjetrenjača obitelji Ilić iz početka 19.stoljeća najbolje je sačuvan od 125 mlinova za žito na otoku Braču. Otkad je prestao mljeti žito, mlin više nema krila ali djeluje slikovito na samoj morskoj obali, u istočnom dijelu mjesta. Mlin je danas privatna kuća.

Manifestacije kao značajno sredstvo privlačenja turista u destinaciju imaju sve veći značaj, te u Sutivanu imaju obilježje tradicionalnog karaktera. Vrijeme održavanja manifestacija unutar dva mjeseca glavne turističke sezone daje im funkciju nadopune turističkih sadržaja, ali nažalost takve manifestacije nemaju značajni učinak na potencijalno produljenje sezone na cijelu godinu, odnosno u ovakvom obliku ne mogu zamijeniti odmorišni tip turizma kao glavnog pokretača turizma na otoku. Najvažniji i najpoznatiji dosad je svakako bio festival "Vanka regule", tj. natjecanje u ekstremnim sportovima koje se održavao svake godine krajem srpnja u Sutivanu. Discipline kao freeride biciklističko natjecanje, skokovi biciklom u more, cross freeride biciklističko natjecanje, slobodno penjanje na umjetnim i pravim stijenama, slobodno ronjenje, ronjenje na dah i utrke kajacima jamčili su dovoljno adrenalina i zabave za sve natjecatelje, ali i za posjetitelje festivala.

U Sutivanu djeluje Hrvatska narodna knjižnica Antonio Rendić Ivanović Sutivan (HNK ARI). Sutivansko kulturno ljeto počinje 22.06. i završava 21.8. Neke od manifestacija koje se održavaju tokom tog razdoblja su: baletna predstava-studio "RENATA", mjesne fijere sv. Ivana te sv. Roka, koncerti klapa,turnir odbojke na pijesku, filmske večeri, izložbe, Bike Friendly festival, ribarska noć, razne predstave za djecu, večer čakavštine, međunarodni ljetni karneval. Svake godine u vrijeme Božića, Sutivan održava humanitarni projekt, manifestaciju "BRAČ ZA BOŽIĆ UZ PUPOLJKE" koji se održava u KAVANJINOVIM DVORIMA, Sutivanu. Organizatori su : Udruga Svijet kao cvijet, TZ Sutivan, DCK Brač, LCV Brač, LAG Brač i Aktiva Brač. Prikupljeni novac se donira udruzi djece poteškoća u razvoju " Brački pupoljci".

Popis kulturne baštine na području Općine Sutivan:

- Urbanistička cjelina Sutivana (gradsko seosko naselje)
- Zgrada Općine (civilna građevina), historicistička građevina iz 1898. g.
- Kula Marijanović, dvokatna kula iz 16. st. s preinakom 19 st.
- Crkva Uznesenja Bl. Djevice Marije, jednobrodna barokna župna crkva, sagrađena oko 1800. g.
- Crkva sv. Ivana na Bunti arheološki lokalitet, građevina iz sredine 17. st. na položaju ranokršćanske crkve
- Sklop kuća Ilić (graditeljski sklop), renesansni utvrđeni sklop s kulom iz 16. st. preinačen tijekom 18. st.
- Ljetnikovac Jerolima Kavanjina (graditeljski sklop), kasnobarokni sklop s perivojem iz 17. st. nadograđen u 19. st.
- Sklop Definis (graditeljski sklop), stambeno-gospodarski sklop iz 18 st. sa prostranim vrtom
- Rodna kuća I. Marinkovića (memorijalna građevina), pučka arhitektura 19. st.
- Vjetrenjača, mlin na vjetar s početka 19. st., adaptiran u ladanjske svrhe
- Uvala Vičja luka, grobovi s grčko-ilirskim materijalom
- Crkva Stomorica, jednobrodna romanička građevina iz 11 st.
- Crkva sv. Roka, zavjetna kasnobarokna crkva iz 17. st. sa zvonikom s kraja 19.st.
- Katakombe na novom groblju sagrađene 1913. g. po projektu A. Nonveillera

- Crkva sv. Vinka Fererskog, jednobrodna crkvice s kraja 19. st.
- Sv. Spiridon, kapelica istočno od Sutivana prema Stomorici
- Gospa od Krtine, kapelica na brijegu jugozapadno od sv. Roka
- Ruševni ostaci crkvice sv. Jurja na punti Brača (arheološki lokalitet)
- Kameni (Veli) most
- Vila Definis sa perivojem

Crkvice Sv. Ivana Krstitelja

Slika 6: Crkvice Ivana Krstitelja

Izvor: AKTIVA BRAČ prema www.braconline.com.hr, datum posjete 14.01.2016.g.

U istočnom dijelu Sutivana, otkopani su oko današnje crkvice sv. Ivana temelji velike bazilike s trolisnim svetištem i predvorjem – narteksom.

Tu se nalazila jedna od desetak ranokršćanskih bračkih bazilika iz 6. st. To je jedna od svega tri crkve takvog tipa otkrivenih u Dalmaciji. Nekoliko nađenih ulomaka oltarske menze i stupića čuva se u spomenutoj crkvisi. Tvrdi se, ali nije dokazano da se u srednjem vijeku tu razvio benediktinski samostan, poput ostalih na otoku. Narod od davnine okolne ruševine zove mojstir.

Pouzvano je da je sutivanski Sv. Ivan zajedno s imanjima postao beneficij (korišteni posjed) splitske crkve Sv. Ivana Krstitelja. Splitski prior Petar darovao je 1097. crkvi Sv. Ivana Krstitelja (de Fonte) svoje posjede unaokolo sutivanske crkve, sve dokle god se mogao čuti pjev ptica.

Unutar temelja stare bazilike, danas je malena crkva Sv. Ivana s plemićkim grbom i natpisom na latinskom, koji kaže da je splitski kanonik i rektor Jerolim Natalis podigao tu crkvu 1655. god.

Sklop kuća Ilić

Prvu utvrđenu palaču u Sutivanu podigao je Jakov Nadali – Božičević 1505. god. u renesansnom stilu. Predgradnjom pročelja i kasnijim izmjenama izgubio je taj dvor mnogo od svoje izvorne ljepote Latinski renesansni natpis na pročelju kuće bio je hvalospjev Mletačkoj Republici, jer je Jakov Nadali ratovao pod zastavom Sv. Marka i novcem dobivenim u tim ratovima sagradio ovu palaču.

Nadalijev ili Natalijev, a kasnije Ilićev dvor ima prostrani park do danas sačunan i obnovljen. Njegov južni dio pretvoren je u javni park.

Kuća Marijanović

Slika 7: Kuća (kaštel) Marijanović

Izvor: AKTIVA BRAČ prema <http://zaklada-brac.hr/sutivan/>, datum posjete 14.01.2016.g.

Kuću Marijanović, kaštel u obliku kule, podigao je na samom morskom žalu u luci poljički doseljenik Janko Marijanović- Dražoević, poznat kao konte Janko , u 17. st.

Taj je Jankov Dvor vrlo slikovita nevelika zgrada , sa skošenim prizemnim dijelom koji ostavlja dojam utvrde, s balkonom prema moru i sunčanim satom s južne strane.

Sklop kuća Definis

U nekad bidermajerskom interijeru kuće Definis nalazila se bogata medicinska biblioteka iz 18. i ranog 19. st., kao i pet minijturnih portreta članova obitelji Definis tršćanskog slikara, podrijetlom Francuza, Vicenta Poireta (1813.-1868.) Upravo se radi na rekonstrukciji čitavog sklopa zgrada.

Ljetnikovac Jerolima Kavanjina

Slika 8: Ljetnikovac Jerolima Kavanjina

Izvor: AKTIVA BRAČ prema <http://www.renipol.net/>, datum posjete 14.01.2016.g.

Splitskom pjesniku Jerolimu Kavanjinu (1643.-1714.) majka je pripadala sutivanskoj obitelji Nadali-Božičević, pa je znatan dio života i književnog rada proveo u u Sutivanu. U luci je sagradio kuću ili ljetnikovac (1690.-1705.) u baroknom stilu , s jednako baroknim parkom i pomoćnim gospodarskim zgradama. Nad južnim dvorišnim ulazom uklesao je humanistički natpis OSTIVM NON HOSTIVM , tj da su ta vrata otvorena samo prijateljima.

Mlin (vjetrenjača)

Slika 9: Mlin (vjetrenjača)

Izvor: AKTIVA BRAČ prema <http://www.panoramio.com/photo/31297285>, datum posjete 14.01.2016.g.

Kula nekadašnjeg mlina-vjetrenjače obitelji Ilić, iz početka 19. st. , najbolje je sačuvan od 125 mlinova za žito koliko ih je oko 1800. bilo ukupno na otoku. Iako od 1903. god. , kad je prestao mljeti žito , više nema krila, djeluje slikovito na samoj morskoj obali, na istočnom dijelu mjesta.

Ti su se mlinovi za mljevenje žita koristili vjetrom kojega u ovim krajevima ima u svako doba godine: zimi buru, jugo i levanat, ljeti maeštral, zapadnjak, burin i dr.

Općinski dom

Među sutivanskim javnim građevinama ističe se Općinski dom iz 1898. god. Lijepa zgrada u povijesnom stilu od bijelog bračkog kamena. Danas su u njoj smještene službene prostorije Općine Sutivan na katu te Pošta i Turistički ured u prizemlju.

Crkva Sv. Roka

Slika 10: Crkva sv. Roka

Izvor: AKTIVA BRAČ prema <http://zakladabrac.hr/sutivan/>, datum posjete 14.01.2016.g.

Crkva Sv. Roka, zaštitnika od kuge, sagrađena je 1623., a proširena 1788. Njezin je zvonik sagrađen 1879., vidi se izdaleka i daje karakterističnu sliku Sutivanu. Oltar u crkvi izradio je Pavao Bertapelle 1787. U crkvi su drveni kip Sv. Roka i slike nepoznatog majstora: Navještenje, Uskrsnuće i Posljednja večera. U crkvi ima i nekoliko zavjetnih slika i modela brodova iz 19. st. koje su sutivanski pomorci sami izradili ili dali izraditi nakon sretno prebrođenih oluja.

Župna crkva Uznesenja Marijina

Slika 11: Župna Crkva Uznesenja Marijina

Izvor: AKTIVA BRAČ prema <http://www.putovnica.net/galerije-slika/sutivan-otok-brac-slike-galerija/foto-sutivan-zupna-crkva-uznesenja-blazene-djevice-marije-1>, datum posjete 14.01.2016.g.

Siluetom Sutivana gledanog s mora dominira velika i lijepa župna crkva Uznesenja Bl. Dj. Marije. Građena je u periodu od 1576-1590 . u kasnorenesansnom stilu, i zatim dograđivana. Proširivana je pod kraj 18. st., zadržavajući ipak barokne građevne značajke. Tada je Petar Pavle Bertopelle iz Vrbovske na Hvaru sagradio vitki zvonik s krovom na lukovicu i raskošni tabernakul glavnog oltara.

U crkvi je vrijedna pozornosti oltarska slika Gospe od Ružarija, rad talijanske manirističke škole 17. st. Zvonik je nedavno temeljito obnovljen. U crkvi i naokolo nje pokapani su mrtvi, dok početkom 19. st. nije utemeljeno vangradsko groblje. Kada je crkva popločana prnesene su i neke nadgrobne ploče vani, gdje se mogu i vidjeti. Uglavnom su iz 17. st dok je ona obitelji Ivanović iz 1594. godine.

Jedinstvene katakombe

Slika 12: Katakombe u Sutivanu

Izvor: AKTIVA BRAČ prema <https://www.flickr.com/photos/30536324@N04/5022777837>, datum posjete 14.01.2016.g.

Sutivansko je groblje 1829. smješteno na pošumljenom brežuljku zapadno od mjesta , a obnovljeno 1913. god. Ljepota starog groblja je u njegovoj jednostavnosti , za razliku od pretrpanih i neukusnih suvremenih groblja. Grobovi su pokriveni samim kamenim pločama. Kroz kapelicu Bratovštine P.S. Sakramenta silazi se u jedinstvene katakombe, u kojima je podzemno 126 grobova.

KULTURNE UDRUGE U SUTIVANU

Prema Programu rada koje su udruge dostavile općini Sutivan, a s ciljem dobivanja financijskih sredstava za realizaciju svoju projekata u 2014. godini, od ukupno registriranih udruga izdvajaju se :

Boćarski klub „Stivan“ koji provodi aktivnosti na održanju i razvoju svih oblika boćanja na području otoka Brača, Splitsko-dalmatinske županije i Republike Hrvatske, organizira aktivnosti svojih članova, potiče i promiče boćanje u skladu s nacionalnim programom boćanja, osobito boćanja djece, mladeži, studenata i osoba s invaliditetom, brine o kategoriziranim sportašima te sudjeluje u stvaranju uvjeta za njihov daljnji razvoj, sudjeluje u ostvarivanju uvjeta za provođenje zdravstvene skrbi sportaša, potiče i promovira boćanje, sudjeluje u domaćim, stranim i međunarodnim boćarskim natjecanjima i manifestacijama.

Udruga multimedijalne kulture „*Crno bili svijet*“ se bavi snimanjem dokumentarnih filmova i reportaža, projiciranjem filmova i organiziranjem kreativnih i edukacijskih radionica, organiziranjem izložbi, prezentacijama multimedijalnog karaktera, organiziranjem ekoloških programa i akcija, izdavanjem brošura i knjiga, stematikom popularizacije te valoriziranja prirodne i kulturne baštine.

Baletni studio „*Renata*“ se bavi aktivnostima kao što su: organiziranje plesnih , glazbenih ritmičkih i drugih edukacijskih radionica za djecu predškolske dobi ,organiziranje glazbeno – plesnih i drugih interesnih skupina djece i mladeži ,organiziranje stručnog pedagoškog rada sa svim dobnim skupinama članova , organiziranje koncerata , radionica , seminarara, kongresa, tribina i drugih stručnih skupova, poticanje , pomaganje i popularizacija umjetničkih i kulturnih amaterskih aktivnosti, njegujući tradicionalne i povijesne vrijednosti, suradnja s drugim istovrsnim i sličnim udrugama i organizacijama u inozemstvu, te svim organizacijama koje podupiru rad Udruge,ostvarivanje stručne suradnje s domaćim i inozemnim strukovnim udrugama te izdavanje stručnog časopisa sukladno zakonu.

Djelatnosti Udruge „*Svijet kao cvijet*“ su: javno zagovaranje za učinkovito provođenje politike zaštite okoliša i očuvanja prirode, edukacija javnosti putem održavanja predavanja,tribina,seminara, radionica i izložbi u svrhu promicanja razvoja svijesti o potrebi očuvanja prirode i zaštite okoliša, zaštita prirodne i kulturne baštine, zaštita spomenika kulture, osmišljavanje, izrada i prodaja „sutivanskih “ suvenira, promocija, prezentacija Sutivana i otoka Brača, organizacija kulturnih priredbi i sportskih susreta, poticanje i razvoj ženskog poduzetništva, oživljavanje i promicanje tradicijske proizvodnje i starih obrta, promicanje zdravog načina života i sportske rekreacije.

Udruga maslinara „*Zlato Brača*“ se bavi: proizvodnjom ekološkog ulja, surađivanjem sa domaćim i inozemnim asocijacijama maslinara, organiziranjem predavanja, edukacije i radionice maslinara,unapređenjem kulture uzgoja maslina, informiranjem maslinara o najnovijim saznanjima agrotehničkih mjera,suradnja sa stručnjacima u području izbora sortimenata maslina i proizvodnje sadnica,postizanjem znaka izvornosti i zaštićenog znaka proizvodnje ekološkog maslinovog ulja.

Općina Sutivan samo djelomično sudjeluje u financiranju rada udruga (moguće je financijska sredstva osigurati iz županijskog proračuna, na temelju naplate članarina, sponzorstva, prodaje proizvoda/usluga). Ipak, osim financijske pomoći, općina je ustupila i dio općinskih prostora za rad udruga. Nažalost ne svim udrugama i ne veliku površinu. Naime, iako postoji neiskorišten općinski prostor, njegova trenutna opremljenost nije adekvatna za korištenje. Planiranom izgradnjom Sokolane, oslobodile bi se prostorije u kojima se sada obavljaju obrazovne djelatnosti, a njihovi korisnici ističu kako bi ga oni po napuštanju dodijelili na korištenje upravo udrugama.

Osim materijalnih kapaciteta s kojima raspolažu udruge registrirane u Sutivanu, njihov najveći problem ogleda se u broju, strukturi i aktivnosti članova. Nakon početnog entuzijazma, svi se suočavaju s neaktivnošću većine svojih članova, gdje se realizacija projektne ideje u konačnici odvija uz pomoć dvatри člana, većinom osnivača udruge. Navedeni problem naglašen je u razgovoru s osnivačima udruge maslinara "Zlato Brača Stivan" te udruge za ekologiju i očuvanje kulturne i tradicijske baštine "Svijet kao cvijet".

Nadalje, suradnja među udrugama nije zadovoljavajuća. Ne iskorištavaju se mogući sinergijski efekti, dapače ponekad se doživljavaju kao konkurencija. S druge strane, postoji velik broj projektnih ideja koje treba poticati, jer su dosad realizirane ideje upotpunile turističku ponudu, produžile turističku sezonu te tijekom cijele godine utjecale na poboljšanje kvalitete života različitih skupina lokalnog stanovništva.

Ove udruge svojim aktivnostima prvenstveno obogaćuju društveni život lokalnog stanovništva kroz cijelu godinu. Također, svojim aktivnostima upotpunjuju i turističku ponudu. Tako, na primjer, studio Renata osim što organizira ples za djecu te vježbe za starije uzraste, tijekom ljeta sudjeluje u „Stivanskom litu“ organizirajući baletne predstave. Od aktivnih udruga, udruge za promicanje ekstremnih sportova i zaštitu okoliša Saxum, najviše doprinosi obogaćivanju turističke ponude. Njeni osnivači naglašavaju ogroman trud uložen u organiziranje festivala "Vanka regule" koji je danas i međunarodno prepoznat. U 2014. održalo se njegovo posljednje 15. izdanje. Ukupni trošak organizacije navedenog festivala u 2014. godini iznosio je 335.200,00kn. Osnivači udruge izražavaju nezadovoljstvo poslovanjem turističke zajednice, koja nedovoljno prepoznaje važnost festivala za promociju turizam Sutivana. Ipak, iako se zbog karakteristika sadržaja festivala "Vanka regule" on trebao odvijati u jeku turističke sezone (u 2014. u periodu 20.-27. srpnja), kada bi možda smještajni kapacitet bili popunjeni i bez odvijanja festivala, njegovi multiplikativni efekti su nezanemarivi. Osim problema inertnosti članova te nedovoljne suradnje s drugim udrugama, osnivači udruge Saxum naglašavaju i otpor lokalnog stanovništva prema predloženim projektima.

2.8.4. Sport i rekreacija

U općini Sutivan, osim kroz obrazovni sustav, djelatnost tjelesne kulture i športa promovira se kroz rad udruga. Ipak, zbog nedostatka prostornih kapaciteta (unutarnjih i vanjskih) stanje se ne može ocijeniti zadovoljavajućim. Osim neadekvatne uređenosti dječjeg parka, roditelji ističu kako se djeca najčešće igraju na parkiralištu, a kao velik problem ističu i nepostojanje kolnika unutar postojeće prometne infrastrukture u mjestu, gdje bi se djeca mogla sigurno šetati, voziti role i sl. Također, u sklopu unapređenja prometne infrastrukture koja bi služila domaćem stanovništvu, ali i za obogaćivanje turističke ponude, ističe se uređenje biciklističkih staza, odnosno barem uređenje starih makadamskih putova izvan mjesta. Naravno dio navedenih poslova zahtjeva suradnju sa susjednim općinama. Jedan takav projekt je započeo, a odnosi se na sređivanje ceste koja iz mjesta vodi do parka prirode "Sutivan", međutim projekt se nikad nije realizirao do kraja. Pošto je cesta u cijelosti na području općine Sutivan, odgovornost za njen dovršetak ostaje na općini.

Za vrijeme mjesne fijere Sv.Roka održava se nogometni turnir "Sveti Roko". Od ostalih sportsko rekreativnih aktivnosti u Sutivanu se mogu pronaći biciklizam, jedrenje na dasci, sea kayaking, jedrenje i ribolov.

3.SWOT ANALIZA

3.1. SWOT analiza - Kapaciteti sustava Općine

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">• Član LAG-a BRAČ• Razvijena međuopćinska suradnja	<ul style="list-style-type: none">• Nepovjerenje u institucije• Znatan dio kvalificiranih kadrova, posebno mladih emigrirao je u veća središta• Nepotpuno korištenje instrumenata komunalne naknade i komunalne nakande i komunalnog doprinosa
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none">• Mogućnost financiranja iz EU projekata i fondova• Ulaganje u naobrazbu zaposlenika u općini• Rješavanje imovinsko-pravnih odnosa kao pomoć integraciji lokalne zajednice i kreiranju novih projekata• Podizanje svijesti mladih kako bi isti sudjelovali u lokalnim aktivnostima• Osnivanje interesnih skupina kao način okupljanja snaga• Ulaganjem u stručno osposobljavanje populacije omogućiti kvalitetni razvoj općine• Sufinanciranje lokalnih edukacija, seminara i programa usavršavanja cijeloživotnog učenja, strukovnog i visokog obrazovanja	<ul style="list-style-type: none">• Nedostatak sredstava za financiranje rada i aktivnosti lokalnog stanovništva• Neažurni katastraski planovi• Neknjiženi vlasnički odnosi

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Atraktivan prirodni okoliš • Povoljni klimatski uvjeti • Očuvan prostor koji još uvijek nije devastiran apartmanizacijom • Bogata kulturna baština (Kavanjinovi dvori, Ljetno Kino, kompleks groblja, crkva sv.Roka, katakombe, niz dostupnih crkvice s uređenim putevima) • Značajan fond stambenih jedinica nekorištenih ili povremeno korištenih za stanovanje/iili privređivanje • Cestovna povezanost i definiran kanalizacijski sustav • Postojeći kapaciteti za sportske i rekreativne aktivnosti (prostor Sokolane, bočalište, igralište) 	<ul style="list-style-type: none"> • Prekomjerna gradnja ima negativan utjecaj na povijesne i prirodne atrakcije • Veliki broj javnih površina nije uređen • Neuređeni i zapostavljeni privatni posjedi i okućnice • Značajan broj urušenih zgrada u centru mjesta • Nedovršen sustav odvodnje i kanalizacije • Nedovoljan broj sportskih terena • Neuređen park za dječju igru (Slijevanje otpadnih voda u park) • Nezaštićenost povijesne baštine • Nedostatna opskrba vodom za vrijeme sezone • Nedovoljna iskorištenost prirodnih izvora energije (sunce, vjetar geotermalna toplina)
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Korištenje sustava nacionalnih programa za razvoj poduzetništva u pogledu održivog razvoja • Unapređenje gospodarenja prostorom • Unapređenje sustava gospodarenja otpadom • Prepoznavanje važnosti zaštite okoliša na državnoj i EU razini • Obnova i prenamjena starih objekata • Ulaganje i poticanje ulaganja u obnovljive izvore energije • Poboljšanje komunalne infrastrukture • Poboljšanje prometne infrastruktura • Valorizacija prirodne baštine • Potencijal za korištenje alternativnih izvora energije 	<ul style="list-style-type: none"> • Neracionalno korištenje prostora(nastavak neplanirane i nekoordinirane gradnje; betoniranje i apartmanizacija, poništavanje povijesne baštine u komercijalne svrhe) • Mogućnost velikih ekoloških zagađenja na Jadranu; zagađenje obalnog pojasa • Nastavak trenda odlaska mladih i obrazovanih ljudi • Starenje stanovništva

3.2. SWOT analiza - Društvene djelatnosti

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Knjižnica kao centar kulturnih aktivnosti • Osiguran besplatan prijevoz đaka putnika • Izgrađena struktura lokalne administracije i drugih organizacija • Zadovoljavajuća institucionalna skrb za starije osobe • Sociokulturni identitet mještana s razvijenim osjećajem pripadnosti lokalnoj zajednici • Sutivansko kulturno ljeto 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno korištenje fondova za financiranje privatnih i javnih investicija • Loša demografska struktura stanoavništva-veliki broj starijih odoba u odnosu na mlađu populaciju • Mala mogućnost zapošljavanja u Sutivanu • Nezadovoljavajući prostorni kapaciteti za igru i sportstke aktivnosti djece • Loša prometna povezanost s matičnom školom u Supetru • Nezadovoljavajuća zdravstvena skrb u primarnoj zdravstvenoj zaštiti – nedostatak ljekarne, stomatologa • Neadekvatan prostor i nedovoljna sredstva za rad knjižnice
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Revitalizacija i valorizacija kulturne baštine • Unapređenje promidžbe kulturoloških, sportskih i drugih događaja • Mogućnost korištenja financijskih sredstava iz EU i nacionalnih fondova • Potpora sutivanske dijaspore spremna pomoći putem razmjene znanja,iskustava.pacijama i financijskim donacijama za kulturna , infrastrukturna i druga ulaganja 	<ul style="list-style-type: none"> • Otežano pronalaženje odgovarajućih izvora financiranja za društvenu infrastrukturu • Nastavak emigracije i depopulacije stanovništva

3.3. SWOT analiza - Gospodarstvo

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Razvijena mreža puteva iskoristivih u funkciji pješačkih i biciklističkih staza • Specifične manifestacije i institucije (Bike Friendly) i park prirode „Sutivan“ • Izrada Strategije turizma Sutivana i izrada Strategije i akcijskog plana za razvoj cikloturizma općine Sutivan za razdoblje 2015g.-2016.g. „Bike Friendly Sutivan“ • Tradicija poljoprivredne proizvodnje (maslinarstvo, ekološki proizvodi) • Kvalitetna suradnja Turističke Zajednice i Općine Sutivan • Mogućnost isprobavanja tradicionalne i autohtone gastronomije • Poljoprivredna proizvodnja temeljena na tradicionalnim običajima i tehnikama uzgajnja • Veliki broj očuvanih poljoprivrednih površina • Kontinuitet u proizvodnji maslinovog ulja i vina i drugih proširenih proizvoda 	<ul style="list-style-type: none"> • Gospodarska aktivnost većinom samo u ljetnim mjesecima • Nedostatak inicijative među stanovništvom u ekonomskoj sferi • Nije donesen nikakav program mjera poticanja poduzetništva • Nedostatak investicija • Stanje katastra i zemljišnih knjiga utječe na razvoj gospodarstva • Prepuštanje inerciji turističkih kretanja, bez adekvatne vizije razvoja i neiskorištavanje postojećih potencijala • Smještajni kapaciteti utemeljeni isključivo kao apartmani • Nedovoljna ponuda zabave • Neuređeni pristupi plažama • Nepostojanje prepoznatljivog loga /brenda koji bi istaknuo Sutivan od osatlih općina • Stanovništvo slabo educirano o trendovima u turizmu • Manjak interakcije između poduzetnika u cilju dugoročnog razvoja turističke destinacije Sutivana • Nedostatak privežišta i obalnih mjesta za jahte i turističke brodove • Nepostojane direktne veze Sutivana i Splita-visoke cijene prijevoza
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Prilike financiranja projekata iz EU i nacionalnih fondova • Mogućnost izgradnje gospodarskih zona • Program poticanja poduzetništva • Razvoj novih oblika turizma • Osmišljavanje sinergijske turističke ponude za cijeli Brač • Unaprjeđenje turističke infrastrukture • Unapređenje promidžbe kulturoloških, sportskih i drugih tradicionalnih događaja 	<ul style="list-style-type: none"> • Neiskorištena financijska sredstva iz EU fondova • Administrativne barijere pri ulaganju u poduzetništvo • Klimatske promjene-opasnost za tradicionalne poljoprivredne culture • Sunce i more više neće biti dostatni za privlačenje turista, kako stranih tako ni domaćih • Nekontrolirana divlja gradnja • Buduće neadekvatno rješavanje postojećeg stanja katastra i zemljišnih knjiga

<ul style="list-style-type: none"> • Identificiranje otoka kao eko destinacije • Osnivanje poljoprivrednih zadruga i proizvođačkih organizacija • Brendiranje lokalnih proizvoda • Razvoj certificirane ekološke proizvodnje 	<ul style="list-style-type: none"> • Kontinuirani odlazak mlade radne snage s otoka • Neupućenost poljoprivrednika u njihova prava na iskorištenje sredstava iz fonda za Ruralni razvoj • Zahtjevan i dugotrajan postupak za iskorištavanje sredstava iz fondova
--	---

4. STRATEŠKI RAZVOJNI PROGRAM

Strateški razvojni program polazi od analize stanja koja je prezentirana u prethodnim dijelovima dokumenta. U ovom dijelu programa donose se vizija i misija općine, koje uz ciljeve EU čine podlogu za definiranje ciljeva, prioriteta i mjera strateškog programa. Ciljevi, prioriteti i mjere predstavljaju komponente čijim će se ostvarenjem postići željeno društveno-gospodarsko stanje. Isti će se ostvariti putem provedbe projekata, koji su definirani u odnosu na svaku pojedinu mjeru unutar svakog prioriteta i cilja.

4.1. Vizija i misija

VIZIJA: Općina Sutivan - otvoreno mjesto poželjno za kvalitetan i ugodan život.

Vizija je poželjna slika budućnosti koja se može ostvariti uspješnom strategijom. Točnije, vizija strateškog razvojnog programa općine Sutivan definira željeno stanje nakon uspješnog provođenja strateških ciljeva, prioriteta i mjera koji će se ostvariti pomoću definiranih projekata.

MISIJA : Kontinuirani rast životnog standarda na načelima održivog razvoja, unapređenju komunalne i društvene infrastrukture te valorizaciji kulturnih i prirodnih resursa

Misija predstavlja način na koji ćemo ostvariti viziju. Ona ocrtava primarne ciljeve, potiče nas da razmišljamo o djelokrugu utjecaja općine te time postaje nacrt strategije tj. predstavlja osnovu za definiranje ciljeva i donošenje odluka.

Misiju gotovo možemo nazvati internim dokumentom. Ona nam govori gdje općina trenutno stoji i koji joj je prvi korak u budućnosti.

4.2. Strateški ciljevi razvoja

Strateški ciljevi proizlaze iz definirane vizije i odgovaraju na pitanja „Što naša vizija sve uključuje?“, „Što trebamo postići da bismo ostvarili viziju?“

Iz tog razmatranja proizlazi nekoliko strateških područja na kojima Općina raditi: lokalno gospodarstvo, infrastruktura, društvene djelatnosti te kulturna i prirodna baština.

U svrhu ispunjenja vizije i misije potrebno je definirati strateške ciljeve. Općina se svojom Strategijom razvoja godine mora uklopiti u navedene ciljeve Europske unije.

Zbog ekonomske krize na globalnoj razini, Europska unija preispitala je svoje ciljeve te utvrdila nove prioritete razvoja s obzirom na promjenu općih okolnosti. Europska komisija pokrenula je strategiju Europa 2020 koja će omogućiti izlaz iz gospodarske krize i pripremiti gospodarstvo Europske unije za iduće desetljeće.

Strategija Europa 2020 iznosi viziju europske socijalne tržišne ekonomije tijekom idućeg desetljeća te počiva na tri međusobno povezana područja prioriteta koja se međusobno podupiru:

- ✓ pametan rast (čime se potiču znanje, inovacije, obrazovanje i digitalno društvo)
- ✓ održiv rast (čime će naša proizvodnja postati učinkovitija u iskorištavanju resursa, uz istovremeno povećanje konkurentnosti)
- ✓ uključiv rast (povećanjem sudjelovanja na tržištu rada, stjecanjem vještina te borbom protiv siromaštva)

Sukladno viziji i misiji te ciljevima EU postavljena su četiri strateška cilja Općine Sutivan do 2020. godine:

CILJ 1: Unapređenje cjelokupnog infrastrukturnog sustava općine

CILJ 2: Unapređenje cjelokupne društvene infrastrukture i životnog standarda

CILJ 3: Razvoj lokalnog gospodarskog okruženja temeljenog na načelima održivog razvoja

CILJ 4: Revitalizacija i valorizacija prirodne i kulturne baštine

4.2.1. Prioriteti i mjere

Za svaki definirani strateški cilj određeni su prioriteti koji predstavljaju određene komponente pri ispunjenju ciljeva. Pojednostavljeno, prioriteti su specifični ciljevi na koje se glavni cilj dijeli, od kojih je svaki jednako važan bez obzira na redoslijed pisanja. Za svaki prioritet određene su mjere preko kojih će se prioriteti ostvariti.

Sukladno definiranim strateškim ciljevima Općine Sutivan do 2020. određeni su sljedeći prioriteti i mjere:

CILJ 1: Unapređenje cjelokupnog infrastrukturnog sustava općine	PRIORITET 1.1: Unapređenje prometne infrastrukture	MJERE: 1.1.1. Izgradnja, rekonstrukcija i održavanje prometne cestovne infrastrukture (lokalne, nerazvrstane ceste, poljski putovi itd.) 1.1.2. Izgradnja, rekonstrukcija i održavanje prometne pomorske infrastrukture (luke, iskrcajna mjesta itd.) 1.1.3. Razvoj i uređenje biciklističkih i pješačkih staza 1.1.4. Osmišljavanje, uređenje i označavanje tematskih putova, staza i plaža uz popratne sadržaje 1.1.5. Integracija i poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže kao i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom
	PRIORITET 1.2: Sustavna izgradnja i unapređenje vodoopskrbe, odvodnje te pročišćavanja otpadnih voda	MJERE: 1.2.1. Izgradnja i unapređenje vodoopskrbne infrastrukture 1.2.2. Sanacija, rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda
	PRIORITET 1.3: Sustavno upravljanje energijom na načelima održivog razvoja uz povećanje udjela alternativnih izvora energije	MJERE: 1.3.1. Modernizacija osnovne infrastrukture elektroopskrbe 1.3.2. Izgradnja infrastrukture za obnovljive izvore energije 1.3.3. Promoviranje i poticanje korištenja obnovljivih izvora energije 1.3.4. Poticanje energetske učinkovite gradnje te uporabe energetske učinkovitih kućanskih aparata 1.3.5. Poticati korištenje energetske učinkovitih oblika prijevoza
	PRIORITET 1.4:	MJERE: 1.4.1. Sanacija divljih deponija

	Održivo upravljanje otpadom	<p>1.4.2. Organizirano prikupljanje otpada</p> <p>1.4.3. Porast iskorištavanja i prerade otpada</p> <p>1.4.4. Poticanje aktivnosti čišćenja plaža i ostalih javnih površina</p> <p>1.4.5. Provođenje edukativne kampanje u vrtićima, školama i prema građanima o primarnoj selekciji otpada i važnosti održivog upravljanja otpadom</p>
	PRIORITET 1.5: Unapređenje IKT infrastrukture	<p>MJERE:</p> <p>1.5.1. Rekonstrukcija, nadogradnja elektroničke komunikacijske infrastrukture u skladu s potrebama i tehnološkim dostignućima</p> <p>1.5.2. Razvoj širokopojasnog Interneta u područjima bez dovoljno komercijalnog interesa</p>
	PRIORITET 1.6: Izgradnja sustava za upravljanje elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama	<p>MJERE:</p> <p>1.6.1. Podizanje svijesti stanovništva i educiranje o upravljanju elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama</p> <p>1.6.2. Rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa</p>

CILJ 2: Unapređenje cjelokupne društvene infrastrukture i životnog standarda	PRIORITET 2.1: Obnova i razvoj cjelokupne društvene infrastrukture	<p>MJERE:</p> <p>2.1.1 Izgradnja, dogradnja i renovacija objekata za obrazovanje, kulturu, sport i rekreaciju te ostale društvene aktivnosti</p> <p>2.1.2. Opremanje objekata za odgoj i obrazovanje, kulturu, sport i rekreaciju</p> <p>2.1.3. Izgradnja objekata za osobe u nepovoljnom položaju</p> <p>2.1.4. Poticanje razvoja sportskih, kulturnih, rekreativnih i zabavnih programa</p> <p>2.1.5. Integracija osoba u nepovoljnom položaju na tržište rada</p> <p>2.1.6. Donošenje programa poticanja umjetničkog stvaralaštva</p> <p>2.1.7. Donošenje programa koji će omogućiti korištenje kulturne baštine u funkciji razvoja lokalne zajednice</p> <p>2.1.8. Izgradnja i uređenje ostalih javnih površina (trgova, parkova i sl.)</p> <p>2.1.9. Poboljšanje stanja javnog, linijskog prijevoza</p>

	<p>PRIORITET 2.2: Jačanje kapaciteta Općine</p>	<p>MJERE:</p> <p>2.2.1. Jačanje ljudskih potencijala Općine 2.2.2. Kontinuirano informiranje stanovnika Općine o provedbi i rezultatima rada Općine 2.2.3. Jačanje sudjelovanja i angažmana svih građana u pripremi i provedbi Strategije razvoja 2.2.4. Izrada relevantnih strateških dokumenata, studija i dokumentacije 2.2.5. Uređivanje imovinsko-pravnih odnosa nad nekretninama u posjedu /suvlasništvu Općine te podrška rješavanju imovinsko-pravnih odnosa na području općine</p>
	<p>PRIORITET 2.3: Poboljšanje poslovanja organizacija civilnog društva te unapređenje i provođenje mjera socijalne politike</p>	<p>MJERE:</p> <p>2.3.1. Razvoj partnerstva između javnog, civilnog i gospodarskog sektora 2.3.2. Donošenje i provedba programa zaštite i društvene uključenosti marginaliziranih društvenih skupina 2.3.3. Omogućavanje i poticanje uključivanja OCD u izradu i provedbu razvojnih programa 2.3.4. Potpore djelovanju, osposobljavanju i transparentnosti rada lokalnih udruga</p>
	<p>PRIORITET 2.4: Usklađivanje razvoja ljudskih potencijala s potrebama gospodarstva te omogućavanje kvalitetnog cjeloživotnog obrazovanja i osposobljavanja</p>	<p>MJERE:</p> <p>2.4.1. Provedba programa obrazovanja za bolju zapošljivost i uključenost 2.4.2. Poticanje razvoja cjeloživotnog obrazovanja i osposobljavanja 2.4.3. Zaustavljanje odljeva radno aktivnog stanovništva provođenjem mjera aktive politike zapošljavanja</p>
	<p>PRIORITET 2.5: Pronatalitetna politika i zadržavanje lokalnog stanovništva</p>	<p>MJERE:</p> <p>2.5.1: Donošenje programa i aktivnosti pronatalitetne i migracijske politike 2.5.2: Aktivnosti zadržavanja lokalnog stanovništva</p>

CILJ 3:
Razvoj
održivog i
konkurentnog
gospodarskog
okruženja

<p>PRIORITET 3.1: Razvoj poslovnih zona</p>	<p>MJERE: 3.1.1. Izgradnja poslovne zone s pripadajućim gospodarskim sadržajima 3.1.2. Potpora razvoju i djelovanju poduzetničkih centara i inkubatora 3.1.3. Stavljanje u funkciju poduzetništva zemljišta i objekata u državnom vlasništvu</p>
<p>PRIORITET 3.2: Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja</p>	<p>MJERE: 3.2.1. Sustavna edukacija i trening poduzetnika. 3.2.2. Provođenje edukacija o mogućnostima financiranja iz eksternih izvora (nacionalni i EU fondovi) 3.2.3. Poticanje primjene znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu</p>
<p>PRIORITET 3.3: Razvoj selektivnih oblika turizma i unapređenje kvalitete i konkurentnosti turističke ponude</p>	<p>MJERE: 3.3.1. Sustavna edukacija i trening poduzetnika 3.3.2. Postavljanje dodatne turističke signalizacije 3.3.3. Izgradnja /nadogradnja, prestrukturiranje te unapređenje osnovne turističke infrastrukture 3.3.4. Unapređenje i diverzifikacija turističke ponude popratnim turističkim i ugostiteljskim sadržajima i događajima 3.3.5. Poticanje aktivnosti s ciljem jačanja turističke ponude izvan sezone 3.3.6. Stvaranje i promoviranje turističkog identiteta na konceptu održivog razvoja 3.3.7. Stvaranje i promoviranje turističkog identiteta 3.3.8. Ulaganje u razvoj i unapređenje selektivnih oblika turizma 3.3.9. Poticanje stvaranja i plasmana izvornih suvenira i ostalih tradicionalnih proizvoda</p>
<p>PRIORITET 3.4: Razvoj poljoprivrednih djelatnosti, ribarstva i marikulture na načelima održivog razvoja</p>	<p>MJERE: 3.4.1. Unapređenje uvjeta za poljoprivrednu proizvodnju 3.4.2. Poticanje i uvođenje profitabilnijih načina proizvodnje i podizanje produktivnosti u poljoprivredi, ribarstvu i marikulturi 3.4.3. Razvoj i promocija ekološki i okolišno održive poljoprivrede (stočarstvo, voćarstvo, povrtlarstvo, ljekovito bilje, proizvodnja i prerada hrane i pića) 3.4.4. Edukacija skupina ruralnog područja o poljoprivredi te mogućnostima financiranja iz EU i nacionalnih fondova 3.4.5. Potpora certificiranju, zaštiti i standardizaciji autohtonih poljoprivrednih proizvoda 3.4.6. Poticanje proizvodnje, prerade, trženja i promocije poljoprivrednih i ribljih proizvoda</p>

		3.4.7. Omogućavanje i poticanje zajedničkog nastupa poljoprivrednika na tržištu te njihovo zajedničko povezivanje s akterima u turizmu radi stvaranja jedinstvene turističke ponude
	PRIORITET 3.5: Povećanje konkurentnosti poduzetništva i obrtništva	MJERE: 3.5.1. Razvoj poduzetništva i obrtništva, s naglaskom na malo i srednje poduzetništvo 3.5.2. Razvoj start-up-ova 3.5.3. Razvoj inovativnog poduzetništva i obrtništva

CIJL 4: Revitalizacija i valorizacija prirodne i kulturne baštine	PRIORITET 4.1: Očuvanje, promocija i kontinuirano unapređivanje stanja okoliša te valorizacija prirodnih vrednota.	MJERE: 4.1.1. Obnova, uređenje i zaštita prirodne baštine te održivo upravljanje zaštićenim područjima 4.1.2. Provedba mjera za zaštitu, povećanje kvalitete i unaprjeđenje sustava praćenja kakvoće okoliša (mora, vode, tlo, zrak) 4.1.3. Jačanje promocije prirodne baštine 4.1.4. Očuvanje i održivo korištenje prirodne baštine i biološke raznolikosti 4.1.5. Podizanje svijesti stanovništva o potrebi održivog korištenja prirodne baštine putem organiziranih edukacija
	PRIORITET 4.2.: Zaštita, promocija te valorizacija materijalnih i nematerijalnih kulturnih dobara	MJERE: 4.2.1. Izgradnja i uređenje infrastrukture u kulturi, kulturnih programa i poboljšanje koordinacije između kulturnih institucija 4.2.2. Jačanje promocije kulturno povijesne baštine općine 4.2.3. Očuvanje i vrednovanje tradicijskih zanata, običaja 4.2.4. Jačanje svijesti stanovništva o potrebi održivog korištenja kulturne baštine

4.3. Akcijski plan i popis projekata

CILJ 1: Unapređenje cjelokupnog infrastrukturnog sustava općine												
PRIORITET 1.1: Unapređenje prometne infrastrukture												
MJERA 1.1.1: Izgradnja, rekonstrukcija i održavanje prometne cestovne infrastrukture (lokalne, nerazvrstane ceste, poljski putovi)												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 1.1.1.1: Izrada Registra nerazvrstanih cesta	Cijela općina	Općina Sutivan	S							Mješovito	-	50.000
PROJEKT 1.1.1.2: Nerazvrstana cesta br. 1 (Josipa Bana Jelačića)	3106	Općina Sutivan	H							RH	Nema	500.000
PROJEKT 1.1.1.3: Nerazvrstana cesta br. 2	3108	Općina Sutivan	H							RH	Nema	300.000
PROJEKT 1.1.1.4: Nerazvrstana cesta br. 3	3186	Općina Sutivan	H							Općenarodna imovina	Nema	800.000
PROJEKT 1.1.1.5: Nerazvrstana cesta "Lungo mare" prema Općini Milna	Općina	Općina Sutivan / JPP	H							RH	Nema	2.000.000
PROJEKT 1.1.1.6: Druga dionica Zaobilaznice II. i III. Faza	Općina	Općina Sutivan / ŽUC	H							Mješovito (u tijeku izvlaštenja)	U izradi	10.000.000
PROJEKT 1.1.1.7: Izgradnja i rekonstrukcija nerazvrstanih cesta	Cijela općina	Općina Sutivan	H							Općina i RH	Nema	5.000.000
PROJEKT 1.1.1.8: Kogulavanje ulica u zoni A zaštite	3186, 3166/1, 3171	Općina Sutivan	H							Općina	Nema	400.000
PROJEKT 1.1.1.9: Rekonstrukcija poljskih puteva	Cijela općina	Općina Sutivan	H							RH, Općenarodna imovina, Općina	Nema	1.500.000
PROJEKT 1.1.1.10: Obilazna cesta Majakovac	Majakovac	Privatno vlasništvo	H							Rješeni	Nema	1.500.000

MJERA 1.1.2: Izgradnja, rekonstrukcija i održavanje prometne pomorske infrastrukture												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 1.1.2.1: Sportska Lučica Majakovac	Majakovac	Općina	H							Pomorsko dobro RH	U pripremi	2.000.000
MJERA 1.1.3: Razvoj i uređenje biciklističkih i pješačkih staza												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 1.1.3.1: Izgradnja novih biciklističkih staza	Cijela općina	Općina, TZO, Udruga	H							Mješoviti	U pripremi	1.500.000
MJERA 1.1.4: Osmišljavanje i označavanje tematskih puteva, staza i plaža uz popratne sadržaje												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 1.1.4.1: Tematski put(evi)	Područje općine	TZO	H							Općina	U pripremi	1.000.000
PROJEKT 1.1.4.2: Projekt "10 pera Mostova"	Područje općine	Općina Sutivan	H							Općina	Idejno rješenje	10.000.000
MJERA 1.1.5: Integracija i poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže kao i unapređenje sustava za upravljanje i nadzor prometom.												

PRIORITET 1.2: Sustavna izgradnja i unapređenje vodoopskrbe, odvodnje te pročišćavanja otpadnih voda												
MJERA 1.2.1: Izgradnja i unapređenje vodoopskrbne infrastrukture												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 1.2.1.1: Vodosprema Gustrida	Cijela općina	Općina, Vodovod Brač	H							RH, Općina	Ne postoji	2.200.000
PROJEKT 1.2.1.2: Vodosprema 2 Poduzetnička zona	Cijela općina	Općina, Vodovod Brač	H							Mješovito	Ne postoji	3.000.000
PROJEKT 1.2.1.3: Projekti navodnjavanja	Cijela općina	Općina, Vodovod Brač	H							Mješovito	Idejno rješenje	10.000.000
MJERA 1.2.2: Sanacija, rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda												
PROJEKT 1.2.2.1: Kanalizacija „6 ulica“	Ulica Bana Josipa Jelačića, Upu Majakovac, ulica Grlica, Ulica Stivanskih ribara,	Općina, Vodovod Brač	H							RH, Općenarodna imovina, Općina	U pripremi	3.000.000
PROJEKT 1.2.2.2: Izmjene crpne stanice kolektora Macel	Zemlj.čes. 8	Općina, Vodovod Brač	H							Općina	U pripremi	1.000.000
PROJEKT 1.2.2.3: Kanalizacija UPU Dekleva i UPU Istok	Predio Dekleva i Istok	Općina Sutivan	H							Općina	U pripremi	3.000.000

PRIORITET 1.3: Sustavno upravljanje energijom na načelima održivog razvoja uz povećanje udjela alternativnih izvora energije												
MJERA 1.3.1: Modernizacija osnovne infrastrukture elektroopskrbe												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 1.3.1.1: <i>Rekonstrukcija i postavljanje javne rasvjete</i>	Cijela općina	Općina Sutivan	H								U pripremi	500.000
MJERA 1.3.2: Izgradnja infrastrukture za obnovljive izvore energije												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 1.3.2.1: <i>Energetska učinkovitost Općina Sutivan</i>	č.zgr. 359 k.o. Sutivan	Općina Sutivan	H							Općina	U pripremi	500.000
PROJEKT 1.3.2.2: <i>Energetska učinkovitost – Škola</i>	č.zgr. 183	Općina Sutivan	H							Društveno vlasništvo	U pripremi	700.000
PROJEKT 1.3.2.3: <i>Pametne klupe</i>	Riva, Blato	Općina Sutivan	H							Općina	U pripremi	200.000
MJERA 1.3.3: Promoviranje i poticanje korištenja obnovljivih izvora energije												
MJERA 1.3.4: Poticanje energetske učinkovite gradnje te uporabe energetske učinkovitih kućanskih aparata												
MJERA 1.3.5: Poticati korištenje energetske učinkovitih oblika prijevoza												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 1.3.5.1: <i>Punionica za elektrobicikle</i>	Riva	Općina Sutivan								Općina	U pripremi	250.000
PROJEKT 1.3.5.2: <i>Električna dostavna vozila</i>	Riva	Općina Sutivan									U pripremi	1.500.000
PROJEKT 1.3.5.3: <i>Punionica za električna vozila</i>	Područje Bunta	Općina Sutivan								Općina	U pripremi	250.000

PRIORITET 1.4: Održivo upravljanje otpadom												
MJERA 1.4.1: Sanacija divljih deponija												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 1.4.1.1: Sanacija deponija	Područje općine Sutivan	Općina Sutivan									U pripremi	1.000.000
MJERA 1.4.2: Organizirano prikupljanje otpada												
MJERA 1.4.3: Porast iskorištavanja i prerade otpada												
MJERA 1.4.4: Poticanje aktivnosti čišćenja plaža i ostalih javnih površina												
MJERA 1.4.5: Provođenje edukativne kampanje u vrtićima, školama i prema građanima o primarnoj selekciji otpada i važnosti održivog upravljanja otpadom												
PRIORITET 1.5: Unapređenje IKT infrastrukture												
MJERA 1.5.1: Rekonstrukcija, nadogradnja elektroničke komunikacijske infrastrukture u skladu s potrebama i tehnološkim dostignućima												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 1.5.1.1: Poboljšanje Internet i komunikacijskih veza	Riva, Bistrica, Bunta plaža	Općina Sutivan								Općina	U pripremi	50.000
PROJEKT 1.5.1.2: Postavljanje optičkog kabela	Cijela općina	HT-telekom								Općina	U pripremi	
PROJEKT 1.5.1.3: Postavljanje kamera na frekventnim mjestima	Uži centar Općine Sutivan	Općina Sutivan								Općina	U pripremi	100.000
MJERA 1.5.2: Razvoj širokopojasnog Interneta u područjima bez dovoljno komercijalnog interesa												
PRIORITET 1.6: Izgradnja sustava za upravljanje elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama												
MJERA 1.6.1: Podizanje svijesti stanovništva i educiranje o upravljanju elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama												
MJERA 1.6.2: Rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa												

CILJ 2: Unapređenje cjelokupne društvene infrastrukture i životnog standarda												
PRIORITET 2.1: Obnova i razvoj cjelokupne društvene infrastrukture												
MJERA 2.1.1: Izgradnja, dogradnja i renovacija objekata za obrazovanje, kulturu, sport i rekreaciju te ostale društvene aktivnosti												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 2.1.1.1: Sportsko – rekreacijski centar „ Bunta“	1240/1, 1238	Općina Sutivan	H							Općina	U pripremi	2.500.000
PROJEKT 2.1.1.2: Projekt 5 dječjih igrališta	Cijela općina	Općina Sutivan	H							Općina	U pripremi	800.000
PROJEKT 2.1.1.3: Izgradnja 2 pseća igrališta	Općina	Općina Sutivan	H							Općina	U pripremi	200.000
PROJEKT 2.1.1.4: Sanacija i revitalizacija ambulante	Č.zgr. 183	Općina Sutivan	H							Općina	U pripremi	800.000
PROJEKT 2.1.1.5: Uređenje prostora „Bokma“ za cjeloživotno obrazovanje	Č.zgr. 320	Općina Sutivan	H							Privatno, Općina	U pripremi	2.000.000
PROJEKT 2.1.1.6: Sportsko-rekreacijski centar	Uži centar Općine Sutivan	Općina Sutivan	H							Općina Sutivan	U pripremi	3.000.000
MJERA 2.1.2: Opremanje objekata za odgoj i obrazovanje, kulturu, sport i rekreaciju												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 2.1.2.1: Uređenje i opremanje parkova i dječjih igrališta	Cijela općina	Općina Sutivan	H							Privatno, Općina	U pripremi	1.000.000
PROJEKT 2.1.2.2: Izgradnja dječjeg vrtića	č.zem. 170, 171,169	Općina Sutivan	H							Općina Sutivan	U pripremi	3.000.000
MJERA 2.1.3: Izgradnja objekata za osobe u nepovoljnom položaju												
MJERA 2.1.4: Poticanje razvoja sportskih, kulturnih, rekreativnih i zabavnim programima												
MJERA 2.1.5: Integracija osoba u nepovoljnom položaju na tržište rada												
MJERA 2.1.6: Donošenje programa poticanja umjetničkog stvaralaštva												

MJERA 2.1.7: Donošenje programa koji će omogućiti korištenje kulturne baštine u funkciji razvoja lokalne zajednice												
MJERA 2.1.8: Izgradnja i uređenje ostalih javnih površina (trgova, parkova i sl.)												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 2.1.8.1: Ulaganje u javne površine i šetnice (trg, pothodnik, nadvožnjak, javne stube i prolaz)	č.zem. 1020/1	Općina Sutivan	H								U pripremi	500.000
PROJEKT 2.1.8.2: Uređenje rive kao okupljališta, trga i priobalnog pojasa	Cijela riva Općine Sutivan	Općina Sutivan	H							Rh, Općina Sutivan	U pripremi	4.000.000
PROJEKT 2.1.8.3: Uređenje vidikovaca	Cijela općina	Općina, TZO	H							Općina, Općenarodna imovina	U pripremi	700.000
PROJEKT 2.1.8.4: Mali Park – Pjover – proširenje parka	Uži centar Općine Sutivan	Općina Sutivan	H							Općina Sutivan	U pripremi	400.000
PROJEKT 2.1.8.5: Uređenje javnog parka i općinskog parka	č.zem. 1021/3, 1022, 1021/1, 1021/2	Općina Sutivan	H							Općina Sutivan, Društveno vlasništvo	U pripremi	4.000.000
PROJEKT 2.1.8.6: Proširenje i sanacija Velog mosta	Riva	Lučka uprava, SDŽ	H							Pomorsko dobro RH	U pripremi	2.000.000
MJERA 2.1.9: Poboljšanje stanja javnog, linijskog prijevoza												

PRIORITET 2.2: Jačanje kapaciteta općine												
MJERA 2.2.1: Jačanje ljudskih potencijala Općine												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 2.2.1.1.: Stvaranje tima za pripremu i provedbu projekata	-	Općina Sutivan	S							-	-	500.000
MJERA 2.2.2: Kontinuirano informiranje stanovnika Općine o provedbi i rezultatima rada Općine												
MJERA 2.2.3: Jačanje sudjelovanja i angažmana svih građana u pripremi i provedbi Strategije razvoja												
MJERA 2.2.4: Izrada relevantnih strateških dokumenata, studija i dokumentacije												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 2.2.4.1: Strategija razvoja turizma	-	Općina Sutivan	S							-	-	75.000
PROJEKT 2.2.4.2: Strategija razvoja poljoprivrede i ribarstva Općine Sutivan	-	Općina Sutivan	S							-	-	200.000
MJERA 2.2.5: Uređivanje imovinsko-pravnih odnosa nad nekretninama u posjedu /suvlasništvu Općine te podrška rješavanju imovinsko-pravnih odnosa na području cijele općine												
PRIORITET 2.3: Poboljšanje poslovanja organizacija civilnog društva te unapređenje i provođenje mjera socijalne politike												
MJERA 2.3.1: Razvoj partnerstva između javnog, civilnog i gospodarskog sektora												
MJERA 2.3.2: Donošenje i provedba programa zaštite i društvene uključenosti marginaliziranih društvenih skupina												
MJERA 2.3.3: Omogućavanje i poticanje uključivanja OCD-a izradu i provedbu razvojnih programa												
MJERA 2.3.4: Potpore djelovanju, osposobljavanju i transparentnosti rada lokalnih udruga												
PRIORITET 2.4: Usklađivanje razvoja ljudskih potencijala spotrebama gospodarstva te omogućavanje kvalitetnog cjeloživotnog obrazovanja i osposobljavanja												
MJERA 2.4.1: Provedba programa obrazovanja za bolju zapošljivost i uključenost												
MJERA 2.4.2: Poticanje razvoja cjeloživotnog obrazovanja i osposobljavanja												
MJERA 2.4.3: Zaustavljanje odljeva radno aktivnog stanovništva provođenjem mjera aktivne politike zapošljavanja												

PRIORITET 2.5: Pronatalitetna politika i zadržavanje lokalnog stanovništva												
MJERA 2.5.1: Donošenje programa i aktivnosti pronatalitetne i migracijske politike												
MJERA 2.5.2: Aktivnosti zadržavanja lokalnog stanovništva												
CILJ 3: Razvoj održivog i konkurentnog gospodarskog okruženja												
PRIORITET 3.1: Razvoj poslovnih zona												
MJERA 3.1.1: Izgradnja poslovne zone s pripadajućim gospodarskim sadržajima												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 3.1.1.1: Nova Brač plastika – novi poslovni centar Sutivana	Više privatnih vlasnika	JPP	H							Privatno	Nema (potreban UPU)	
PROJEKT 3.1.1.2: Izgradnja poslovne zone	Više čestica	Općina Sutivan	H							Općina	U pripremi	4.000.000
PROJEKT 3.1.1.3: Izgradnja poduzetničkog inkubatora	Č. zgr. 183 (1 kat)	Općina Sutivan	H							Općina	U pripremi	600.000
MJERA 3.1.2: Potpora razvoju i djelovanju poduzetničkih centara i inkubatora												
MJERA 3.1.3: Stavljanje u funkciju poduzetništva zemljišta i objekata u državnom vlasništvu												
PRIORITET 3.2: Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja												
MJERA 3.2.1: Sustavna edukacija i trening poduzetnika												
MJERA 3.2.2: Provođenje edukacija o mogućnostima financiranja iz eksternih izvora (nacionalni i EU fondovi)												
MJERA 3.2.3: Poticanje primjene znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu												
PRIORITET 3.3: Razvoj selektivnih oblika trizma i unapređenje kvalitete i konkurentnosti turističke ponude												
MJERA 3.3.1: Sustavna edukacija i trening poduzetnika												

MJERA 3.3.2: Postavljanje dodatne turističke signalizacije												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 3.3.2.1: Postavljanje turističke signalizacije	Cijela općina	TZO	H							Općina	U pripremi	200.000
MJERA 3.3.3: Izgradnja /nadogradnja, prestrukturiranje te unapređenje osnovne turističke infrastrukture												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 3.3.3.1: Biciklistička odmorišta	zem. 2501 (Borak), 2853 (Vela lokva), 4366 (Put prema Stomorici), 1658 (Gospa od Stomorice), 932	Općina Sutivan	H							RH	U pripremi	500.000
MJERA 3.3.4: Unapređenje i diverzifikacija turističke ponude popratnim turističkim i ugostiteljskim sadržajima i događajima												
MJERA 3.3.5: Poticanje aktivnosti s ciljem jačanja turističke ponude izvan sezone												
MJERA 3.3.6: Stvaranje i promoviranje turističkog identiteta na konceptu održivog razvoja												
MJERA 3.3.7: Stvaranje i promoviranje turističkog identiteta												
MJERA 3.3.8: Ulaganje u razvoj i unapređenje selektivnih oblika turizma												

MJERA 3.3.9: Poticanje stvaranja i plasmana izvornih suvenira i ostalih tradicionalnih proizvoda												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 3.3.9.1: Brendiranje maslinova ulja	-	Općina, TZO, Udruga	S							-	-	200.000
PRIORITET 3.4: Razvoj poljoprivrednih djelatnosti, ribarstva i marikulture na načelima održivog razvoja												
MJERA 3.4.1: Unapređenje uvjeta za poljoprivrednu proizvodnju												
MJERA 3.4.2: Poticanje i uvođenje profitabilnijih načina proizvodnje i podizanje produktivnosti u poljoprivredi, ribarstvu i marikulturi												
MJERA 3.4.3: Razvoj i promocija ekološki i okolišno održive poljoprivrede (stočarstvo, voćarstvo, povrtlarstvo, ljekovito bilje, proizvodnja i prerada hrane i pića)												
MJERA 3.4.4: Edukacija skupina ruralnog područja o poljoprivredi te mogućnostima financiranja iz EU i nacionalnih fondova												
MJERA 3.4.5: Potpora certificiranju, zaštiti i standardizaciji autohtonih poljoprivrednih proizvoda												
MJERA 3.4.6: Poticanje proizvodnje, prerade, trženja i promocije poljoprivrednih i ribljih proizvoda												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 3.4.6.1: Eko tržnica	Trg dr. Franje Tuđmana	Općina Sutivan	H							Općina	U pripremi	2.000.000
PROJEKT 3.4.6.2: Otvaranje i opremanje poljoprivredne zadruge	Stara uljara	Udruga zlato Brača	H							Općina	U pripremi	300.000
MJERA 3.4.7: Omogućavanje i poticanje zajedničkog nastupa poljoprivrednika na tržište te njihovo zajedničko povezivanje s akterima u turizmu radi stvaranja jedinstvene turističke ponude												
PRIORITET 3.5: Povećanje konkurentnosti poduzetništva i obrtništva												
MJERA 3.5.1: Razvoj poduzetništva i obrtništva, s naglaskom na malo i srednje poduzetništvo												
MJERA 3.5.2: Razvoj start-up-ova												
MJERA 3.5.3: Razvoj inovativnog poduzetništva i obrtništva												

CILJ 4: Revitalizacija i valorizacija prirodne i kulturne baštine**PRIORITET 4.1: Očuvanje, promocija i kontinuirano unapređivanje stanja okoliša te valorizacija prirodnih vrednota.****MJERA 4.1.1: Obnova, uređenje i zaštita prirodne baštine te bolje upravljanje zaštićenim područjima**

	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 4.1.1.1: Tematizacija, valorizacija i zaštita prirodnih uvala i plaža	Cijela općina	Općina Sutivan								Pomorsko dobro RH	Nema	2.000.000
PROJEKT 4.1.1.2: Geološki park	Cijela općina	Općina Sutivan								RH	U pripremi	300.000
PROJEKT 4.1.1.3: Botanički vrt	Cijela općina	Općina, Udruga								Općina	U pripremi	300.000

MJERA 4.1.2: Provedba mjera za zaštitu, povećanje kvalitete i unapređenje sustava paraćenja kakvoće okoliša (more, vode, tla, zrak)**MJERA 4.1.3: Jačanje promocije prirodne baštine****MJERA 4.1.4: Očuvanje i održivo korištenje prirodne baštine i biološke raznolikosti****MJERA 4.1.5: Podizanje svijesti stanovništva o potrebi održivog korištenja prirodne baštine putem organiziranih edukacija**

PRIORITET 4.2: Zaštita, promocija te valorizacija materijalnih i nematerijalnih kulturnih dobara												
MJERA 4.2.1: Izgradnja i uređenje infrastrukture u kulturi, kulturnih programa i poboljšanje koordinacije između kulturnih institucija												
	Lokacija/ zemljišna čestica	Nositelj projekta	H/S	Vremenski period						Imovinsko- pravni odnosi	Projektna dokumentacija	Predviđeni iznos
				2015	2016	2017	2018	2019	2020			
PROJEKT 4.2.1.1: Prijateljima vrata otvorena“ Integrirani program turističke valorizacije nepokretne kulturne baštine Općine Sutivan	Sutivan /uži prostor općine	Općina Sutivan	H							Općina, RH	U pripremi	40.000.000
PROJEKT 4.2.1.2: Obnova suhozida	Više poljskih puteva na području općine	Općina, Udruga	H							Općenarodna imovina, RH, Općina	U pripremi	1.000.000
PROJEKT 4.2.1.3: Sanacija župne crkve	Č.ZGR. 332	Crkva	H							Crkva	U pripremi	1.000.000
PROJEKT 4.2.1.4: Sanacija 10 kapelica	Cijela općina	Crkva	H							Crkva	Nema	2.000.000
MJERA 4.2.2: Jačanje promocije kulturno povijesne baštine općine												
MJERA 4.2.3: Očuvanje i vredovanje tradicijskih zanata, običaja												
MJERA 4.2.4: Jačanje svijesti stanovništva o potrebi održivog korištenja kulturne baštine												

DODACI

Popis slika:

Slika 1: Kartografski prikaz otoka brača	5
Slika 2: Opći podaci općine Sutivan	6
Slika 3: Cestovni promet na području općine sutivan	34
Slika 4: Ekološka mreža u općini Sutivan	42
Slika 5: Prikaz široko pojasnog pristupa na području općine Sutivan	44
Slika 6: Crkvice Ivana Krstitelja	52
Slika 7: Kuća (kaštel) Marijanović	53
Slika 8: Ljetnikovac Jerolima Kavanjina	53
Slika 9: Mlin (vjetrenjača)	54
Slika 10: Crkva sv. Roka	54
Slika 11: Župna Crkva Uznesenja Marijina	55
Slika 12: Katakombe u Sutivanu	55

Popis tablica:

Tablica 1: Ostvareni prihodi i primici Proračuna Općine Sutivan za razdoblje od 2010.-2014.	7
Tablica 2: Ostvareni rashodi i izdaci proračuna općine Sutivan za razdoblje od 2010.-2014.	9
Tablica 3: Proračunski prihodi Općine	11
Tablica 4: Proračunski prihodi po stanovniku i usporedba s prosjecima na razini županije i regije	12
Tablica 5: Ustanove i tvrtke koje se nalaze u vlasništvu općine Sutivan	13
Tablica 6: Ostale ustanove i tvrtke od važnosti za općinu Sutivan	13
Tablica 7: Udruge registrirane u Sutivanu	14
Tablica 8: Prirodno kretanje i procjena broja stanovnika u 2014.g.u općini Sutivan	15
Tablica 9: Kontingenti stanovništva u općini Sutivan iz popisa 2011.g.	17
Tablica 10: Popis stanovnika prema starosti i spolu iz popisa 2011.g.....	17
Tablica 11: Stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti,starosti i spolu	18
Tablica 12: Privatna kućanstva prema broju članova iz popisa 2011.g.	19
Tablica 13: Nezaposlenost po dobi u općini Sutivan,podaci iz 2012.g.....	20
Tablica 14: Stanovništvo prema glavnim sredstvima za život i spolu.....	20
Tablica 15: Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika po djelatnostima u 2014.g.....	22
Tablica 16 : Popis poduzeća u općini Sutivan i rezultati njihovih poslovanja.....	23
Tablica 17: Popis poduzeća koji imaju sezonsko poslovanje u općini Sutivan	24
Tablica 18: Troškovi plaća poduzetnika po područjima djelatnosti na području općine u 2014.g.	25
Tablica 19: Privatna kućanstva prema korištenome poljoprivrednom zemljištu,broju stoke i peradi .	27
Tablica 20: Poljoprivredne površine u arkod sustava za Općinu po vrstama uporabe na 23.11.2015.	27
Tablica 21: Podjela i broj gospodarstava u općini Sutivan	28
Tablica 22: Turistički promet općine Sutivan u razdoblju od 2011.-2015.	30
Tablica 23: Poslovanje zračne luke na otoku Braču u 2014.g.....	36
Tablica 24: Sustav odvodnje otpadnih voda u općini Sutivan	40
Tablica 25: Odlagalište Košer	41
Tablica 26: Pregled prijavljenih podataka u općini Sutivan u 2010.g. i 2011.g.	41
Tablica 27: Privatna kućanstva prema posjedovanju osobnog računala i korištenju interneta	45

Tablica 28: Osnovnoškolsko obrazovanje u osnovnoj školi „Supetar“ (šk.god.2013./2014.)	47
Tablica 29: podaci o broju učenika u srednjoj školi „ Brač“	48
Tablica 30: Učenici iz Sutivana u školskoj godini 2013./2014. u SŠ „Brač“	49

Popis grafikona:

Grafikon 1: Organizacijska struktura zaposlenih u općini Sutivan	7
Grafikon 2: Ukupni prihodi i primitci općine Sutivan od 2010.-2014.....	8
Grafikon 3: Ukupni rashodi i izdatci općine Sutivan od 2010.-2014.	10
Grafikon 4: Proračunski prihodi po stanovniku i usporedba s prosjecima na razini Županije i regije ..	12
Grafikon 5: Kretanje broja stanovnika kroz povijest	16
Grafikon 6: Kretanje stanovništva kroz povijest.....	16
Grafikon 7: Stanovništvo prema vjeri u općini Sutivan	18
Grafikon 8: Turistički promet općine Sutivan u razdoblju od 2011.-2015.	30
Grafikon 9: Struktura turista na području općine Sutivan tijekom 2015.g. prema zemlji porijekla	31
Grafikon 10: Broj djece upisane u kraći program u dječjem vrtiću „Sutivan“, 2004.-2015.	45